

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Publikimeve Zyrtare

www.legjislacionishqiptar.gov.al

Ekstra

Korrik

2007

Rekomandime të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Europës

Rekomandimi (2000) 2 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare	Lidhur me rishqyrtimin ose rihapjen e çështjeve gjyqësore të caktuara në nivel të brendshëm, mbështetur në vendimet e Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut.....	3
Rekomandimi (2002)13 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare	Lidhur me publikimin dhe shpërndarjen në shtetet anëtare të tekstit të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe të jurisprudencës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut.....	4
Rekomandimi (2004)4 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare	Lidhur me Konventën Europiane për të Drejtat e Njeriut në arsimin e lartë/universitar dhe kualifikimin profesional.....	5
	Shtojcë e rekomandimit (2004)4.....	6
Rekomandimi (2004)5 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare	Mbi kontrollin e pajtueshmërisë së projektligjeve, akteve ligjore ekzistuese dhe praktikës administrative me standardet e përcaktuara në Konventën Europiane për të Drejtat e Njeriut.....	9
	Shtojcë e rekomandimit (2004)5.....	10
Rekomandimi (2004)6 i Komitetit të Ministrave për shtetet anëtare	Mbi përmirësimin e mjeteve të brendshme të ankimit.....	13
	Shtojcë e rekomandimit (2004)6.....	14

Vendime të Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut

Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 12.12.2006	Çështja Bajrami kundër Shqipërisë.....	17
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 16.6.2005, përfundimtar, datë 30.11.2005	Çështja Balliu kundër Shqipërisë.....	26
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 22.8.2006	Çështja e Beshiri etj.kundër Shqipërisë.....	31
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 18.11.2004, përfundimtar, datë 30.3.2005	Çështja Qufaj Co. sh.p.k. kundër Shqipërisë.....	43
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 27.9.2005	Mbi pranueshmërinë e ankimit nr.12310/04, Zyfli kundër Shqipërisë.....	49
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 31.3.2005	Mbi pranueshmërinë e ankimit nr.10508/02, Gjonbocari etj. kundër Shqipërisë.....	53
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut	Mbi pranueshmërinë e ankimit nr. 54268/00, Qufaj Co. sh.p.k. kundër Shqipërisë.....	58
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut	Mbi pranueshmërinë e ankimit nr.74727/01, Taulant Balliu kundër Shqipërisë	64
Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, datë 29.6.2006	Mbi pranueshmërinë e ankimit nr.26937/04, Nikolaus dhe Jurgen Treska kundër Shqipërisë dhe Italisë.....	70

REKOMANDIMI NR.R (2000) 2

I KOMITETIT TË MINISTRAVE PËR SHTETET ANËTARE LIDHUR ME RISHQYRTIMIN OSE RIHAPJEN E ÇËSHTJEVE GJYQËSORE TË CAKTUARA NË NIVEL TË BRENDSHËM, MBËSHTETUR NË VENDIMET E GJYKATËS EUROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT¹

(Miratuar nga Komiteti i Ministrave më 19 janar 2000, gjatë takimit të 694)

Komiteti i Ministrave, në përputhje me parashikimet e nenit 15.b të Statutit të Këshillit të Europës,

Duke pasur parasysh se qëllimi i Këshillit të Europës është arritja e një uniteti më të ngushtë ndërmjet anëtarëve të tij;

Duke pasur në vëmendje Konventën për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (këtej e më tutje referuar si “Konventa”);

Duke ditur se sipas nenit 46 të Konventës për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore (“Konventa”), palët kontraktuese kanë pranuar detyrimin për t’iu bindur vendimeve përfundimtare të Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (“Gjykata”) për cilëndo çështje, në të cilën ato janë palë, dhe se Komiteti i Ministrave do të mbikëqyrë zbatimin e tyre;

Duke pasur në vëmendje se në rrethana të caktuara detyrimi i sipërpërmendur mund të kërkojë miratimin e masave, përveç atyre të shpërblimit të drejtë të caktuar nga Gjykata në përputhje me nenin 41 të Konventës dhe/ose masa të përgjithshme, të cilat sigurojnë se pala e dëmtuar vendoset, aq sa është e mundur, në të njëjtën situatë në të cilën ai ose ajo ishin përpara shkeljes së Konventës (*restituito in integrum*);

Duke vërejtur se janë autoritetet kompetente të shtetit të paditur ato që vendosin se çfarë masash janë më të përshtatshme për të arritur *restituito in integrum*, duke marrë në konsideratë mjetet që njihen sipas sistemit ligjor kombëtar;

Duke pasur në mendje se eksperiencia në mbikëqyrjen e zbatimit të vendimeve të Gjykatës nga ana e Komitetit të Ministrave tregon se në rrethana të jashtëzakonshme rishqyrtimi i një çështjeje ose rihapja e procedimeve ka rezultuar se është mjeti më efikas, nëse nuk është i vetmi, i arritjes së *restituito in integrum*;

Fton palët kontraktuese që, duke pasur në vëmendje sa u parashtrua më sipër, të sigurojnë se në nivel kombëtar ekzistojnë mundësi të mjaftueshme për të realizuar, sa më gjerë të jetë e mundur, *restituito in integrum*;

Inkurajon palët kontraktuese, në veçanti të shqyrtojnë sistemet e tyre ligjore kombëtare, me synimin e garantimit të ekzistencës së mundësive të mjaftueshme për rishqyrtimin e një çështjeje, përfshi edhe rihapjen e procedimeve, në ato faza ku gjykata konstaton shkelje të Konventës, veçanërisht kur:

i) Pala e dëmtuar vazhdon të vuajë pasojat tepër negative, të cilat janë rezultat i vendimit që ankimohet, të cilat nuk janë korrigjuar në mënyrë të mjaftueshme nga shpërblimi i drejtë dhe nuk mund të ndreqen veçse nëpërmjet rishqyrtimit ose rihapjes dhe

ii) Vendimi i Gjykatës të çon në konkluzionin se:

a) vendimi i brendshëm i ankimuar është në themel në kundërshtim me Konventën ose

b) shkelja e konstatuar është mbështetur në gabime procedurale ose mangësi të tilla të rënda, që vënë në dyshim serioz rezultatin e procedurave të brendshme të ankimuara.

---

¹ Duke pasur në konsideratë se funksionet gjyqësore të Komitetit të Ministrave sipas nenit 32 të mëparshëm të Konventës do të pushojnë së shpejti, asnjë referim nuk është bërë për vendimet e Komitetit të Ministrave. Në çdo rast, është e kuptueshme se parimet e këtij rekomandimi do të zbatohen edhe për çështje të caktuara që mund të jenë akoma në shqyrtim në kohën e miratimit të këtij rekomandimi.

REKOMANDIMI REC(2002)13

I KOMITETIT TË MINISTRAVE PËR SHTETET ANËTARE LIDHUR ME PUBLIKIMIN DHE SHPËRNDARJEN NË SHTETET ANËTARE TË TEKSTIT TË KONVENTËS EUROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT DHE TË JURISPRUDENCËS SË GJYKATËS EUROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT

(Miratuar nga Komiteti i Ministrave më 18 dhjetor 2002, gjatë takimit të 822)

Komiteti i Ministrave, në përputhje me nenin 15.b të Statutit të Këshillit të Europës,

Duke pasur parasysh rëndësinë e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Konventa”) si një instrument kushtetues për mbrojtjen e sigurisë publike në Europë, dhe në veçanti të jurisprudencës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”);

Duke pasur parasysh se akses i lehtë në jurisprudencën e Gjykatës është thelbësor për zbatimin efektiv të Konventës në nivel kombëtar, pasi bën të mundur sigurimin e pajtueshmërisë së vendimeve kombëtare me këtë jurisprudencë dhe parandalon shkeljet;

Duke marrë në konsideratë praktikën përkatëse të gjykatës së Komitetit të Ministrave në kuadër të kontrollit, që ai ushtron për ekzekutimin e vendimeve të Gjykatës, dhe të shteteve anëtare në lidhje me publikimin dhe shpërndarjen e jurisprudencës së Gjykatës;

Duke pasur parasysh se në Konferencën Europiane Ministeriale mbi të Drejtat e Njeriut, (mbajtur në Romë më 3-4 nëntor 2000) shtetet anëtare u inkurajuan të “garantojnë që teksti i Konventës është përkthyer dhe u është shpërndarë gjerësisht autoriteteve kombëtare, veçanërisht gjykatave, dhe se për zhvillimet në jurisprudencën e Gjykatës ka akses të mjaftueshëm në gjuhën (t) e vendit”;

Duke pasur në vëmendje diversitetin e traditave dhe praktikave në shtetet anëtare, përsa i takon publikimit dhe shpërndarjes së vendimeve gjyqësore;

Duke iu referuar nenit 12 të Statutit të Këshillit të Europës, sipas të cilit gjuhët zyrtare të Këshillit të Europës janë gjuha angleze dhe gjuha frënge;

Rekomandon që qeveritë e shteteve anëtare të rishikojnë praktikën e tyre në lidhje me publikimin dhe shpërndarjen e:

- tekstit të Konventës në gjuhën (t) e vendit,
  - vendimeve dhe gjykimeve të Gjykatës,
- duke pasur në vëmendje sugjerimet e mëposhtme.

* * *

Është e rëndësishme që qeveritë e shteteve anëtare:

Të garantojnë se teksti i Konventës është publikuar dhe është shpërndarë në gjuhën (t) e vendit, në mënyrë të tillë, që autoritetet kombëtare, veçanërisht gjykatat, të kenë efektivisht dijeni për Konventën dhe se mund ta zbatojnë atë;

Të garantojnë se vendimet dhe gjykimet, që përbëjnë zhvillime të jurisprudencës ose që kërkojnë masa zbatuese të veçanta nga ana e shtetit të paditur, janë publikuar gjerësisht dhe në mënyrë të shpejtë, nëpërmjet iniciativave shtetërore ose private, në tërësinë e tyre ose të paktën në formën e përmbledhjeve substanciale ose ekstrateve (së bashku me referencat e nevojshme për tekstin origjinal) në gjuhën (t) e vendit, veçanërisht në gazetën zyrtare, buletinët informativë të ministrive kompetente, revistat ligjore dhe nëpërmjet mjeteve të tjera të komunikimit që përdoren gjerësisht nga komuniteti gjyqësor, duke përfshirë, kur është e përshtatshme, edhe faqet e internetit;

Të inkurajojnë, nëse është e nevojshme, prodhimin periodik të librave dhe publikimeve të tjera, në gjuhën (t) e vendit, në formë të printur ose elektronike, duke lehtësuar njohjen e sistemit të Konventës dhe të vendimeve më të rëndësishme të Gjykatës;

Të publikojnë adresën e internetit të faqes zyrtare të Gjykatës (<http://www.echr.coe.int>), veçanërisht duke garantuar se lidhje/linke me këtë faqe ekzistojnë në faqet zyrtare kombëtare që përdoren gjerësisht për kërkime ligjore;

Të garantojnë se sistemi gjyqësor disponon kopje të jurisprudencës së gjykatës në formë të

printuar ose elektronike (CD-Rom, DVD, ect.) ose disponon pajisjet e nevojshme për të pasur akses në jurisprudencë nëpërmjet internetit;

Të garantojnë, nëse është e nevojshme, shpërndarjen e shpejtë në institucionet publike të tilla si, gjykatat, autoritetet policore, administratën e burgjeve ose autoritetet sociale, si edhe nëse është e përshtatshme edhe në subjektet jostetërore, si dhoma e avokatëve, shoqatat profesionale etj., të atyre vendimeve dhe gjykimeve, të cilat mund të jenë veçanërisht relevante në raport me aktivitetet e këtyre institucioneve, dhe kur është e mundur ato të shoqërohen edhe me një raport shpjegues ose udhëzim.

Të garantojnë se autoritetet vendase ose institucionet e tjera, drejtpërsëdrejti të përfshira në një çështje specifike, janë informuar menjëherë për vendimin ose gjykimin e Gjykatës, për shembull, duke marrë një kopje të këtij vendimi ose gjykimi;

Të shqyrtojë mundësinë e bashkëpunimit, me qëllim që të publikohen përmbledhje të printuara ose në formë elektronike, të vendimeve ose gjykimeve të Gjykatës, që janë të përkthyer edhe në një nga gjuhët jozyrtare të Këshillit të Europës.

REKOMANDIMI REC(2004)4

I KOMITETIT TË MINISTRAVE PËR SHTETET ANËTARE LIDHUR ME KONVENTËN EUROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT NË ARSIMIN E LARTË/UNIVERSITAR DHE KUALIFIKIMIN PROFESIONAL

(Miratuar më 12 maj 2004, gjatë sesionit të 114 të Komitetit të Ministrave (12-13 maj 2004))

Komiteti i Ministrave, në përputhje me nenin 15.b të Statutit të Këshillit të Europës,

Duke patur parasysh se qëllimi i Këshillit të Europës është arritja e një uniteti më të ngushtë ndërmjet anëtarëve të tij, dhe se një nga mjetet më të rëndësishme për arritjen e këtij qëllimi është mbrojtja dhe zhvillimi i mëtejshëm i të drejtave të njeriut dhe lirive themelore;

Duke përsëritur bindjen e tij, se Konventa për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (këtej e më tutje referuar si “Konventa”) duhet të mbetet pikë referimi esenciale për mbrojtjen e të drejtave të njeriut në Europë, dhe duke kujtuar angazhimin e tij për të marrë masat që synojnë të garantojë efektshmërinë afatgjatë të sistemit kontrollues, të krijuar nga Konventa;

Duke sjellë në mëndje se në zbatim të nenit 1, karakteri ndihmës i mekanizmit të mbikëqyrjes, të themeluar nga Konventa, nënkupton që të drejtat dhe liritë e garantuara nga Konventa mbrohen në radhë të parë në nivel kombëtar dhe zbatohen nga autoritetet kombëtare;

Duke mirëpritur, në këtë kuadër, se Konventa është bërë tashmë pjesë përbërëse e legjislacionit të brendshëm të të gjitha shteteve palë;

Duke theksuar rolin parandalues, që luan edukimi me parimet në frymën e Konventës dhe standardet, që ajo përmban si dhe jurisprudencën, që është krijuar prej tyre;

Duke kujtuar se masat për lehtësimin e publikimit dhe shpërndarjes së gjerë të tekstit të Konventës dhe të jurisprudencës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”) në shtetet anëtare janë të rëndësishme për sigurimin e zbatimit të Konventës në nivel kombëtar, sikurse theksohet në Rekomandimin REC (2002) 13, është vendimtare që ato të plotësohen nga masa të tjera në fushën e arsimit dhe kualifikimit profesional me synim arritjen e qëllimit të tyre;

Duke theksuar rëndësinë e veçantë të arsimit universitar përkatës dhe të programeve kualifikuese profesionale, për të garantuar se institucionet publike, përfshi të gjithë sektorët përgjegjës për zbatimin e ligjit dhe administrimin e drejtësisë, zbatojnë efektivisht Konventën, në dritën e jurisprudencës së Gjykatës;

Duke kujtuar rezolutat dhe rekomandimet, që ka miratuar tashmë Komiteti i Ministrave mbi aspekte të ndryshme të edukimit të të drejtave të njeriut, veçanërisht: Rezoluta (78) 41 mbi mësimin e të drejtave të njeriut; Rezoluta (78) 40 që përmban rregullat mbi bursat e Këshillit të Europës për studime dhe kërkime në fushën e të drejtave të njeriut; Rekomandimi nr. R (79) 16 lidhur me mbështetjen e kërkimeve për të drejtat e njeriut në shtetet anëtare të Këshillit të Europës; Rekomandimi nr. R (85) 7 lidhur me mësimdhënien dhe mësimin e të drejtave të njeriut në shkollë, si

edhe shtojcën e këtij rekomandimi, që përmban sugjerime lidhur me mësimdhënien dhe mësimin e të drejtave të njeriut në shkollë;

Duke kujtuar rolin, që mund të luajnë institucionet kombëtare për nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe organizatat joqeveritare, veçanërisht në fushën e kualifikimit të stafit përgjegjës për zbatimin e ligjit, dhe duke mirëpritur iniciativat e ndërmarra tashmë në këtë drejtim;

Duke marrë në konsideratë diversitetin e traditave dhe eksperiencën në shtetet anëtare në drejtim të arsimit universitar, kualifikimit profesional dhe rritjes së ndërgjegjësimit lidhur me sistemin e Konventës:

Rekomandon që shtetet anëtare:

Të sigurojnë edukim universitar të mjaftueshëm dhe kualifikime profesionale lidhur me Konventën dhe jurisprudencën e Gjykatës në nivel kombëtar dhe këto të jenë të përfshira, në veçanti:

- si pjesë përbërëse e programit mësimor të përbashkët mbi të drejtën dhe, kur është e përshtatshme, të titujve në shkencat politike dhe administrative dhe veç kësaj, ato ofrohen si degë fakultative për ata që dëshirojnë të specializohen;

- si pjesë përbërëse e programeve përgatitëse të provimeve kombëtare ose lokale për t'u pranuar në profesione të ndryshme ligjore dhe për kualifikimin fillestar dhe të vazhdueshëm që u ofrohet gjyqtarëve, prokurorëve dhe avokatëve;

- në kualifikimet fillestare dhe të vazhdueshme që i ofrohen personelit në sektorët e tjerë përgjegjës për zbatimin e ligjit dhe/ose personelit që punon me personat e privuar nga liria (për shembull oficerët e policisë dhe forcave të sigurisë, personeli i burgjeve dhe i spitaleve) si edhe personelit të shërbimeve të migracionit, në një mënyrë që merr në konsideratë nevojat e tyre specifike.

Të rrisin efektivitetin e arsimit universitar dhe kualifikimeve profesionale në këtë fushë, veçanërisht përmes:

- marrjes së masave që arsimi dhe kualifikimet të përfshihen në struktura të qëndrueshme - publike dhe private – dhe dhënia e tyre të realizohet nga persona që kanë njohuri të kënaqshme për konceptet e Konventës dhe jurisprudencën e Gjykatës, si edhe njohuri të mjaftueshme për teknikat e kualifikimit profesional;

- duke mbështetur iniciativat që synojnë kualifikimin e profesorëve dhe trajnerëve të specializuar në këtë fushë.

Të inkurajojnë iniciativat joshitetërore për nxitjen e ndërgjegjësimit dhe njohurive për sistemin e Konventës, të tilla si krijimi i strukturave të posaçme për mësimdhënien dhe kërkimet në legjislacionin për të drejtat e njeriut, improvizimi i seancave gjyqësore të ngjashme me ato të Gjykatës Europiane, fushatat për rritjen e ndërgjegjësimit;

Udhëzon Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës t'ua përcjellë këtë rekomandim qeverive të atyre shteteve palë në Konventën Kulturore Europiane, që nuk janë anëtare të Këshillit të Europës.

SHTOJCË E REKOMANDIMIT REC(2004)4

Hyrje

1. Konferenca Ministeriale, mbajtur në Romë më 3 dhe 4 nëntor 2000 për të festuar 50 vjetorin e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si "Konventa") ftoi shtetet anëtare të Këshillit të Europës "të marrin të gjitha masat e nevojshme me qëllim që të zhvillohet dhe mbështetet arsimimi dhe ndërgjegjësimi për të drejtat e njeriut në të gjithë sektorët e shoqërisë, duke vënë theksin veçanërisht tek profesionet ligjore".

2. Ky angazhim që duhet të përmbushin autoritetet kombëtare vjen si pasojë e karakterit ndihmës të mekanizmit mbikëqyrës të krijuar nga Konventa, që nënkupton se të drejtat e garantuara nga Konventa janë të mbrojtura në mënyrë të plotë, në radhë të parë në nivel kombëtar dhe zbatohen nga autoritetet kombëtare. Komiteti i Ministrave ka miratuar tashmë rezoluta dhe rekomandime, që trajtojnë aspekte të ndryshme të kësaj çështje, dhe inkurajojnë nismat që mund të ndërmerren, veçanërisht nga institucionet kombëtare të pavarura për të drejtat e njeriut dhe OJQ-të, që synojnë të

nxisin një mirëkuptim dhe ndërgjegjësim më të madh të Konventës dhe të jurisprudencës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”).

3. Garantimi i efektshmërisë afatgjatë të sistemit të Konventës është ndër prioritetet aktuale të Këshillit të Europës dhe, në këtë kontekst, konsiderohet si faktor thelbësor nevoja për një zbatim më të mirë të Konventës në nivel kombëtar. Kështu, është e nevojshme që të gjitha shtetet anëtare të garantojnë ofrimin e një arsimit të mjaftueshëm mbi Konventën, veçanërisht përsa i përket profesioneve ligjore dhe institucioneve zbatuese të ligjit. Në njërën anë, kjo mund të ndikojë në uljen e numrit të shkeljeve të të drejtave të garantuara nga Konventa, që vijnë si pasojë e njohjes së pamjaftueshme të Konventës, dhe, nga ana tjetër, në uljen e kërkesave të paraqitura që në mënyrë të qartë nuk plotësojnë kriteret për pranueshmëri.

Ky rekomandim u referohet tre kategorive të veprimeve plotësuese, konkretisht:

i) përfshirja e arsimimit dhe trajnimeve të përshtatshme mbi Konventën dhe jurisprudencën e Gjykatës, veçanërisht në kuadër të studimeve universitare për drejtësi dhe shkenca politike, si edhe kualifikimet profesionale të profesioneve ligjore dhe zbatuese të ligjit;

ii) garantimi i efektshmërisë së arsimimit dhe kualifikimit, që nënkupton në veçanti, një kualifikim të nevojshëm për mësuesit dhe trajnerët; dhe

iii) inkurajimi i nismave për nxitjen e njohurive dhe/ose ndërgjegjësimit për sistemin e konventës.

5. Duke pasur në vëmendje diversitetin e traditave dhe eksperiencave në shtetet anëtare në drejtim të arsimit universitar, kualifikimeve profesionale dhe rritjes së ndërgjegjësimit lidhur me Konventën, është përgjegjësi e shteteve anëtare të hartojnë programet e tyre arsimore sipas kushteve kombëtare respektive për secilin prej tyre, në përputhje me parimin e ndihmës, duke garantuar se standardet e Konventës janë prezantuar plotësisht.

ARSIMI UNIVERSITAR DHE KUALIFIKIMET PROFESIONALE

6. Shtetet anëtare ftohen të sigurojnë edukim të mjaftueshëm mbi Konventën dhe jurisprudencën e Gjykatës, të përfshirë në planin mësimor të degëve universitare për drejtësinë dhe provimin e avokatisë, si edhe në kualifikimet e vazhdueshme të gjyqtarëve, prokurorëve dhe avokatëve.

ARSIMI UNIVERSITAR

7. Është thelbësore që edukimi mbi Konventën të përfshihet në mënyrë të plotë në programet e fakulteteve të drejtësisë, jo vetëm si një lëndë e pavarur, por gjithashtu edhe horizontalisht në çdo disiplinë ligjore (e drejta penale, e drejta civile etj.) kështu që studentët e drejtësisë në momentin e diplomimit, pavarësisht nga specializimi, kanë njohuri mbi implikimet e Konventës në fushën e tyre.

8. Duhet të inkurajohet krijimi i studimeve pasuniversitare të specializuara për Konventën, të tilla si tituj të caktuar masteri në nivel kombëtar ose Master European për të drejtat e njeriut dhe demokracinë (E.Ma), të cilat përfshijnë 27 universitete nga mbi 15 shtete europiane, si edhe programe universitare më të shkurtëra, të tilla si kurse verore të Institutit Ndërkombëtar për të Drejtat e Njeriut Rene Cassin (Strasburg) ose të Insitutit Universitar European (Florence).

Kualifikimet profesionale

9. Kualifikimet profesionale duhet të lehtësojnë përfshirjen më të mirë të standardeve të Konventës dhe jurisprudencës së Gjykatës në arsyetimet që gjykatat vendase adaptojnë në vendimet e tyre. Për më tepër, ndihma ligjore që mund t’u jepet ankuesve potencialë nga avokatët që kanë njohuri të mjaftueshme për Konventën, mund të parandalojë kërkesat që haptazi nuk plotësojnë kriteret e pranueshmërisë. Veç kësaj, njohja më e mirë e Konventës nga profesionet ligjore, do të kontribuojë në uljen e numrit të kërkesave që mbërrijnë në Gjykatë.

10. Kualifikime të veçanta mbi Konventën dhe standardet e saj duhet të përfshihen në programet e shkollave ligjore dhe shkollave për gjyqtarë dhe prokurorë. Kjo mund të shtrojë nevojën e organizimit të seminareve, si pjesë e kualifikimit profesional për gjyqtarët, prokurorët dhe avokatët. Përsa u takon avokatëve, seminare të tilla mund të organizohen për shembull, me iniciativën e Dhomës së Avokatëve. Referencë mund të bëhet në një projekt aktual në kuadër të Dhomës Ndërkombëtare të

Avokatëve, me asistencën e Gjykatës, për kualifikimin e avokatëve lidhur me rregullat e procedurës të Gjykatës dhe praktikës së gjykimit, si edhe të ekzekutimit të vendimeve. Në disa vende, Ministria e Drejtësisë ka për detyrë të rrisë ndërgjegjësimin dhe pjesëmarrjen e gjyqtarëve në kualifikimet mbi jurisprudencën e Gjykatës Europiane: gjyqtarët në detyrë mund të kenë avantazhin e sesioneve të një ose dy ditëve të organizuara në juridiksionin e tyre dhe të një trajnimit prej një jave çdo vit; “auditori i drejtësisë” (studentëve gjyqtarë) u ofrohen kualifikime të organizuara brenda shkollave kombëtare të gjyqtarëve (shkollat e magistraturës). Gjithashtu, seminare janë organizuar rregullisht në kuadër të kualifikimit fillestar dhe të vazhdueshëm të gjyqtarëve.

11. Për më tepër, seminare dhe kolokiume mbi Konventën mund të organizohen rregullisht për gjyqtarët, prokurorët dhe avokatët.

12. Veç kësaj, një revistë me jurisprudencën e Gjykatës mund të publikohet rregullisht për gjyqtarët dhe avokatët. Në disa shtete anëtare, Ministria e Drejtësisë publikon një botim, që përmban referenca për jurisprudencën e Gjykatës dhe çështje lidhur me Konventën. Ky publikim u shpërndahet të gjitha gjykatave.

13. Rekomadohet që shtetet anëtare të garantojnë përfshirjen e standardeve të Konventës në kualifikimet profesionale fillestare dhe të vazhdueshme për profesionet e tjera të lidhura me zbatimin e ligjit dhe ndalimin e shtetasve, të tilla si forcat e sigurisë, oficerët e policisë dhe personeli i burgjeve, por gjithashtu edhe shërbimet e migracionit, spitalet etj. Kualifikimi vazhdues mbi standardet e Konventës është vecanërisht i rëndësishëm, duke pasur parasysh natyrën evoluese të interpretimit dhe zbatimit të këtyre standardeve në jurisprudencën e gjykatës. Stafi i institucioneve që punojnë me personat e privuar nga liria, duhet të ketë informacion për të drejtat e këtyre personave, ashtu si garantohen nga Konventa dhe si interpretohen nga Gjykata, me qëllim që të parandalohet çdo shkelje, veçanërisht e nenit 3, 5 dhe 8. Rrjedhimisht, është tepër e rëndësishme që në çdo shtet anëtar të ketë kualifikime të përshtatshme të këtyre profesioneve.

14. Një kurs kualifikimi specifik mbi Konventën dhe standardet e saj dhe, në veçanti, mbi aspekte të lidhura me të drejtat e personave të privuar nga liria, duhet të përfshihet në programet e shkollave të policisë, si edhe në shkollat që përgatisin gardianë burgu. Seminare mundet gjithashtu të organizohen si pjesë e kualifikimit të vazhdueshëm të anëtarëve të forcave të sigurisë, gardianëve dhe autoriteve të tjera të interesuara.

Efektiviteti i arsimimit universitar dhe kualifikimit profesional.

15. Për këtë qëllim, shteteve anëtare u rekomandohet të garantojnë se brenda strukturave të përhershme (publike dhe private), arsimi universitar dhe kualifikimi profesional në këtë fushë zhvillohen nga mësues dhe trajnues të mirëkualifikuar.

16. Në këtë drejtim, kualifikimi i mësuesve dhe trajnuesve përbën një prioritet. Qëllimi është të garantohet se niveli i njohurive të tyre korrespondon me evoluimin e jurisprudencës së Gjykatës dhe përmbush nevojat specifike të secilit sektor profesional. Shtetet anëtare ftohen të mbështetnin iniciativat (kërkime në fushat që mbulon Konventa, teknikat e mësimdhënies etj), që synojnë garantimin e një kualifikimi cilësor të mësuesve të specializuar dhe trajnuesve në këtë fushë evoluese dhe sensitive.

Mbështetja e njohurive dhe/ose ndërgjegjësimit mbi sistemin e Konventës.

17. Në përfundim, shteteve anëtare u rekomandohet të inkurajojnë nismat për mbështetjen e njohurive dhe/ose ndërgjegjësimit mbi sistemin e Konventës. Këto nisma, që mund të jenë në formë të ndryshme, kanë qenë të dobishme në të kaluarën, sa herë që janë iniciuar dhe për rrjedhojë duhet të inkurajohen nga shtetet anëtare.

18. Një shembull mund të jetë ngritja e një strukture konkurrimi për studentët e drejtësisë mbi Konventën dhe jurisprudencën e Gjykatës, duke përfshirë në të njëjtën kohë edhe studentët, profesorët universitarë dhe profesionet ligjore (gjyqtarë, prokurorë, avokatë), p.sh. konkursi i Sporrang dhe Lonnoth, organizuar nga Gjykata e Lartë e vendeve nordike, dhe konkurrimi mbareuropian Rene Cassin i frankofonëve, organizuar nga shoqata e Juris Ludi në ambientet e Këshillit të Europës.

REKOMANDIMI REC(2004)5

I KOMITETIT TË MINISTRAVE PËR SHTETET ANËTARE MBI KONTROLLIN E PAJTUESHMËRISË SË PROJEKTLIGJEVE, AKTEVE LIGJORE EKZISTUESE DHE PRAKTIKËS ADMINISTRATIVE ME STANDARDET E PËRCAKTUARA NË KONVENTËN EUROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT

(Miratuar më 12 maj 2004, gjatë sesionit të 114 të Komitetit të Ministrave (12-13 maj 2004))

Komiteti i Ministrave, në përputhje me nenin 15.b të Statutit të Këshillit të Europës,

Duke pasur parasysh se qëllimi i Këshillit të Europës është arritja e një bashkimi më të ngushtë ndërmjet anëtarëve të tij, dhe se një nga mjetet më të rëndësishme për arritjen e këtij qëllimi është mbrojtja dhe zhvillimi i mëtejshëm i të drejtave të njeriut dhe lirive themelore;

Duke përsëritur bindjen e tij se Konventa për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (këtej e më tutje referuar si “Konventa”) duhet të mbetet pikë referimi esenciale për mbrojtjen e të drejtave të njeriut në Europë, dhe duke kujtuar angazhimin e tij për të marrë masat që synojnë të garantojë efektshmërinë afatgjatë të sistemit kontrollues, të krijuar nga Konventa;

Duke sjellë në mëndje se në zbatim të nenit 1, karakteri ndihmës i mekanizmit të mbikëqyrjes, të themeluar nga Konventa, nënkupton që të drejtat dhe liritë e garantuara nga Konventa mbrohen në radhë të parë në nivel kombëtar dhe zbatohen nga autoritetet kombëtare;

Duke mirëpritur, në këtë kuadër se Konventa është bërë tashmë një pjesë përbërëse e legjislacionit të brendshëm të të gjitha shteteve palë dhe duke pasur në vëmendje rolin e rëndësishëm që luajnë në këtë drejtim gjykatat kombëtare;

Duke ditur se sipas nenit 46, paragrafi 1 i Konventës palët e larta kontraktuese kanë pranuar detyrimin për t’iu bindur vendimeve përfundimtare të Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”) për secilën çështje, ku ato janë palë;

Duke pasur në konsideratë, se në çdo rast shtetet anëtare duhet të bëjnë përpjekje të mëtejshme për të zbatuar plotësisht Konventën, veçanërisht nëpërmjet përshtatjes së vazhdueshme të standardeve kombëtare në përputhje me standardet e Konventës, në dritën e jurisprudencës së Gjykatës;

Të bindur se kontrolli i pajtueshmërisë së projektligjeve, akteve ligjore ekzistuese dhe praktikës administrative me Konventën është i nevojshëm për të ndihmuar në drejtim të parandalimit të shkeljeve të të drejtave të njeriut, duke kufizuar numrin e kërkesave përpara Gjykatës;

Duke theksuar rëndësinë e konsultimit me institucione të ndryshme kompetente dhe të pavarura, përfshirë institucionet kombëtare për nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe organizatave joqeveritare;

Duke marrë në konsideratë diversitetin e eksperiencave në shtetet anëtare në drejtim të kontrollit të pajtueshmërisë:

Rekomandon që shtetet anëtare, duke pasur parasysh shembujt e praktikës së mirë, të parashtruara në shtojcë:

të sigurojnë se ekzistojnë mekanizma të përshtashëm dhe efektivë për kontrollin sistematik të pajtueshmërisë së projektligjeve me Konventën, në dritën e jurisprudencës së Gjykatës;

të sigurojnë se ekzistojnë mekanizma të tillë për të kontrolluar, sa herë që është e nevojshme, pajtueshmërinë e akteve ligjore ekzistuese dhe praktikës administrative, duke përfshirë sikurse shprehet në rregullore, urdhrat dhe udhëzimet;

të sigurojnë përshtatshmërinë e akteve ligjore dhe praktikës administrative sa më shpejt të jetë e mundur, me qëllim që të parandalohen shkeljet e Konventës.

Udhëzon Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës të garantojë vënien në dispozicion të burimeve të nevojshme, për ato shtete anëtare që kërkojnë ndihmë në procesin e zbatimit të këtij rekomandimi.

SHTOJCË E REKOMANDIMIT REC(2004)5

Hyrje

1. Pavarësisht nga reforma, që rezultoi nga protokoli nr.11, e sistemit të kontrollit të themeluar nga Konventa Europiane për të drejtat e njeriut (këtej e më tutje referuar si “Konventa”), numri i kërkesave të paraqitura përpara Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”) është rritur vazhdimisht, duke u bërë shkak për vonesa të konsiderueshme në shqyrtimin e çështjeve.

2. Ky fakt reflekton një lehtësim në rritje të aksesit në Gjykatën Europiane, si edhe një përmirësim të vazhdueshëm të mbrojtjes së të drejtave të njeriut në Europë, por nuk duhet harruar se janë palët në Konventë, të cilat në përputhje me parimin ndihmës, mbeten garantuesit e parë të të drejtave të parashtruara në Konventë. Në përputhje me nenin 1 të Konventës, “palët e larta kontraktuese¹ i njohin çdonjërit të përfshirë në juridiksionin e tyre të drejtat dhe liritë e përcaktuara në titullin 1 të kësaj Konvente”. Për rrjedhojë, mbrojtja më efektive dhe direkte e të drejtave dhe lirive të garantuara nga Konventa sigurohet në nivel kombëtar. Kjo kërkesë lidhet me të gjitha autoritetet shtetërore, në veçanti me gjykatat, administratën dhe legjislativin.

3. Kushti paraprak i Konventës për të mbrojtur efektivisht të drejtat e njeriut në Europë është që shtetet t’i japin efekt Konventës në sistemet e tyre ligjore, në dritën e jurisprudencës së Gjykatës. Kjo nënkupton në mënyrë të veçantë, se ato duhet të garantojnë që aktet ligjore dhe praktika administrative janë konform saj.

4. Ky rekomandim inkurajon shtetet anëtare të krijojnë mekanizma që lejojnë kontrollin e pajtueshmërisë me Konventën, jo vetëm të projektligjeve dhe akteve ligjore ekzistuese, por edhe të praktikës administrative. Shembujt e praktikës së mirë janë renditur më poshtë. Zbatimi i rekomandimit do të kontribuojë në parandalimin e shkeljeve të të drejtave të njeriut në shtetet anëtare dhe për rrjedhojë, do të ndihmojë në frenimin e fluksit të çështjeve që mbërrijnë para Gjykatës.

Konrolli i pajtueshmërisë së projektligjeve

5. U rekomandohet shteteve anëtare të krijojnë kontrollin sistematik të pajtueshmërisë me Konventën të projektligjeve, veçanërisht të atyre që mund të ndikojnë në të drejtat dhe liritë e mbrojtura prej saj. Është një pikë vendimtare: duke miratuar ligje të kontrolluara që ato të jenë në pajtueshmëri me Konventën, shtetet zvogëlojnë rrezikun se një shkelje e Konventës e ka origjinën në atë ligj, dhe se Gjykata do ta konsiderojë atë shkelje. Për më tepër, shteti në këtë mënyrë imponon mbi administratën e tij një kuadër në linjë me Konventën, për veprimet që ai ndërmerr vis-à-vis secili brenda juridiksionit të tij.

6. Asistenca e Këshillit të Europës në kryerjen e këtij kontrolli mund të merret parasysh në disa raste. Kjo asistencë tashmë është e mundshme, veçanërisht në drejtim të projektligjeve mbi lirinë e fesë, kundërshtimin e vetëdijshëm, lirinë e informimit, lirinë e mbledhjes etj. Megjithatë, i takon çdo shteti të vendosë nëse do të marrë apo jo në konsideratë konkluzionet e arritura brenda këtij kuadri.

Konrolli i pajtueshmërisë së akteve ligjore në fuqi

7. Kontrolli i pajtueshmërisë duhet të kryhet gjithashtu, kur është e përshtatshme, në lidhje me aktet ligjore në fuqi. Evoluimi i jurisprudencës së Gjykatës mundet në të vërtetë të ketë efekt për një akt ligjor, që fillimisht ishte në pajtim me Konventën, ose që nuk ka qënë objekt i verifikimit të pajtueshmërisë përpara miratimit.

8. Ky kontroll ka treguar se është veçanërisht i rëndësishëm në lidhje me aktet ligjore që prekin fusha, në të cilat eksperiencia ka treguar se ka një rrezik të veçantë për shkeljet e të drejtave të njeriut, të tilla si veprimtaria e policisë, procedimet penale, kushtet e ndalimit, të drejtat e të huajve etj.

Konrolli i pajtueshmërisë së praktikës administrative

9. Ky rekomandim, përfshin gjithashtu, kur është e nevojshme, pajtueshmërisë e rregullave administrative me Konventën, dhe për rrjedhojë synon të garantojë se të drejtat e njeriut respektohen në jetën e përditshme. Në të vërtetë, është thelbësore që institucionet, veçanërisht ato që me autoritetin

---

¹ shtetet

që kanë mund të kufizojnë ushtrimin e të drejtave të njeriut, të kenë të gjitha burimet e nevojshme për të garantuar që veprimtaria e tyre është në pajtim me Konventën.

10. Duhet të bëhet e qartë se rekomandimi mbulon gjithashtu praktikën administrative që nuk është e lidhur me tekstin e një rregulloreje. Është jashtëzakonisht e rëndësishme që shtetet të garantojnë kontrollin e pajtueshmërisë së tyre me Konventën.

Procedurat që mundësojnë ndjekjen në vijimësi të kontrollit të kryer

11. Me qëllim që kontrolli të ketë efekte praktike dhe jo thjesht të çojë në deklarime se dispozita përkatëse është e pajtueshme me Konventën, është thelbësore që shtetet anëtare të garantojnë ndjekjen në vijimësi të këtij kontrolli.

12. Ky rekomandim thekson domosdoshmërinë për shtetet anëtare të veprojnë për të arritur objektivat që ai përcakton. Kështu, pas kontrollit, shtetet anëtare duhet, kur është e nevojshme, menjëherë të marrin hapat e kërkuar për të ndryshuar aktet e tyre ligjore dhe praktikën administrative, me qëllim që t'i bëjë ato të pajtueshme me Konventën. Me qëllim që të përmbushet ky objektiv, dhe kur rezulton të jetë i nevojshëm, ai duhet të përmirësojë ose të krijojë mekanizma rishikimi të përshtatshëm, të cilat sistematikisht dhe menjëherë, do të përdoren kur një dispozitë konsiderohet se është e pajtueshme. Megjithatë, duhet të mbahet në vëmendje se shpesh është e mjaftueshme të procedohet me ndryshimet në jurisprudencë dhe praktikë, me synimin që të garantohet pajtueshmëria e tyre. Në disa shtete anëtare pajtueshmëria mund të sigurohet nëpërmjet moszbatimit të masave legjislative të pajtueshme me Konventën.

13. Aftësia për përshtatje duhet të lehtësohet dhe inkurajohet, veçanërisht nëpërmjet shpërndarjes së shpejtë dhe efikase të vendimeve të Gjykatës në të gjitha autoritetet, e lidhura me shkeljen në fjalë, dhe kualifikimit të përshtatshme të vendimmarrësve. Komiteti i Ministrave u ka kushtuar dy rekomandime specifike këtyre aspekteve të rëndësishme: njëri mbi publikimin dhe shpërndarjen në shtetet anëtare të tekstit të Konventës dhe të jurisprudencës së Gjykatës (Rek. (2002) 13) dhe tjetri mbi Konventën në arsimin universitar dhe kualifikimin profesional (Rek. (2004) 4).

14. Kur një gjykatë konstaton se nuk ka të drejtë të sigurojë përshtatjen e nevojshme për shkak të formulimit të aktit ligjor në fjalë, disa shtete kanë parashikuar një procedurë të shpejtuar legjislative.

15. Brenda kuadrit të mësipërm, mundësitë e mëposhtme mund të merren në konsideratë.

Shembuj të praktikës së mirë

16. Çdo shtet anëtar ftohet të japë informacion lidhur me praktikën e tij dhe evoluimin e kësaj praktike, veçanërisht duke informuar sekretariatit e përgjithshëm të Këshillit të Europës. Ky i fundit, do t'i njoftojë periodikisht të gjitha shtetet anëtare mbi ekzistencën e praktikës së mirë.

I. Publikimi, përkthimi dhe shpërndarja e, dhe kualifikimi në, sistemin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut

17. Në një nënvizim paraprak, secili duhet të kujtojë se kontrolli efektiv së pari kërkon publikimin dhe shpërndarje në nivel kombëtar të Konventës dhe jurisprudencës përkatëse të Gjykatës, në veçanti nëpërmjet mjeteve elektronike dhe në gjuhën (t) e vendit të interesuar, dhe zhvillimin e arsimit universitar dhe programve kualifikuese profesionale në të drejtat e njeriut.

II. Kontrolli i projektligjeve

18. Mbikëqyrja sistematike e projektligjeve kryhet përgjithësisht në nivelin ekzekutiv dhe në atë parlamentar, si edhe gjithashtu nëpërmjet konsultimit të institucioneve të pavarura.

Nga ekzekutivi

19. Në përgjithësi, kontrolli i pajtueshmërisë me Konventën dhe protokollet e saj fillon brenda ministrisë që inicion projektligjin. Veç kësaj, në disa shtete anëtare, përgjegjësi e veçantë u është njohur disa ministrive ose departamenteve, për shembull, Kryeministria, Ministria e Drejtësisë dhe/ose Ministria e Punëve të Jashtme, për të kontrolluar një pajtueshmëri të tillë. Disa shtete anëtare i besojnë agjentit qeveritar përpara gjykatës në Strasburg, ndërmjet funksioneve të tjera, me kërkesën e sigurimit se aktet ligjore kombëtare janë të pajtueshme me dispozitat e Konventës. Agjenti për rrjedhojë ka pushtetin, mbi këtë bazë, të paraqesë propozime për amendimin e akteve ligjore ekzistuese ose të çdo akti legjislativ që shqyrtohet.

20. E drejta e brendshme e një numri të madh shtetesh anëtare parashikon që kur një projekttekst i përcillet parlamentit, ai duhet të shoqërohet nga një memorandum shpjegues gjithëpërfshirës, i cili duhet gjithashtu të tregojë dhe të shpjegojë çështje të mundshme sipas kushtetutës dhe/ose Konventës. Në disa shtete anëtare, duhet të shoqërohet nga një deklaram formal për pajtueshmërinë me Konventën. Në një shtet anëtar, ministri përgjegjës për projektin, duhet të certifikojë se, sipas këndvështrimit të saj/tij, dispozitat e projektaktit janë në pajtueshmëri me Konventën, ose të deklarojë se ai ose ajo nuk është në gjendje të bëjë një deklaram të tillë, por se ai ose ajo megjithatë dëshirojnë që parlamenti të procedojë me miratimin e projektaktit.

Nga parlamenti

21. Përveç kontrollit nga ekzekutivi, shqyrtimi ndërmerret gjithashtu edhe nga shërbimi ligjor i parlamentit dhe/ose komitetet e ndryshme parlamentare.

Konsultime të tjera.

22. Konsultime të tjera për garantimin e pajtueshmërisë me standardet e të drejtave të njeriut mund të kryhen në stadi të ndryshme të procesit ligjvënës. Në disa raste, konsultimi është fakultativ. Në të tjera, veçanërisht nëse projektligji ka shumë mundësi të ndikojë mbi të drejtat themelore, konsultimi me një institucion specifik, për shembull, Këshilli Shtetëror (Conseil d'Etat) në disa shtete anëtare, është i detyrueshëm sikurse parashikohet nga ligji. Nëse qeveria nuk është konsultuar sikurse kërkohet, teksti i projektaktit do të mbetet pa kaluar për parregullsi procedurale. Nëse, pas konsultimit, ajo vendos të mos ndjekë opinionin e marrë, ajo pranon përgjegjësinë për pasojat politike dhe ligjore që mund të rezultojnë nga një vendim i tillë.

23. Shpesh parashikohet gjithashtu konsultimi i detyruar ose fakultativ i institucioneve kompetente jogjyqësore në fushën e të drejtave të njeriut. Në veçanti, këto mund të jenë institucione vendase të pavarura për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, Avokati i Popullit ose organizata joqeveritare lokale ose ndërkombëtare, institute ose qendra për të drejtat e njeriut, ose dhomat e avokatëve etj.

24. Ekspertëve ose organeve të Këshillit të Europës, veçanërisht Komisionit European për Demokraci nëpërmjet Ligjit ("Komisioni i Venecias"), mund t'u kërkohet të japin opinione mbi pajtueshmërinë me Konventën të projektligjeve në për të drejtat e njeriut. Kërkesa për opinion nuk zëvendëson shqyrtimin e brendshëm të pajtueshmërisë me Konventën.

III. Kontrolli i ligjeve ekzistuese dhe praktikës administrative

25. ndërsa shteteve anëtare nuk mund t'u kërkohet të kontrollojnë në mënyrë sistematike të gjitha ligjet ekzistuese, rregulloret dhe praktikën administrative, kryerja e një procesi të tillë mund të jetë e nevojshme p.sh. si rezultat i eksperiencës kombëtare në zbatimin e një akti ligjor ose rregulloreje ose mbështetur në një vendim të ri të Gjykatës kundër një shteti tjetër anëtar. Në rastin e një vendimi që ka lidhje direkte me shtetin, sipas nenit 46 të Konventës, shteti është i detyruar të marrë masat e nevojshme për t'iu nënshtruar këtij vendimi.

Nga ekzekutivi

26. në disa shtete anëtare, ministria që propozon akte ligjore është gjithashtu përgjegjëse për kontrollin e rregulloreve ekzistuese dhe të praktikave, që nënkupton të paturit njohuri mbi zhvillimet më të reja në jurisprudencën e gjykatës. Në shtetet e tjera anëtare, agjencitë qeveritare u tërheqin vëmendjen organeve të pavarura dhe veçanërisht gjykatave në lidhje me zhvillime të caktuara në jurisprudencë. Ky aspekt nënvizon rëndësinë e arsimit fillestar dhe trajnimit të vazhdueshëm në lidhje me sistemin e konventës. Organet kompetente të shtetit duhet të sigurojnë që autoritetet lokale apo qendrore përgjegjëse duhet të marrin parasysh konventën dhe jurisprudencën e gjykatës në mënyrë që të shmangen shkeljet.

Nga parlamenti

27. kërkesat për kontrollin e pajtueshmërisë mund të bëhen në kuadër të debateve parlamentare.

Nga institucionet gjyqësore

28. Kontrolli mund të zërë vend gjithashtu në kuadrin e procedurave gjyqësore të iniciuara nga individë me tagër ligjor përfaqësimi ose madje nga organet shtetërore, persona ose organe të cilat nuk ndikohen direkt (p.sh. përpara Gjykatës Kushtetuese).

Nga institucione të pavarura jogjyqësore

29. Kur qeveria apo parlamenti e vlerëson të arsyeshme, institucionet e pavarura jo gjyqësore, në veçanti institucionet vendase për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, si edhe Avokati i Popullit, krahas përmbushjes së funksioneve të tjera, luajnë një rol të rëndësishëm në kontrollin e mënyrës së zbatimit të ligjeve, dhe veçanërisht Konventës, e cila është pjesë përbërëse e legjislacionit vendas. Në disa vende, këto institucione mundet gjithashtu, në kushte të caktuara, të shqyrtojnë ankesa individuale dhe të propozojnë pyetësorë me nismën e tyre. Ato përpiqen të garantojnë që mangësitë në legjislacionin ekzistues të korrigjohen dhe për këtë qëllim, mund të dërgojnë komunikime zyrtare në parlament ose në qeveri.

REKOMANDIMI REC(2004)6

I KOMITETIT TË MINISTRAVE PËR SHTETET ANËTARE MBI PËRMIRËSIMIN E MJETEVE TË BRENDSHME TË ANKIMIT

(Miratuar më 12 maj 2004, gjatë sesionit të 114 të Komitetit të Ministrave (12-13 maj 2004))

Komiteti i Ministrave, në përputhje me nenin 15.b të Statutit të Këshillit të Europës,

Duke pasur parasysh se qëllimi i Këshillit të Europës është arritja e një uniteti më të ngushtë ndërmjet anëtarëve të tij, dhe se një nga mjetet më të rëndësishme për arritjen e këtij qëllimi është mbrojtja dhe zhvillimi i mëtejshëm i të drejtave të njeriut dhe lirive themelore;

Duke përsëritur bindjen e tij se Konventa për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (këtej e më tutje referuar si “Konventa”) duhet të mbetet pikë referimi esenciale për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore në Europë, dhe duke kujtuar angazhimin e tij për të marrë masat që synojnë të garantojë efektshmërinë afatgjatë të sistemit kontrollues, të krijuar nga Konventa;

Duke sjellë në mëndje se në zbatim të nenit 1, karakteri ndihmës i mekanizmit të mbikëqyrjes, të themeluar nga Konventa, nënkupton që të drejtat dhe liritë e garantuara nga Konventa mbrohen në radhë të parë në nivel kombëtar dhe zbatohen nga autoritetet kombëtare;

Duke mirëpritur, në këtë kuadër se Konventa është bërë tashmë një pjesë përbërëse e legjislacionit të brendshëm të të gjitha shteteve palë;

Duke theksuar se, sikurse kërkohet nga neni 13 i Konventës, shtetet anëtare marrin përsipër të sigurojnë se çdo individ që ka një ankesë të arsyetuar lidhur me shkeljen e të drejtave dhe lirive të tij, të përcaktuar në Konventë, ka të drejtën e ankimit efektiv përpara një autoriteti kombëtar;

Duke kujtuar se në dritën e jurisprudencës së Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”), shtetet përveç detyrimit për garantimin e ekzistencës së mjeteve të tilla ankimore efektive, kanë edhe detyrimin e përgjithshëm për të zgjidhur problemet që rezultojnë nga shkeljet e konstatuara;

Duke theksuar se janë shtetet anëtare ato që duhet të garantojnë se mjetet ankimore të brendshme janë efektive, si nga këndvështrimi ligjor ashtu edhe nga këndvështrimi praktik, dhe se këto mjete mund të çojnë në marrjen e një vendimi mbi themelin e një ankimi dhe shpërblimin e dëmit në mënyrë të mjaftueshme për çdo shkelje të konstatuar;

Duke pasur në vëmendje faktin se natyra dhe numri i kërkesave të depozituara në Gjykatë dhe gjykimet e dhëna prej saj, tregon se, tashmë më shumë se kurrë, është e nevojshme që shtetet anëtare të përcaktojnë efektivisht dhe rregullisht se mjete të tilla ankimore ekzistojnë në të gjitha rrethanat, veçanërisht në rastet e zgjatjes së paarsyetuar të procedurave gjyqësore;

Duke pasur parasysh se disponimi i mjeteve ankimore efektive të brendshme për të gjitha pretendimet e argumentuara të shkeljeve të Konventës do të sjellë si rezultat një reduktim të punës së Gjykatës në njërën anë dhe zvogëlimin e numrit të aplikimeve që paraqiten pranë saj, në anën tjetër, për faktin se trajtimi i detajuar i çështjeve në nivel kombëtar do të mundësojë lehtësimin e shqyrtimit të tyre të mëvonshëm nga Gjykata;

Duke theksuar se përmirësimi i mjeteve ankimore në nivel kombëtar, veçanërisht lidhur me rastet e

përsëritura, do të kontribuojë gjithashtu në pakësimin e punës së Gjykatës;

Rekomandon që shtetet anëtare, duke pasur parasysh shembujt e praktikës së mirë, të parashtruara në shtojcë:

I. Të garantojnë, nëpërmjet rishikimit të vazhdueshëm, nën dritën e jurisprudencës së Gjykatës, se mjetet e brendshme ankimore ekzistojnë për çdo person që pretendon një ankesë të argumentuar lidhur me një shkelje të Konventës, dhe se këto mjete ankimi janë efektive, në kuptimin që ato mund të çojnë në marrjen e një vendimi lidhur me themelin e ankimit dhe dëmshpërblimin e mjaftueshëm për çdo shkelje të konstatuar;

II. Të rishikojnë, në vijim të gjykrimeve të Gjykatës, të cilat vënë në pah mungesat strukturore ose të përgjithshme në legjislacionin ose praktikën kombëtare, efektivitetin e mjeteve ekzistuese ankimore të brendshme dhe, ku është e nevojshme, të krijojnë mjete efektive ankimi, me qëllim që të shmangin paraqitjen e rasteve të përsëritura përpara Gjykatës;

III. Në lidhje me pikat e sipërpërmendura I dhe II, t'i kushtojnë vëmendje të veçantë ekzistencës së mjeteve të ankimit efektiv, në rastet e një anese të argumentuar lidhur me zgjatjen e tepruar të procedurave gjyqësore.

Udhëzon Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës të garantojë vënien në dispozicion të burimeve të nevojshme, për ato shtete anëtare që kërkojnë ndihmë në procesin e zbatimit të këtij rekomandimi.

SHTOJCË E REKOMANDIMIT REC(2004)6

Hyrje

1. Konferenca Ministeriale, mbajtur në Romë më 3 dhe 4 nëntor 2000 për të festuar 50 vjetorin e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Konventa”) theksoi se shtetet palë janë kryesisht përgjegjëse për të siguruar se të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Konventë janë zbatuar dhe ato duhet të parashikojnë instrumentet ligjore të nevojshme për të parandaluar shkeljet, dhe, ku është e nevojshme, t'i rivendosin këto të drejta. Në mënyrë të veçantë, kjo bën të nevojshme krijimin e mjeteve efektive ankimore të brendshme për të gjitha shkeljet e Konventës, në përputhje me nenin 13 të saj. Jurisprudenca e Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut (këtej e më tutje referuar si “Gjykata”), ka qartësuar qëllimin e këtij detyrimi, që u atribuohet shteteve palë të Konventës, duke sugjeruar në veçanti se:

- Neni 13 garanton parashikimin në legjislacionin e brendshëm të një mjeti ankimi, që siguron të drejtat dhe liritë e përcaktuara nga Konventa;

- Ky nen nënkupton të drejtën e kërimit të një mjeti ankimi për të trajtuar në përmbajtje çdo “ankim të argumentuar” sipas Konventës dhe të ofrojë dëmshpërblim të përshtatshëm. Megjithatë, mjeti ankimor i kërkuar duhet të jetë “efektiv” si në këndvështrimin ligjor ashtu edhe në atë praktik;

- Kjo kërkon posaçërisht që ai të mundësojë parandalimin e zbatimit të masave që bien në kundërshtim me Konventën dhe efektet e të cilave janë potencialisht të pakthyeshme;

- “Autoriteti” i referuar në nenin 13 jo domosdoshmërisht duhet të jetë një autoritet gjyqësor, por, nëse nuk është i tillë, kompetencat dhe garancitë që ai ofron janë relevante për të përcaktuar nëse mjeti ankimor që ai parashikon është në të vërtetë efektiv;

- “Efektiviteti” i një “mjeti ankimi” brenda kuptimit të nenit 13 nuk varet në sigurinë e një rezultati të favorshëm për aplikantin; por ai nënkupton një kriter minimal të shpejtësisë.

2. Në të kaluarën e afërt, rëndësia e të paturit të këtyre mjeteve ankimore lidhur me procedimet të gjata të pajustificura ka qenë theksuar veçanërisht, pasi ky problem është në fillësën e një numri të madh të kërkesave përpara Gjykatës, ndonëse nuk është i vetmi problem.

3. Gjykata po përballlet me një numër gjithmonë në rritje të kërkesave. Kjo situatë rrezikon efektshmërinë afatgjatë të sistemit dhe për rrjedhojë, kërkon një reagim të fuqishëm nga palët kontraktuese. Është pikërisht në këtë kontekst, që disponueshmëria e mjeteve efektive ankimore të brendshme bëhet veçanërisht e rëndësishme. Përmirësimi i mjeteve ankimore ekzistuese të brendshme ka shumë mundësi që të ketë efekte sasiore dhe cilësore në punën e Gjykatës;

- në njërën anë, volumi i kërkesave që janë për t'u shqyrtuar do të zvogëlohet: më pak kërkesues do të ndjeheshin të detyruar të sjellin çështje përpara Gjykatës, nëse shqyrtimi i ankimeve të tyre nga autoritetet e brendshme do të ishte mjaftueshëm i plotë;

- në anën tjetër, shqyrtimi i kërkesave nga Gjykata do të lehtësohet nëse një shqyrtim lidhur me

themelin e çështjes është kryer më parë nga një autoritet i brendshëm, në sajë të përmirësimit të mjeteve ankimore të brendshme.

4. Për pasojë, ky rekomandim inkurajon shtetet anëtare të shqyrtojnë sistemet e tyre respektive ligjore në dritën e jurisprudencës së Gjykatës dhe, nëse është e nevojshme, të marrin masat e domosdoshme dhe të përshtatshme që të garantojnë, nëpërmjet legjislacionit ose praktikës gjyqësore, mjete efektive ankimore sikurse përcaktohen nga neni 13. Shqyrtimi mund të kryhet rregullisht ose në vijim të një gjykimi të Gjykatës.

5. Qeveritë e shteteve anëtare mundet, si fillim, të kërkojnë kryerjen e një studimi nga ekspertët mbi efektshmërinë e mjeteve ankimore ekzistuese të brendshme në fusha specifike, me synimin e propozimit të përmirësimeve. Institucionet kombëtare për nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, ashtu sikurse edhe organizatat joqeveritare, mundet gjithashtu të marrin pjesë aktivisht në këtë proces. Disponueshmëria dhe efektiviteti i mjeteve ankimore të brendshme duhet të mbahet nën mbikëqyrje të vazhdueshme, dhe në veçanti duhet të ekzaminohet sa herë që hartohen akte ligjore me efekt mbi të drejtat dhe liritë e Konventës. Sigurisht që ka një lidhje të qartë ndërmjet këtij rekomandimi dhe rekomandimit mbi verifikimin e pajtueshmërisë së projektligjeve, ligjeve ekzistuese dhe praktikës administrative me standardet e parashtruara në Konventë.

6. Mbështetur në parashtrimin e mësipërm, elementet që vijnë më poshtë duhet të merren parasysh.

Konventa si një pjesë përbërëse e kuadrit ligjor të brendshëm

7. Kriteri themelor për ekzistencën e një ankimi efektiv është që të drejtat e përcaktuara në Konventë duhet të jenë të garantuara brenda sistemit ligjor kombëtar. Në këtë kontekst, mirëpritet fakti se Konventa tashmë është bërë pjesë përbërëse e kuadrit ligjor të brendshëm të të gjitha shteteve palë. Ky evoluim ka sjellë përmirësime në drejtim të vlefshmërisë së mjeteve ankimore efektive. Për më tepër, ky zhvillim i ri është mbështetur edhe nga fakti se gjykatat dhe autoritetet ekzekutive gjithnjë e më shumë respektojnë jurisprudencën e gjykatës në procesin e zbatimit të legjislacionit të brendshëm dhe janë të vetëdijshme që kanë detyrimin për të vepruar në përputhje me vendimet e gjykatës në çështjet që lidhen drejtpërsëdrejti me shtetet e tyre (neni 46 i Konventës). Kjo prirje është forcuar më shumë nga përmirësimi, në përputhje me Rekomandimin Rec(2000)2, i mundësive që kanë autoritetet e brendshme kompetente për të rishqyrtuar ose rihapur disa procedime, të cilat kanë qenë shkaku kryesor i shkeljeve të konstatuara nga Gjykata.

8. Përmirësimi i mjeteve ankimore të brendshme kërkon gjithashtu ndërmarrjen e veprimeve shtesë, me qëllim që kur zbatohet legjislacioni kombëtar, autoritetet kombëtare mund të marrin në konsideratë kërkesat e Konventës dhe veçanërisht ato kërkesa që rezultojnë nga vendimet e Gjykatës ndaj shtetit të tyre. Ky proces nënkupton posaçërisht përmirësimin e publikimit dhe shpërndarjes së jurisprudencës (praktika gjyqësore) të Gjykatës (kur është e nevojshme nëpërmjet përkthimit të tyre në gjuhën(ët) e shtetit përkatës) dhe trajnimin e gjyqtarëve dhe zyrtarëve të tjerë shtetërorë në lidhje me këto kërkesa. Kështu që, ky rekomandim është i lidhur ngushtësisht me dy rekomandimet e tjera në këtë drejtim, të miratuara nga Komiteti i Ministrave.

Mjete ankimi të veçanta dhe mjete ankimi të përgjithshme

9. Shumica e mjeteve ankimore të brendshme në lidhje me shkeljet e Konventës, kanë qenë krijuar me një qëllim të caktuar zbatimi. Nëse interpretohet dhe zbatohet në mënyrë të drejtë, përvoja ka treguar se sistemet e tilla të “mjeteve ankimore të veçanta” mund të jenë shumë efikase dhe të kufizojnë si numrin e ankimeve adresuar Gjykatës ashtu edhe numrin e çështjeve që kërkojnë shqyrtimin e kohëzgjatjes së kaluar.

10. Disa shtete kanë njohur gjithashtu një mjet ankimi të përgjithshëm (p.sh. përpara Gjykatës Kushtetuese), i cili mund të përdoret për shqyrtimin e ankimeve, që nuk mund të trajtohen nëpërmjet mjeteve ankimore të veçanta. Në disa shtete anëtare, ky mjet ankimi i përgjithshëm mundet gjithashtu të ushtrohet paralelisht me ose madje edhe përpara se të jenë shtetur mjetet e tjera ligjore të ankimit. Disa shtete anëtare kanë shtuar kushtin se masa objekt ankimi do të cenonte rëndë të drejtat kushtetuese dhe se refuzimi (nga ana e Gjykatës Kushtetuese) për ta trajtuar ankimin do të sillte pasoja serioze dhe të pariparueshme për ankuesin. Duhet vënë në dukje se shtetet që kanë një mjet të tillë ankimi të përgjithshëm janë të prirur të kenë më pak çështje përpara Gjykatës.

11. Duke pasur parasysh parashtrimin e mësipërm, janë shtetet anëtare ato që vendosin se cili sistem është më i përshtatshëm për garantimin e mbrojtjes së nevojshme të të Drejtave Konvencionale, duke pasur parasysh traditat e tyre kushtetuese dhe rrethana të tjera të veçanta.

12. Cilado qoftë zgjidhja, përvoja e deritanishme vërteton se akoma shumë shtete anëtare kanë mangësi në drejtim të disponueshmërisë dhe/ose efektivitetit të mjeteve ankimore të brendshme, e cila ka sjellë si pasojë një ngarkesë pune gjithnjë e në rritje për Gjykatën.

Mjetet e ankimit që pasojnë një gjykim “pilot - model” (precedent)

13. Kur Gjykata shpall një vendim, që konstaton se në legjislacionin ose praktikën kombëtare ka mungesa strukturore ose të përgjithshme (“rasti model”), dhe një numër i madh kërkesash në Gjykatë të lidhura me të njëjtin problem (“rastet e përsëritura”) janë në pritje të shqyrtimit ose ka shumë mundësi që të depozitohen në Gjykatë, shteti i paditur duhet të garantojë që kërkuarit potencialë kanë, kur është e përshtatshme, një mjet ankimi efektiv që u lejon atyre t’i adresohen një autoriteti kombëtar kompetent, i cili mund gjithashtu të zbatohet edhe për kërkuarit aktualë. Një mjet i tillë ankimi, i shpejtë dhe efektiv, do të bëjë të mundur që kërkuarit të përfitojnë zhdëmtim në nivel kombëtar, në linjë me parimin e plotësimit/vartësisë së sistemit të Konventës.

14. Njohja e një mjeti të tillë ankimi të brendshëm mundet gjithashtu të zvogëlojë në mënyrë të ndjeshme ngarkesën e punës për Gjykatën. Ndërsa, ekzekutimi i menjëhershëm i vendimit pilot-model mbetet thelbësor për zgjidhjen e problemit strukturor dhe rrjedhimisht për parandalimin e kërkesave të ardhshme me të njëjten përmbajtje, pasi mund të ekzistojë një kategori e caktuar individësh që tashmë janë prekur nga ky problem, përpara se ai të zgjidhej. Ekzistenca e një mjeti ankimi që synon sigurimin e korrigjimit në nivel kombëtar për këtë kategori personash, mundet të lejojë Gjykatën t’u kërkojë këtyre individëve që të përdorin mjetin e ri të ankimit dhe, nëse është e përshtatshme, të deklarojë kërkesat e tyre të papranueshme.

15. Për realizimin e këtij qëllimi ka variante të ndryshme, në varësi, ndër të tjera, të natyrës së problemit strukturor në fjalë dhe të faktit nëse individ i prekur nga ky problem, ka aplikuar apo jo në Gjykatë.

16. Në veçanti, në vijim të një gjykimi pilot/model në të cilin është konstatuar një problem specifik strukturor, një alternativë e mundshme mund të jetë miratimi i një zgjidhjeje “ad hoc”, përmes së cilës shteti i interesuar do të vlerësojë përshtatshmërinë e krijimit të një mjeti ankimor të veçantë ose zgjerimit të një mjeti ankimor ekzistues nëpërmjet legjislacionit ose interpretimit gjyqësor.

17. Brenda kuadrit të këtij shqyrtimi rast pas rasti, shtetet mund të nënvizojnë, nëse konsiderohet e këshillueshme, mundësinë e rihapjes së procedimeve të ngjashme me çështjen model, që konstatoi një shkelje të Konventës, me qëllim që të shmangë Gjykatën nga trajtimi i këtyre çështjeve dhe kur është e përshtatshme, të garantojë zhdëmtim më të shpejtë për personat e interesuar. Në këtë drejtim, kriteri i parashtruar në Rekomandimin Rec(2000)2 të Komitetit të Ministrave mund të shërbejë si sugjerim.

18. Kur mjete ankimi të veçanta krijohen në vijim të një çështjeje model, qeveritë duhet të informojnë sa më parë Gjykatën që ajo të mund t’i ketë parasysh gjatë trajtimit të rasteve përsëritëse të mëvonshme.

19. Megjithatë, nuk është i nevojshëm dhe i përshtatshëm krijimi i mjeteve të reja të ankimit, ose dhënia e efekteve prapavepruese mjeteve ankimore ekzistuese, në vijim të çdo rasti për të cilin gjykata ka identifikuar një problem strukturor. Në disa rrethana, mund të jetë e këshillueshme lënia e rasteve për shqyrtim nga Gjykata, veçanërisht për të shmangur detyrimin e kërkuarit për të mbajtur barrën e mëtejshme të shterimit të mjeteve të ankimit të brendshëm, të cilat, për më tepër nuk do të kenë efekt deri në miratimin e ndryshimeve legjislative.

Mjetet ankimore në rastin e një pretendimi të argumentuar për zgjatje të paarsyeshme të procedurave gjyqësore.

20. Çështja e mjeteve të ankimit efektiv është veçanërisht aktuale në rastet që përmbajnë pretendime për zgjatje të paarsyeshme të procedurave gjyqësore, të cilat llogariten në një numër të madh të kërkesave përpara Gjykatës. Rrjedhimisht, Gjykata në vendimin e datës 26 tetor 2000, Kudla k. Polonisë, ka theksuar se është e rëndësishme të garantohet se ekziston një mjet ankimi efektiv në raste të tilla, sikurse kërkohet nga neni 13 i Konventës. Në vijim të konsideratave të dhëna nga Gjykata në këtë vendim, zgjidhje të ndryshme janë parashtruar nga shtetet anëtare me qëllim që të sigurohet një ankim efektiv, duke lejuar konstatimin e shkeljeve dhe garantimin e një zhdëmtimi të mjaftueshëm në këtë drejtim.

Zgjatje e arsyetuar e procedimeve gjyqësore

21. Në legjislacionin e tyre kombëtar, shumë shtete anëtare kanë parashikuar, nëpërmjet mënyrave të ndryshme (kohëzgjatje maksimale, mundësinë për të kërkuar përshpejtimin e procedurave) që procedimet të mbesin brenda një kohëzgjatje të arsyeshme. Në disa shtete anëtare, është parashikuar kohëzgjatje maksimale për çdo fazë të procedurave penale, civile dhe administrative. Integrimi i Konventës në sistemet ligjore të brendshme të shteteve anëtare, veçanërisht përfshirja e kërkesës së gjyqimit brenda një kohe të arsyeshme, sikurse parashikohet në nenin 6, ka fuqizuar dhe plotësuar kërkesat e legjislacionit kombëtar të këtyre shteteve.

Parandalimi i vonesave, përshpejtimi i procedurave

22. Nëse afatet kohore në procedimet gjyqësore, në veçanti në procedimet penale, nuk janë respektuar ose nëse zgjatja e procedimeve është konsideruar e paarsyeshme, ligji kombëtar i shumë shteteve anëtare parashikon që personi i interesuar mund të bëjë një kërkesë për përshpejtimin e procedurave. Pranimi i kësaj kërkeje do të sillte për pasojë marrjen e një vendimi për caktimin e një afati kohor, brenda të cilit gjykata – ose prokurori, varet sipas rastit – duhet të marrin masa specifike procedurale, të tilla si mbyllja e hetimit ose caktimi i një date për gjykimin. Në disa shtete anëtare, gjykatat mund të vendosin që procedimi duhet të mbarojë brenda një date të caktuar. Kur ekziston një mjet ankimi i përgjithshëm përpara Gjykatës Kushtetuese, ankesa mund të paraqitet, në rrethana të caktuara, edhe përpara shterimit të mjeteve të tjera të ankimit të brendshëm.

Forma të ndryshme të zhdëmtimit

23. Në shumicën e shteteve anëtare janë parashikuar procedura për garantimin e zhdëmtimeve për vonesa të paarsyetuara të procedimeve, që janë në vazhdim ose kanë përfunduar. Një formë e zhdëmtimit, gjerësisht e përdorur veçanërisht në çështje që janë përfunduar, është ajo e dëmshpërblimit financiar. Në disa raste, dështimi nga autoriteti kompetent për të dhënë një vendim brenda një afati kohor të caktuar, nënkupton se kërkesa do të vlerësohet si e pranueshme. Në rast se procedimet penale kanë kaluar afatin e kohës së arsyeshme, kjo mund të sjellë për pasojë dhënien e një dënimi më të butë.

Asistencë e mundshme për krijimin e mjeteve të ankimit efektiv

24. Rekomandimi udhëzon Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës të garantojë se shteteve anëtare, që kërkojnë asistencë në procesin e krijimit të mjeteve ankimore efektive në bazë të Konventës, t'u ofrohet ndihma e nevojshme për këtë qëllim. Kjo asistencë, mund të jetë për shembull edhe në formën e kryerjes së studimeve mbi mjetet ekzistuese ankimore të brendshme nga ekspertë këshillues, me synimin e përmirësimit të efektivitetit të tyre.

KËSHILLI I EUROPËS

GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

ÇËSHTJA BAJRAMI KUNDËR SHQIPËRISË (ANKIMI NR. 35853/04)

SEKSIONI I KATËRT

VENDIM STRASBURG

12 DHJETOR 2006

Ky vendim merr formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Bajrami kundër Shqipërisë,

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i katërt), me trup gjykues të përbërë nga:

z. Nicolas BRATZA, President
z. G. BONELLO
z. M. PELLONPAA
z. K. TRAJA
z. L. GARLICKI
z. L. MIJOVIC
z. J. SIKUTA, gjykatës
dhe z. T.L. EARLY, regjistruer i seksionit,
pas shqyrtimit me dyer të mbyllura të çështjes më 10 tetor 2006 dhe më 21 nëntor 2006,
shpall vendimin e mëposhtëm, i cili u mor në datën e fundit të përmendur:

PROCEDURA

1. Çështja e nisur me ankesën (nr. 35853/04) kundër Republikës së Shqipërisë, depozituar në Gjykatë në bazë të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut ("Konventa") nga një shtetas etnik shqiptar nga Kosova, z. Agim Bajrami ("Ankuesi"), më 27 shtator 2004.
2. Ankuesi u përfaqësua nga znj. E. Murataj, avokate, e cila e ushtronte profesionin në Fier. Pala Shqiptare ("Qeveria") u përfaqësua nga agjenti i saj, z. S. Puto, nga Ministria Punëve të Jashtme.
3. Më 14 mars 2005 Gjykata vendosi të njoftonte autoritetet shqiptare për ankesën. Sipas dispozitave të nenit 29 § 3 të Konventës, ajo vendosi të shqyrtonte themelin e ankimit dhe pranueshmërinë e tij në të njëjtën kohë.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

4. Ankuesi ka lindur më 1964 dhe jeton në Caralevë, në bashkinë e Shtimës (Kosovë).
5. Më 28 prill 1993 ankuesi u martua me F.M., shtetase shqiptare. Çifti kishte një fëmijë, I.B., i cili kishte lindur më 20 janar 1997. Në vitin 1998 ankuesi dhe F.M. u ndanë.
6. F.M., së bashku me vajzën e saj, u transferuan në shtëpinë e prindërve të saj në Vlorë, Shqipëri.
7. Më 6 maj 1999, bashkëshortja e ankuesit u martua me një person tjetër, duke përdorur dokumente të falsifikuara, pa u divorcuar me ankuesin.
8. Rezulton që më 15 shtator 1999, Gjykata e Rrethit Vlorë anuloi martesën e dytë të F.M.-së. Në një datë të pacaktuar, ajo u martua me H.I., shtetas shqiptar që banonte në Greqi.
9. F.M. udhëtonte shpesh në Greqi, gjatë viteve të martesës së tretë, duke e lënë të bijën për një kohë të gjatë me prindërit e saj në Vlorë, ose duke e marrë në Greqi me vete pa pëlqimin e ankuesit.
10. F.M. dhe prindërit e saj e kishin ndaluar ankuesin të takohet me të bijën. Që pas ndarjes me F.M., ankuesi është lejuar të takohet me të bijën vetëm dy herë, në shtator 2000 dhe maj 2003.

1.Procedurat e divorcit dhe kujdestarisë

11. Më 24 qershor 2003 ankuesi filloi procesin e divorcit në Gjykatën e Rrethit Vlorë.
12. Më 26 qershor 2003 ankuesi i kërkoi policisë së rrethit Vlorë të bllokonte pasaportën e së bijës për faktin se bashkëshortja e tij po planifikonte ta merrte atë në Greqi pa pëlqimin e tij.
13. Pavarësisht nga kërkesa e ankuesit drejtuar policisë së rrethit Vlorë, rezultoi që e shoqja e mori fëmijën në Greqi më 15 janar 2004, duke përdorur një certifikatë zyrtare, ku e bija e ankuesit ishte regjistruar me emrin I.M. dhe përdorte mbiemrin e F.M.-së.
14. E shoqja e ankuesit nuk ishte e pranishme në seancë. I ati i kësaj të fundit dëshmoi në seancë që mbesa e tij ishte në Greqi me të ëmën, e cila banonte atje si refugjate ekonomike.
15. Më 4 shkurt 2004 Gjykata e Rrethit Vlorë vendosi divorcin e palëve. Gjykata i dha ankuesit kujdestarinë e fëmijës, duke marrë në konsideratë mungesën e interesit të bashkëshortes për jetën e fëmijës, paqëndrueshmërinë e vendbanimit të saj dhe periudhat e gjata të ndarjes nga fëmija.
16. Më 19 mars 2004 vendimet e divorcit dhe kujdestarisë morën formë të prerë.

2.Procedurat e ekzekutimit

17. Më 5 prill 2004 Gjykata e Rrethit Vlorë nxori urdhër me shkrim për ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Vlorë të 4 shkurtit 2004.
18. Më 13 korrik 2004 zyra e përmbarimit në Vlorë e njoftoi ankuesin se ishte e pamundur të zbatonte vendimin, duke qenë se fëmija nuk ndodhej në Shqipëri.
19. Më 15 gusht 2004 dhe 13 janar 2005 ankuesi iu drejtua Ministrisë shqiptare të Drejtësisë të siguronte kthimin e së bijës.

20. Më 11 janar 2005, kur u mor në pyetje nga përmbaruesit, i ati i F.M.-së deklaroi se F.M. dhe fëmija jetonin jashtë shtetit dhe se ai nuk kishte dijeni në lidhje me vendndodhjen e tyre. Gjatë periudhës janar -maj 2005, përmbaruesit u paraqitën tre herë në shtëpinë e F.M.-së.

21. Në maj 2005, rajoni i policisë së rrethit Selenicë njoftoi përmbaruesit se F.M. dhe e bija nuk jetonin në Athinë dhe se i ati i F.M.-së ishte transferuar në Tiranë në një adresë të panjohur.

22. Në korrik 2005 zyra e përmbarimit njoftoi ankuesin, se për të vepruar në përputhje me marrëveshjet dypalëshe ndërmjet Shqipërisë dhe Greqisë, ai duhej të paraqiste një kërkesë dhe të jepte adresën e saktë të fëmijës në Greqi.

23. Ankuesi u dërgoi kërkesa të shumta autoriteteve shqiptare, Ambasadës Greke në Shqipëri, Avokatit të Popullit të Shqipërisë dhe Avokatit të Popullit të Kosovës, duke kërkuar ndihmë në sigurimin e ekzekutimit të vendimit të kujdestarisë.

3. Procedim penal për rrëmbim fëmije

24. Më 14 gusht 2004 ankuesi nisi procedimin penal pranë Gjykatës së Rrethit Vlorë kundër ish-bashkëshortes së tij, duke e akuzuar atë për rrëmbim fëmije.

25. Më 13 tetor 2004 Gjykata e Rrethit Vlorë njoftoi Avokatin e Popullit se nuk ishte depozituar asnjë padi në lidhje me rrëmbimin e së bijës së ankuesit.

4. Procedimi penal kundër A.C.

26. Më 15 dhjetor 2003 ankuesi filloi procedimin penal kundër A.C.-së, punonjëse e Zyrës së Gjendjes Civile. Ai e akuzonte atë për falsifikim të dokumenteve të ndryshme që i kishin mundësuar F.M.-së të largonte I.B.-në nga Shqipëria, e veçanërisht për falsifikimin e dokumenteve që e deklararin bashkëshorten e tij të pamartuar dhe ndërrimin e mbiemrit të së bijës.

27. Më 26 janar 2004 Gjykata e Rrethit Vlorë vendosi të ndërpriste gjykimin.

5. Zhvillimet e fundit

28. Më 22 gusht 2006 autoritetet shqiptare njoftuan zyrën e regjistrit se më 31 mars 2006, Gjykata e Apelit në Vlorë kishte shfuqizuar vendimin e kujdestarisë të 4 shkurtit 2004, me arsyetimin se F.M.-ja nuk ishte njoftuar rregullisht në lidhje me gjykimin për kujdestarinë e të bijës. Kjo gjykatë vendosi t'ia dërgonte çështjen Gjykatës së Rrethit për t'u marrë sërish në shqyrtim dhe si rezultat gjykimi i kujdestarisë ka mbetur ende pezull.

29. Më 23 gusht 2006, në bazë të kërkesës së zyrës së regjistrit, ankuesi deklaroi se ai nuk ishte njoftuar për fillimin e një procesi të ri dhe as për rezultatet e tij.

30. Gjykimi ishte filluar nga avokati i F.M.-së dhe ishte zhvilluar në mungesë të ankuesit.

LEGJISLACIONI PÛRKATËS NDËRKOMBËTAR DHE I BRENDSHËM

A. Legjislacioni ndërkombëtar përkatës

1. Konventa e Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve

31. Aktualisht, Shqipëria nuk e ka ratifikuar Konventën e Hagës të 25 tetorit 1980 mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve.

2. Konventa e Kombeve të Bashkuara mbi Të Drejtat e Fëmijëve

32. Neni 11 i Konventës mbi Të Drejtat e Fëmijëve e 20 nëntorit 1989, i ratifikuar nga Shqipëria më 27 shkurt 1992, kërkon nga shtetet palë të marrin masa për të luftuar transferimin e paligjshëm dhe moskthimin e fëmijëve jashtë shtetit. Për këtë qëllim, shtetet duhet të nxitin lidhjen e marrëveshjeve dypalëshe dhe shumëpalëshe ose aderimin në marrëveshjet ekzistuese.

3. Marrëveshjet Dypalëshe mbi Ndihmën e Ndërsjellë për Çështjet Civile dhe Penale ndërmjet Greqisë dhe Shqipërisë

33. Kjo Marrëveshje, e nënshkruar më 17 maj 1993, është ratifikuar nga Shqipëria me ligjin nr. 7760, datë 14 tetor 1993 dhe nga Greqia sipas ligjit nr. 2311/1995.

Nenet 2, 3, 23 dhe 24 të Marrëveshjes parashikojnë mundësinë për Ministrinë e Drejtësisë së të dyja Palëve Kontraktuese për të bashkëpunuar për njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë në territoret e tyre respektive në lidhje me çështjet civile, familjare dhe tregtare.

B. Legjislacioni dhe praktika përkatëse e brendshme

34. Kodi i Procedurës Civile, i cili rregullon, ndër të tjera, ekzekutimin e vendimeve të formës së

prerë, nuk përmban ndonjë dispozitë veçanërisht të zbatueshme për transferimin e kujdestarisë së fëmijëve. Si rezultat, rregullat e përgjithshme procedurale mbi ekzekutimin e vendimeve zbatohen *mutatis mutandis*.

35. Në ato raste kur refuzimi për t'u bindur i një prej prindërve përbën vepër penale, çështja duhet t'i dërgohet organit të ndjekjes penale.

36. Mosrespektimi i vendimit të formës së prerë për kujdestarinë e fëmijës mund të ndëshkohet në bazë të nenit 127 të Kodit Penal.

LIGJI

I.KUNDËRSHTIMI PARAPRAK I QEVERISË

37. Pala shqiptare pretendoi se ankuesi nuk i kishte ezauruar të gjitha mjetet e mbrojtjes ligjore të brendshme në dispozicion të tij. Ata argumentonin se ankuesi nuk kishte ngritur çështjen e mosveprimit të zyrës së përbarimit pranë Gjykatës së Rrethit Vlorë në përputhje me nenin 610 të Kodit të Procedurës Civile. Në bazë të parashtrimeve të autoriteteve shtetërore, dispozita përkatëse u jep individëve të drejtën të kundërshtojnë veprimet e përbaruesve para Gjykatës së Rrethit. Si rrjedhim, ankuesi nuk ka mundur të përfitojë nga kjo e drejtë, pavarësisht se i ishte drejtuar Ministrisë së Drejtësisë dhe autoriteteve të tjera për mosveprim nga ana e përbaruesve.

38. Ankuesi kundërshtoi efikasitetin e këtij mjeti të brendshëm, në bazë të parashtrimeve të autoriteteve shtetërore. Ai argumentoi se një ankim tjetër nuk do ta arrinte qëllimin e tij kryesor, d.m.th, ta ribashkonte atë me të bijën. Ai theksoi, se gjatë dy viteve që pasuan marrjen e vendimit të kujdestarisë, ai u kishte drejtuar disa kërkesa organeve kompetente. Kjo përfshinte fillimin e procedimit penal për rrëmbimin e fëmijës së tij, si dhe kërkesat e vazhdueshme për ekzekutimin e menjëhershëm të vendimit në interes të së bijës. Si rrjedhim, ankuesi parashtroi se deklaratat e autoriteteve shtetërore ishin të pabazuara.

39. Gjykata thekson se qëllimi i nenit 35 është t'u ofrojë Shteteve Kontraktuese mundësinë e parandalimit ose vënies në vend të shkeljes së pretenduar kundër tyre, para se këto pretendime t'i paraqiteshin asaj (si për shembull, Hentrich v. France, vendimi i datës 22 Shtator 1994, Seria A nr. 296-A, fq. 18, § 33, dhe Remli v. France, vendimi i datës 23 prill 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-II, f. 571, § 33). Si rezultat, ankimi që duhet të paraqitet në Gjykatë duhet në radhë të parë të paraqitet para gjykatave përkatëse kombëtare, të paktën në përmbajtje, në përputhje me kërkesat formale të së drejtës së vendit dhe brenda afateve të paracaktuara me ligj. Megjithatë, të vetmet mjete të brendshme, që duhet të ezaurohen janë ato që lidhen me shkeljet e supozuara dhe që në të njëjtën kohë janë të mundshme dhe të mjaftueshme. Ekzistenca e mjeteve të tilla të brendshme duhet të jetë mjaft e sigurt, jo vetëm në teori, por dhe në praktikë, dhe nëse nuk janë të tilla, ato nuk ofrojnë aksesin dhe efikasitetin e duhur. Në këtë kuadër, i takon shtetit përkatës të vërtetojë plotësimin e këtyre kushteve të ndryshme (shih, në veçanti, Vernillo v. France, vendimi i datës 20 shkurt 1991, Seria A nr. 198, fq. 11 – 12, § 27, dhe Akdivar and Others v. Turkey, vendimi i datës 16 shtator 1996, Reports 1996-IV, fq. 1210-11, § § 65-68).

40. Gjykata tërheq vëmendjen se ankuesi është ankuar që autoritetet kanë neglizhuar të ndërmarrin masat e nevojshme për të zbuluar vendndodhjen e së bijës, në zbatim të vendimit të kujdestarisë në favor të tij.

41. Në favor të ankuesit u nxor një urdhër gjyqësor për ekzekutimin e vendimit të datës 4 shkurt 2004 në përputhje me kërkesat e procedurave civile të vendit, por përbaruesit ishin të paafte ta zbatonin atë, meqenëse e bija e ankuesit nuk gjendej më në Shqipëri.

42. Gjykata konstaton se autoritetet shqiptare nuk kanë mundur të provonin argumentin e tyre që mjeti i brendshëm i sipërpërmendur është i mundshëm dhe i përshtatshëm për të ndrequr shkeljen e pretenduar.

43. Veç kësaj, Gjykata vëren se për një çështje të ngjashme kundër shtetit shqiptar ajo evidentoi se sistemi ligjor shqiptar ishte organizuar në një mënyrë të tillë, që nuk siguron mjete të brendshme efektive kundër veprimeve të përbaruesve, duke qenë se Gjykata Kushtetuese arsyetonte, se nuk kishte bazën ligjore për të shqyrtuar ankesa lidhur me procedurat e ekzekutimit të vendimeve dhe i deklaronte ato sistematikisht të papranueshme (shih Qufaj Co. sh.p.k. v. Albania, nr. 54268\00, § 41, më 18 nëntor 2004). Në çdo rast, u takonte organeve kompetente të garantonin ekzekutimin e vendimeve gjyqësore duke qenë se janë ato që kanë mjetet e nevojshme ligjore dhe burimet për të zbuluar vendndodhjen e fëmijës dhe për të siguruar kthimin e saj. Në këto rrethana, nuk mund të pretendohet se ankuesi duhej t'u bënte kërkesa të përsëritura përbaruesve ose të ankohej për mosveprimin e tyre tek një gjykatë për të arritur ekzekutimin e vendimit.

44. Si rrjedhim, Gjykata konkludon që në kohën e duhur, mjetet e brendshme të referuara nga autoritetet shtetërore nuk i ofruan ankuesit perspektivë të arsyeshme suksesi.

45. Prandaj, kundërshtimi paraprak i autoriteteve shtetërore duhet të mos pranohet.

II. SHKELJE TË PRETENDUARA TË NENIT 8 TË KONVENTËS

46. Ankuesi është ankuar se mungesa e efektivitetit të organeve kompetente shqiptare në pamundësinë për të marrë masat e nevojshme për ribashkimin e tij me të bijën në përputhje me vendimin e formës së prerë kishin shkelur të drejtën e tij të respektimit të jetës familjare, sipas nenit 8 të Konventës, i cili parashikon si më poshtë:

1. “Çdo person ka të drejtë që t’i respektohet jeta e tij private dhe familjare, vendbanimi dhe korrespondenca e tij”

2. Autoriteti publik nuk mund të ndërhyjë në ushtrimin e kësaj të drejte, vetëm në shkallën e parashikuar nga ligji dhe kur në një shoqëri demokratike, kjo masë është e domosdoshme për sigurimin kombëtar, për sigurimin publik, për mirëqenien ekonomike të vendit, për mbrojtjen e rendit ose për parandalimin e veprave penale, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit ose për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të të tjerëve.

A. Pranueshmëria

47. Gjykata vëren se ankimi nuk është haptazi i pabazuar sipas kuptimit të nenit 35 § 3 të Konventës. Ajo thekson më tej se ai nuk është i papranueshëm për ndonjë shkak tjetër. Për këtë arsye, duhet të deklarohet i pranueshëm.

B. Themeli

1. Parashtrimet e palëve

48. Ankuesi u ankua se organet kompetente kishin neglizhuar të bënin ato përpjekje që priteshin normalisht prej tyre për të garantuar respektimin e të drejtave të tij. Ai pretendonte gjithashtu që edhe dështimi i organeve kompetente për të përfshirë edhe organet përkatëse greke në ndihmë të gjetjes së vendndodhjes të së bijës bazohej në supozimin e tyre se F.M. dhe bashkëshorti i saj aktual ishin rezidentë të paligjshëm në Greqi dhe nuk mbështetej mbi fakte të bazuara.

49. Autoritetet shqiptare kundërshtuan argumentet e ankuesit. Ato deklaruan se në përputhje me detyrimet pozitive sipas nenit 8 të Konventës, organet kompetente kishin marrë të gjithë hapat e mundshëm në dispozicion të tyre për të bashkuar ankuesin me të bijën. Ata theksuan se në Greqi jetonin afërsisht 500 000 shtetas shqiptarë dhe se gjysma e tyre banonin atje në mënyrë të paligjshme. Prandaj, shteti nuk mund të mbante përgjegjësi për pamundësinë e ankuesit për të dhënë detaje të sakta të vendndodhjes të së bijës dhe për të kërkuar marrjen e masave urgjente para se F.M.-ja të largohej nga Shqipëria, duke marrë edhe fëmijën e saj me vete. Autoritetet shtetërore argumentonin se, meqenëse nuk ishte dhënë adresa e saktë e fëmijës dhe nënës së saj në Greqi, përdorimi i instrumenteve të parashikuara në marrëveshjen dypalëshe ndërmjet Shqipërisë dhe Greqisë kishte qenë jo efikas (shih paragrafin 33 më sipër).

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Parime të përgjithshme

50. Gjykata rithekson se qëllimi kryesor i nenit 8 është të mbrojë individin prej veprimeve arbitrare të autoriteteve publike. Përveç kësaj, ka detyrime pozitive të qenësishme për “respektimin” efektiv të jetës familjare. Në të dy kontekstet duhet të ketë një ekuilibër të drejtë ndërmjet interesave konkurruese të individit dhe komunitetit në tërësi; dhe në të dy kontekstet shteti gëzon një liri të caktuar vlerësimi (shih Keegan v. Ireland, vendimi i datës 26 maj 1994, Seria A nr. 290, f. 19, § 49; Ignaccolo-Zenide v. Romania, no. 31679/96, § 94, ECHR 2000-I; Iglesias Gil and A.U.I. v. Spain, no. 56673/00, § 49, ECHR 2003-V; and Sylvester v. Austria, no. 36812/97, 40104/98, § 51, 24 April 2003).

51. Përsa i përket detyrimit të shtetit për të marrë masa pozitive, Gjykata ka arsyetuar vazhdimisht se neni 8 përfshin të drejtën e prindit në marrjen e masave me qëllim ribashkimin e tij me fëmijën dhe detyrimin e organeve shtetërore për të lehtësuar këtë ribashkim (shih, ndër autoritetet e tjera, Ignaccolo-Zenide, e përmendur më sipër, § 94; Iglesias Gil dhe A.U.I., e përmendur më sipër, § 48; dhe Nuutinen v. Finland, nr. 32842/96, § 127, ECHR 2000-VIII).

52. Në rastet lidhur me ekzekutimin e vendimeve në fushën e së drejtës familjare, Gjykata ka arsyetuar se kriteri vendimtar është nëse organet kompetente shtetërore kanë marrë të gjitha masat e nevojshme për të lehtësuar ekzekutimin e vendimeve, siç mund të kërkohej në mënyrë të arsyeshme në rrethanat e veçanta të çdo çështjeje (shih Hokkanen v. Finland, vendimi i datës 23 shtator 1994, Seria A nr. 299-A, f. 22, § 58; Ignaccolo-Zenide, i përmendur më sipër, § 96; Nuutinen, siç është përmendur më sipër, § 128; dhe Sylvester, përmendur më sipër, § 59).

53. Në çështje të këtij lloji përshtatshmëria e një mase gjykohej nga shpejtësia e ekzekutimit të saj,

meqenëse kalimi i kohës mund të ketë pasoja të pandreqshme për marrëdhëniet ndërmjet fëmijës dhe prindit, i cili nuk jeton me të. Gjykata tërheq vëmendjen se neni 11 i Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijës i datës 25 tetor 1980 (ku Shqipëria nuk është palë) kërkon nga organet gjyqësore apo administrative kompetente të veprojnë shpejt, lidhur me procedurat për kthimin e fëmijëve dhe çdo mosveprim që zgjat më shumë se gjashtë javë, mund të çojë në nisjen e një ankimi për të kërkuar arsyet e vonës (shih Ignaccolo-Zenide, i përmendur më sipër, § 102).

54. Gjykata ka arsyetuar gjithashtu se megjithëse masat shtrënguese ndaj fëmijëve nuk janë të dëshirueshme në këtë fushë delikate, përdorimi i sanksioneve nuk duhet të përjashtohet në rast të një sjelljeje të paligjshme nga prindi me të cilin jeton fëmija (shih Ignaccolo-Zenide, i përmendur më sipër, § 106).

55. Gjykata thekson se Konventa duhet të zbatohet në përputhje me parimet e së drejtës ndërkombëtare, në veçanti me ato lidhur me mbrojtjen ndërkombëtare të të drejtave të njeriut (shih Streletz, Kessler and Krenz v. Germany (GC), nos. 34044/96, 35532/97 and 44801/98, § 90, ECHR 2001-II, and Al-Adsani v. the United Kingdom [GC], nr. 35763/97, § 55, ECHR 2001-XI). Si rrjedhim, Gjykata arsyeton se detyrimet pozitive që neni 8 i Konventës parashtron për Shtetet Kontraktuese përsa i përket ribashkimit të prindit me fëmijën e tij\ saj duhet të interpretohen në lidhje me Konventën e Hagës të datës 25 tetor 1980 (shih Ignaccolo-Zenide, i përmendur më sipër, § 95).

b) Zbatimi i parimeve të përgjithshme për këtë çështje

56. Gjykata vëren së pari, që marrëdhëniet ndërmjet ankuesit dhe së bijës i përkasin sferës së jetës familjare në bazë të nenit 8 të Konventës.

57. Ngjarjet që po shqyrtohen në këtë rast, në masën që ato bëjnë përgjegjës shtetin e paditur, çojnë qartë në ndërhyrjen në të drejtën e ankuesit për respektimin e jetës familjare, meqenëse neglizhimi për të ekzekutuar vendimin e kujdestarisë dëmtoi gëzimin e pranisë të së bijës.

58. Pavarësisht se nga zhvillimet e fundit procesi i kujdestarisë në fjalë është rihapur dhe është në zhvillim e sipër, Gjykata nënvizon se vendimi i kujdestarisë i 4 shkurtit 2004 ka qenë i vlefshëm dhe mbeti pa u ekzekutuar përafërsisht dy vjet. Prandaj Gjykata duhet të përcaktojë nëse organet kompetente kombëtare morën masat e nevojshme dhe të duhura për të lehtësuar ekzekutimin e vendimit që po shqyrtohet.

59. Lidhur me çështjen aktuale, Gjykata vëren se procedurat e ekzekutimit të vendimit në favor të ankuesit kanë mbetur pezull që në prill 2004. Ajo fillimisht konstaton se kjo situatë nuk është krijuar në asnjë mënyrë për shkak të ankuesit, i cili u është drejtuar organeve shtetërore kompetente për t'i dhënë fund asaj dhe ka marrë masa sistematikisht për të garantuar kthimin e së bijës.

60. Vetëm në prill 2005, më shumë se një vit pas marrjes së vendimit të kujdestarisë, përmbauesit kërkuar nga policia t'u jepte informacion rreth vendndodhjes së F.M.-së dhe së bijës. Ndërsa të gjitha këto përpjekje për ekzekutimin e vendimit ndodhën brenda një periudhe prej katër muajsh në vitin 2005, nuk mund të vërehet i njëjti kujdes lidhur me periudhën vendimtare menjëherë pas marrjes së vendimit të kujdestarisë. Siç u përmend më sipër, vetëm në janar 2005, përmbauesit filluan hetimin e vendndodhjes së F.M.-së. Më tej duhet nënvizuar se nuk u mor asnjë masë pas muajit maj 2005.

61. Gjykata vëren se nuk është parashtruar asnjë shpjegim i pranueshëm për të justifikuar këto vonesa. Në mënyrë të ngjashme, nuk është dhënë asnjë shpjegim nga ana e autoriteteve shtetërore për mosveprimin e organeve kompetente kur u siguruan se F.M. jetonte në Greqi. Duhet nënvizuar në këtë aspekt se edhe ankuesi, edhe familja e F.M.-së kishin njoftuar organet kompetente, edhe gjatë seancës së kujdestarisë, se F. M. jetonte në Athinë si emigrante ekonomike.

62. Gjykata konsideron se argumentet e autoriteteve shtetërore për statusin joligjor të F.M.-së në Greqi janë spekulative. Autoritetet nuk morën masa të përpiqeshin të konfirmonin vendndodhjen e F.M.-së dhe të së bijës nga autoritetet greke, një mundësi e garantuar nga marrëveshja dypalëshe ndërmjet dy vendeve.

63. Autoritetet shtetërore pretendonin se pamundësia e ekzekutimit të vendimit në fjalë rezultoi nga fakti se fëmija nuk ishte më në Shqipëri, një situatë e cila ishte shkaktuar pjesërisht nga pamundësia e ankuesit për të kërkuar masa urgjente gjatë procedurave të kujdestarisë.

64. Megjithatë, duket se përpjekjet e ankuesit për të njoftuar autoritetet për rreziqet e rrëmbimit të fëmijës, kishin kaluar pa u vënë re. Gjykata arsyeton se mosveprimi i ankuesit për të kërkuar një masë të ndërmjetme nuk mund të merret për të shfajësuar autoritetet nga detyrimet e tyre përsa i përket ekzekutimit të vendimeve, meqenëse janë ata që ushtrojnë autoritetin publik dhe kanë mjetet në dispozicion për të kapërcyer problemet në fushën e ekzekutimit të vendimeve. Veç kësaj, ankuesi nuk mund të fajësohej pse nuk iu drejtua gjykatave greke, pasi marrëveshja dypalëshe për këtë çështje kërkonte qartë përfshirjen e

Ministrive të Drejtësisë të të dyja vendeve në ekzekutimin e vendimeve të kujdestarisë në territorin e tyre (shih paragrafin 33 më sipër). Siç është përmendur dhe më sipër, autoritetet shtetërore nuk kanë shpjeguar për sqarimin e Gjykatës se cilat masa, nëse ka ndonjë, janë marrë në bazë të marrëveshjes për të siguruar kthimin e vajzës së ankuesit nga Greqia të paktën për të gjetur vendndodhjen e F.M.-së.

65. Gjykata vijon se gama e gjerë e masave ligjore që është zbatuar nga autoritetet shqiptare për të vepruar në përputhje me parimet e shtetit ligjor, si dhe traktateve europiane dhe ndërkombëtare, nuk siguron masa efikase për të siguruar ribashkimin e prindërve me fëmijët si në rastin e ngjashëm me atë të ankuesit. Në veçanti, nuk ka mjete të brendshme të veçanta për të parandaluar ose ndëshkuar rastet e rrëmbimit të fëmijëve nga territori i Shqipërisë (shih paragrafët 34 si më sipër). Aktualisht, Shqipëria nuk është Palë në Konventën e sipërpërmendur të Hagës dhe ende nuk e ka zbatuar Konventën e OKB-së mbi të Drejtat e Fëmijëve të datës 20 nëntor 1989 (shih paragrafët 31 dhe 32 si më sipër).

66. Gjykata tërheq vëmendjen se Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut nuk u vendos shteteve detyrimin për t'i ratifikuar konventat ndërkombëtare. Sidoqoftë, ajo u kërkon atyre të marrin të gjitha masat e nevojshme, në zgjedhjen e tyre të lirë, për të siguruar të drejtën e individit, të garantuar nga neni 8 i Konventës dhe në veçanti për të siguruar ribashkimin e prindërve me fëmijët e tyre në përputhje me një vendim të formës së prerë të gjykatës vendase.

67. Pavarësisht nga mosratifikimi i instrumenteve përkatëse ndërkombëtare në këtë fushë nga Shqipëria, Gjykata konstaton se sistemi ligjor shqiptar, në këtë fazë, nuk siguron ndonjë kuadër alternativ që i jep ankuesit mbrojtjen e duhur praktike dhe efektive që kërkohet nga detyrimi pozitiv i shtetit sipas nenit 8 të Konventës.

68. Në rrethanat e kësaj çështjeje, pavarësisht nga marzhi i vlerësimit të shtetit të paditur, Gjykata konkludon se përpjekjet e autoriteteve shqiptare nuk ishin të duhura dhe as efikase për të përmbushur detyrimin e tyre pozitiv sipas nenit 8.

69. Si rrjedhim, është shkelur neni 8 i Konventës.

II.SHKELJET E PRETENDUARA TË NENIT 6 § 1 TË KONVENTËS

70. Ankuesi u ankua se autoritetet shqiptare nuk mundën të vepronin në përputhje me vendimin e formës së prerë që i garantonte atij kujdestarinë për të bijën. Ai u mbështet në nenin 6 § 1 të Konventës, i cili në pjesët e tij përbërëse nënvizon si më poshtë:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht,...nga një gjykatë..., e cila do të vendosë si për mosmarrëveshjet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile...”

71. Autoritetet shtetërore e kundërshtuan këtë argument.

72. Gjykata vëren se ky ankim lidhet me atë të shqyrtuar më sipër dhe si rezultat duhet të deklarohet gjithashtu i pranueshëm.

73. Gjykata rithekson ndryshimin në natyrën e interesave në bazë të neneve 6 dhe 8 të Konventës. Ndërsa neni 6 ofron garanci procedurale, që do të thotë “e drejta për t’iu drejtuar një gjykate” në përcaktimin e “të drejtave dhe detyrimeve civile” të individit, Neni 8 i shërben një qëllimi më të plotë, sigurimin e respektit të duhur, ndër të tjera, për jetën familjare. Ndryshimi ndërmjet qëllimit të ndjekur nga garancitë përkatëse të ofruar nga neni 6 dhe 8 mund të justifikojnë, në lidhje me rrethanat të veçanta, shqyrtimin e të njëjtit grup faktesh sipas të dy neneve (shih, për shembull, *McMichael v. The United Kingdom*, vendimi i datës 24 shkurt 1995, Seria A nr. 307-B, f. 57, § 91, dhe *Sylvester*, i përmendur më sipër, § 76).

74. Megjithatë, në rastin konkret dhe duke marrë parasysh konkluzionet lidhur me nenin 8 (shih paragrafin 69 më sipër), Gjykata arsyeton se nuk është e nevojshme të shqyrtohet nëse në rastin konkret ka pasur shkelje të nenit 6 § 1 (shih, ndër autoritetet e tjera, *Sylvester*, i përmendur më sipër, § 77).

III.SHKELJE TË TJERA TË PRETENDUARA TË KONVENTËS

75. Ankuesi u ankua në bazë të nenit 6 § 1 për dështimin e autoriteteve për të filluar procesin penal kundër A.C., i cili, siç pretendonte ai, kishte falsifikuar dokumentet që kishin ndihmuar ish-bashkëshorten e tij të rrëmbente të bijën. Së fundmi, duke iu referuar falsifikimit të certifikatës së lindjes të së bijës, ankuesi u ankua në bazë të neneve 12, 13, dhe 17, pa dhënë arsytet e duhura.

76. Përsa i përket ankimit të ankuesit sipas nenit 6 § 1, Gjykata thekson se e drejta për të nisur proces penal kundër personave privatë nuk garantohet nga Konventa (shih *X v. the Federal Republic of Germany*, nr.7116/75, vendimi i Komisionit i datës 4 tetor 1976, *Decisions and Reports* 7, f. 91, dhe *B.C. v. Slovakia* (Dhjetor), nr. 11079/02, 14 mars 2006 dhe gjithashtu *Perez v. France* (GC), nr.47287/99, § 70, ECHR 2004-I). Ajo vijon, se ky ankim nuk përputhet, *ratione materiae*, me dispozitat e Konventës sipas kuptimit që përmban neni 35 § 3 dhe duhet të mos pranohet në përputhje me nenin 35 § 4.

77. Përsa i përket faktit se ankuesi u ankua për shkelje të neneve 12, 13 dhe 17 të Konventës pa

dhënë detaje të mëtejshme, Gjykata arsyeton se çështja është tërësisht e pabazuar. Si rrjedhim, ky ankim nuk pranohet dhe çështja duhet të pushohet në përputhje me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës, duke qenë se është haptazi e pabazuar.

IV.ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

78. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton shkelje të konventës ose të protokolleve të saj, dhe e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese mundëson vetëm ndreqjen e pjesshme të pasojave të shkaktuara nga shkelja, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

79. Ankuesi pretendonte 10 000 euro dëmshpërblim (në para), që do të kompensojnë humbjen e tij të pagave dhe mundësive të punës, dhe 15 000 euro dëmshpërblim jomaterial për shqetësimet e shkaktuara si rezultat i pamundësisë së ekzekutimit të vendimit të ribashkimit të tij me të bijën.

80. Autoritetet shtetërore kundërshtuan pretendimet e ankuesit, meqenëse sipas tyre aplikimi ishte i papranueshëm. Ata nuk dhanë ndonjë argumentim lidhur me shumën e pretenduar për dëmshpërblim material dhe jomaterial.

81. Gjykata nuk dallon ndonjë lidhje shkakësore ndërmjet shkeljes së evidentuar dhe dëmit material të pretenduar; prandaj ajo e hedh poshtë këtë pretendim.

82. Përsa i përket dëmit jomaterial, Gjykata nuk sheh ndonjë arsye për të mos besuar se ankuesi ka vuajtur si rezultat i mosekzekutimit të vendimit të formës së prerë në fjalë dhe se shpërblimi i drejtë do të kufizohet vetëm me konstatimin e shkeljes.

83. Duke pasur parasysh shumën e dhëna për rastet e krahasueshme (shih, për shembull, Ignaccolo-Zenide, siç u përmend më sipër, § 117; Hokkanen, siç u përmend më sipër, f. 27, § 77; shih gjithashtu, mutatis mutandis, Elsholz v. Germany (GC), nr. 25735/94, § 71, GJEDNJ 2000-VIII, dhe Kutzner v. Germany, nr. 46544/99, § 87, GJEDNJ 2002-I), dhe duke bërë një vlerësim mbi baza të drejta sipas nenit 41, Gjykata cakton shumën prej 15 000 euro për këtë aspekt.

C. Kostot dhe shpenzimet

84. Ankuesi pretendonte gjithashtu 17 000 euro për koston dhe shpenzimet e kryera para gjykatave vendase dhe Gjykatës Europiane.

85. Autoritetet shtetërore nuk shprehën ndonjë qëndrim.

86. Në bazë të praktikës së Gjykatës, një ankues ka të drejtën e rimbursimit të koston së shpenzimeve të tij vetëm për shpenzimet e kryera realisht dhe që kanë qenë të domosdoshme dhe të arsyeshme. Në rastin konkret, duke iu referuar marrjes së informacionit dhe kriterëve të shprehura më sipër, Gjykata e konsideron të arsyeshme të japë shumën prej 10 000 euro për të gjitha shpenzimet sipas të gjithë zërave.

D.Interesi i vonuar

87. Gjykata e shikon të arsyeshme që interesi i vonuar duhet të mbështetet brenda kursit të dhënë nga Banka Europiane Qendrore, së cilës i shtohen tre pikë përqindje.

PËR KËTO ARSYE , GJYKATA UNANIMISHT

1. Deklaron, ankesat lidhur me nenin 6 § 1 (për mosekzekutimin) dhe nenin 8 të Konventës të pranueshme ndërsa pjesën e mbetur të kërkesës, të papranueshme;

2. Vlerëson se ka pasur shkelje të nenit 8 të Konventës;

3. Vlerëson se nuk ka arsye për të shqyrtuar veçmas ankimin lidhur me nenin 6 § 1 të Konventës;

4. Vlerëson

a) që shteti përkatës, në përputhje me nenin 44 § 2 të Konventës, duhet t’i paguajë ankuesit, brenda tre muajve që vendimi merr formë të prerë, shumën e mëposhtme, për t’u konvertuar në valutën vendase të shtetit përkatës, me kursin e këmbimit të zbatueshëm në datën e shlyerjes, plus çdo taksë që mund të jetë e tatueshme.

i) 15 000 euro (pesëmbëdhjetë mijë euro) lidhur me dëmin jopasuror;

ii) 10 000 euro (dhjetë mijë euro) lidhur me koston e shpenzimeve;

b) që nga skadimi i afatit të mësipërm tremujor deri në shlyerje, interesi i thjeshtë do të jetë i pagueshëm mbi shumën e mësipërme në një normë të barabartë me normën marzhinale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit, plus tre pikë përqindje;

5. Hedh poshtë pjesën e mbetur të kërkesës së ankuesit për shpërblim të drejtë.
6. Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 12 dhjetor 2006, sipas neneve 77 § § 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

T.L. Early
Regjistruesi

Nicolas Bratza
Presidenti

KËSHILLI I EUROPËS
GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I TRETË 1

ÇËSHTJA BALLIU KUNDËR SHQIPËRISË
(ANKIMI NR.74727/01)

VENDIM
STRASBURG
16 QERSHOR 2005
PËRFUNDIMTAR
30/11/2005

Ky vendim merr formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Balliu kundër Shqipërisë,

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni III), me trup gjykues të përbërë nga:

z. G. RESS, President

z. I. CABRAL BARRETO

z. L. CAFLISCH

z. B.M. ZUPANCIC

z. J. HEDIGAN

z. K. TRAJA

znj. A. GYULUMYAN, gjykatës dhe

z. M. VILLIGER, zëvendësregjistruar i seksionit,

pas shqyrtimit me dyer të mbyllura të çështjes, më 27 maj 2004 dhe më 24 maj 2005, shpall vendimin e mëposhtëm, i cili u mor në datën e fundit të sipërcituar:

PROCEDURA

1. Çështja ka filluar me ankimin (nr.74727/01) kundër Republikës së Shqipërisë, depozituar në Gjykatë në bazë të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore ("Konventa") nga një shtetas shqiptar, z.Taulant Balliu ("Ankuesi"), më 3 gusht 2001.

2. Ankuesi, të cilit i ishte garantuar ndihmë ligjore, u përfaqësua nga z. P. Pavarini, avokat që ushtronte profesionin në Torino (Itali). Pala shqiptare ("Qeveria") u përfaqësua nga agjenti qeveritar z. S. Puto.

3. Ankuesi pretendonte se mungesa e avokatit mbrojtës në gjyq ka cenuar të drejtën e tij për t'u mbrojtur nëpërmjet ndihmës ligjore. Përveç kësaj, për shkak të mungesës së avokatit mbrojtës, ai e kishte të pamundur të pyeste sipas rregullit dëshmitarët që ishin të pranishëm ose të siguronte paraqitjen e dëshmitarëve në emër të tij.

4. Ankimi iu caktua seksionit të tretë të Gjykatës (neni 52 § 1 i rregullores së Gjykatës). Trupi gjykues që do të shqyrtonte çështjen në këtë seksion (neni 27 § 1 i Konventës) përbëhej siç parashikohej në nenin 26 § 1 të rregullores.

5. Me vendim të datës 30 shtator 2004, pas një seance mbi pranueshmërinë dhe themelin (Neni 54 § 3 i rregullores), Gjykata deklaroi pranimin e ankesës.

6. Si Ankuesi dhe Qeveria paraqitën vërejtje mbi themelin (Neni 59 § 1). Pasi trupi gjykues, në konsultim me palët mori vendim se nuk ishte i nevojshëm caktimi i një seance dëgjimore për themelin (Neni 59 § 3 i rregullores in fine), palët iu përgjigjën me shkrim vëzhgimeve të njëra-tjetrës.

7. Më 1 nëntor 2004 Gjykata ndryshoi përbërjen e seksioneve (Neni 25 § 1 i rregullores), por

---

¹ Në përbërjen e tij para datës 1 nëntor 2004.

çështja iu la trupit gjykues, me përbërje si në seksionin III të lartpërmendur.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

8. Ankuesi ka lindur në 1971 dhe është aktualisht duke vuajtur dënimin me burgim në burgun e Peqinit në Shqipëri.

Gjatë procedimeve penale kundër bandave të armatosura që vepronin gjatë trazirave politike në Shqipëri nga marsi deri në shtator 1997, prokuroria e rrethit gjyqësor Elbasan akuzoi ankuesin si organizator të bandës së armatosur, të njohur si “Banda Kateshi”. Banda e stërvitur si komando ushtarake, synonte të merrte hakun për vrasjen e anëtarëve të bandës në konflikte me bandat e tjera dhe finançohej duke i zhvatur para biznesmenëve të ndryshëm në atë zonë.

A. Procedimet penale

Në 1999 ankuesi u akuzua para Gjykatës së Rrethit Durrës për pesë vepra penale për vrasje, dy për tentativë vrasje, një për mbajtje armësh ushtarake dhe një për krijim dhe pjesëmarrje në bandat e armatosura.

Avokati i ankuesit, z. Leli, ishte i pranishëm në seancat publike para gjykatës më 25 qershor 1999, 13 shtator 1999 dhe 10 dhjetor 1999. Megjithatë, gjatë periudhës nga data 10 dhjetor 1999 deri më 15 shkurt 2000, avokati nuk i siguroi ndihmë ligjore, dhe ankuesit nuk iu caktua kryesisht një avokat. Ankuesi parashtrroi se në seancat e asaj periudhe, prokuroria kishte thirrur dëshmitarë kundër tij, kishte marrë në pyetje dëshmitarët që ishin të pranishëm dhe kishte paraqitur prova të tjera kundër tij. Avokati i ankuesit kishte thirrur dy dëshmitarë në favor të ankuesit, por ata nuk u paraqitën në gjyq.

Sipas pretendimeve të ankuesit, asnjë avokat mbrojtës nuk i ka ofruar atij ndihmë ligjore gjatë kësaj faze, në të cilën palët kanë bërë parashtrimet e tyre përfundimtare. Në këtë kontekst, siç është pasqyruar edhe në procesverbalin e seancave gjyqësore, avokati i ankuesit ka munguar në seancë pa arsye dhe ankuesi ka refuzuar të paraqesë vetë parashtrimet e tij përfundimtare të mbrojtjes. Në një rast të tillë, kërkuesi është ankuar dhe i ka kërkuar gjykatës t’i caktojë atij kryesisht një avokat mbrojtës, por nuk ka marrë përgjigje.

Sipas parashtrimeve të shtetit shqiptar, seancat e gjykatës së shkallës së parë zgjatën shtatë muaj dhe u organizuan 21 seanca gjyqësore. Seancat gjyqësore ishin shtyrë në shumë raste si rezultat i mungesës së pajustificuar të avokatëve, veçanërisht të avokatit mbrojtës të ankuesit. Ky i fundit mungonte gjatë shtatë seancave gjyqësore të njëpasnjëshme, pa dhënë asnjë arsye.

Në tërësi, në të vërtetë ishin zhvilluar vetëm njëmbëdhjetë seanca, kurse dhjetë të tjera ishin shtyrë për shkak të mungesës së avokatit mbrojtës. Kështu, gjykata vendosi caktimin e znj. Meta si avokate mbrojtëse, e cila ishte e pranishme në seancën që u zhvillua më 28 janar 2000. Megjithatë, ankuesi refuzoi të mbrohej nga një avokat që nuk ishte zgjedhur prej tij. Për këtë arsye, gjykata e shkarkoi avokatin mbrojtës të caktuar kryesisht prej saj dhe vazhdoi procedimin në prani të ankuesit, por pa avokat mbrojtës.

Me anë të letrës të datës 13 dhjetor 1999, Gjykata e Rrethit Durrës informoi Ministrin e Drejtësisë, midis të tjerash, për një moskorrektesë nga ana e avokatit mbrojtës të ankuesit dhe i kërkonte atij të ndërhynte në çështje. Megjithatë, nuk u mor asnjë masë disiplinore ndaj z. Leli nga Dhoma e Avokatisë, Tiranë.

Më 15 shkurt 2000, gjykata e rrethit Durrës e shpalli fajtor ankuesin dhe e dënoi atë me burgim të përjetshëm.

Më 21 shkurt 2000, ankuesi depozitoi ankimin pranë Gjykatës së Apelit Durrës kundër vendimit të dhënë më 15 shkurt 2000. Ai pretendonte se gjatë gjykimit në Gjykatën e Rrethit, atij i ishte mohuar e drejta për një gjykim të drejtë, sepse nuk kishte pasur ndihmë ligjore nga një avokat mbrojtës gjatë dy muajve të parë të gjykimit. Një avokat i tillë do të kishte bërë të mundur përgatitjen e mbrojtjes së tij dhe do të kishte thirrur dëshmitarë në mbrojtje të tij. Ai pretendonte se nuk kishte pasur avokat mbrojtës as në paraqitjen e kërkesave të tij përfundimtare. Ai gjithashtu pretendonte se kishte qenë jashtë shtetit gjatë kohës kur ishin kryer disa nga krimet për të cilat ai ishte akuzuar, duke paraqitur dhe vula doganore të vendosura në pasaportën e tij për të provuar se ai ishte larguar jashtë vendit. Në apelimin e tij, ankuesi nuk kërkoi marrjen në pyetje të dëshmitarëve të tjerë.

Më 19 prill 2000, Gjykata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 15 shkurt 2000, duke bërë disa ndryshime lidhur me dënimet e dhëna për disa nga veprat penale. Këto ndryshime nuk ndryshuan vendimin e dënimit me burgim të përjetshëm.

Më 19 maj 2000, ankuesi depozitoi ankimin në Gjykatën e Lartë, duke pretenduar shkelje të të drejtave të tij kushtetuese, duke qenë se i ishte mohuar e drejta për të pasur një përfaqësues ligjor gjatë procedimit. Ai ankohej veçanërisht se megjithëse nuk kishte pasur përfaqësim të duhur, gjykata e rrethit kishte proceduar me marrjen në pyetje të dëshmitarëve kundër tij dhe kishte marrë në konsideratë dhe prova të tjera.

Më 7 dhjetor 2000, Gjykata e Lartë la në fuqi vendimin e Gjykatës së Apelit mbi bazën e arsyeve të mëposhtme:

“Shkeljet e paraqitura nga ankimuesi ishin njohur dhe ndrequr nga Gjykata e Apelit, pa pasur ndonjë ndikim thelbësor në përmbajtjen e vendimit të shkallës së parë. Gjatë periudhës së paraburgimit, ashtu dhe gjatë procesit gjyqësor, të paditurit i ishte ofruar ndihmë ligjore. Gjykata arsyetonte se mungesa e pajustificuar e avokatit mbrojtës, në marrëveshje me të paditurin, për të shtyrë gjyqin nuk mund të sillte si pasojë pavlefshmërinë absolute të një vendimi të gjykatës së rrethit.”

B. Procedimet në Gjykatën Kushtetuese

Më pas, ankuesi, mbështetur në nenin 131 (f) të Kushtetutës, depozitoi një ankim pranë Gjykatës Kushtetuese. Më 19 prill 2001, Gjykata Kushtetuese, në përputhje me nenin 31 të ligjit nr.8577 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, datë 10 shkurt 2000, vendosi de plano të deklarojë ankimin të papranueshëm si “jashtë juridiksionit të saj”.

II. LEGJISLACIONI I BRENDSHËM PËRKATËS

A. Kushtetuta

Dispozitat përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë parashikojnë:

Neni 31

“Gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë:

...

ç) të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij; të komunikojë lirisht dhe privatisht me të, si dhe t’i sigurohet mbrojtja falas, kur nuk ka mjete të mjaftueshme;

d) t’u bëjë pyetje dëshmitarëve të pranishëm dhe të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, të ekspertëve dhe të personave të tjerë, të cilët mund të sqarojnë faktet.

Neni 42

“1. Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të rregullt ligjor.

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. ”

B. Kodi i Procedurës Penale

23. Sa më sipër, Kodi Shqiptar i Procedurës Penale parashikon:

Neni 49

Mbrojtësi i caktuar

“...

5. “Kur kërkohet prania e mbrojtësit dhe mbrojtësi i zgjedhur ose i caktuar nuk është siguruar, nuk është paraqitur ose e ka lënë mbrojtjen, gjykata ose prokurori cakton si zëvendësues një mbrojtës tjetër, i cili ushtron të drejtat dhe merr përsipër detyrimet e mbrojtësit.”

LIGJI

SHKELJE TË PRETENDUARA TË NENIT 6 § 1 DHE 3 (c) DHE (d) TË KONVENTËS

24. Ankuesi pretendon se bazuar në nenin 6 § 1 dhe 3 (c) dhe (d) të Konventës, i është mohuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, duke qenë se nuk është mbrojtur si duhet me ndihmë ligjore dhe nuk ka qenë në gjendje të pyesë disa dëshmitarë ose të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve në mbrojtje të tij.

Pjesët përkatëse nga neni 6 i Konventës vijnë si më poshtë:

“1. Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht ...nga një gjykatë e pavarur ...,e cila do të vendosë ... për bazueshmërinë e çdo akuze të natyrës penale që i është drejtuar.

3. Çdo i akuzuar ka, së paku, të drejtat e mëposhtme:

c. të mbrohet vetë ose të ndihmohet nga një mbrojtës i zgjedhur prej tij dhe, në qoftë se ai nuk ka mjete për të shpërblyer mbrojtësin, t'i mundësohet ndihma ligjore falas nga një avokat i caktuar, kryesisht kur këtë e kërkojnë interesat e drejtësisë;

d. të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes të dëshmitarëve në favor të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës.

25. Gjykata fillimisht rithekson se kërkesat e paragrafit 3 (c) dhe (d) të nenit 6 duhet të shihen si aspekte të veçanta të së drejtës për një gjykim të drejtë proces të rregullt ligjor, të garantuara nga paragrafi 1. Për këtë arsye, Gjykata e konsideron të arsyeshëm shqyrtimin e pretendimeve të ankuesit lidhur me paragrafin 3, së bashku me parimet themelore të paragrafit 1 (shih, midis të tjerash, *Artico v Italy*, vendimi i 13 majit 1980, Seria A, nr.37, fq. 15, § 32, dhe *Van Geyseghe v Belgium* [GC], nr.26103/95, § 27, ECHR 1999-I). Në tërësi, Gjykata do të shqyrtojë nëse procedimet në tërësinë e tyre kanë qenë të drejta.

A. Shkelja e pretenduar e nenit 6 §§ 1 dhe 3 (c)

1. Parashtrimet e palëve

26. Së pari ankuesi pretendoi se në procedimin penal kundër tij, ai nuk është përfaqësuar në mënyrën e duhur nga një avokat, siç kërkohet nga neni 6 §§ 1 dhe 3 (c) i Konventës. Kjo do të kishte qenë mjaft e rëndësishme në lidhje me kompleksitetin e çështjes dhe shkallën e ashpërsisë së dënimit.

27. Ankuesi vërejtë se ishte e qartë, si nga parashtrimet e autoriteteve shtetërore, ashtu edhe nga dokumentet e dosjes, se avokati i tij nuk e ka përfaqësuar atë si duhet gjatë pjesëve më të rëndësishme të procedimit para Gjykatës së Shkallës së Parë të Rrethit të Durrësit. Pavarësisht nga shkaqet për mungesën e mbrojtësit të tij, asnjë masë disiplinore nuk është marrë nga autoriteti kompetent në lidhje me sjelljen e tij të papërgjegjshme.

28. Më 26 nëntor 2004, ankuesi depozitoi në Gjykatë dy deklarata të bëra para një noteri në Durrës, më 4 korrik 2003, në të cilat z. Leli, mbrojtësi i tij dhe znj. Meta, avokatja e caktuar kryesisht, deklaruan se Gjykata e Rrethit të Durrësit nuk kishte arritur t'i siguronte ankuesit ndihmën e nevojshme ligjore. Përveç kësaj, z. Leli pohoi se Gjykata e Rrethit e kishte shkarkuar atë nga mbrojtja e ankuesit gjatë procedimit në shkallën e parë dhe se ai ishte kërcënuar nga persona të panjohur.

29. Autoritetet shtetërore nuk pranuan pretendimet e ankuesit. Ata pretendonin se që nga koha e fillimit të hetimit, dhe veçanërisht në gjykim, ankuesi kishte pasur çdo mundësi për të ushtruar të drejtën e tij për një gjykim të drejtë, dhe veçanërisht për të qenë i përfaqësuar nga një avokat. Kështu, pavarësisht nga mungesa e vazhdueshme dhe e pajustificuar e avokatit të tij, gjykata e rrethit e shtyu seancën disa herë, duke i dhënë avokatit mundësinë për të qenë i pranishëm. Përveç kësaj, gjykata e rrethit i caktoi ankuesit një avokat sipas skemës së ndihmës ligjore. Kur ky i fundit u paraqit më 28 janar 2000, ankuesi deklaroi se dëshironte të kishte avokatin e tij dhe nuk pranoi një avokat tjetër të caktuar nga gjykata.

30. Në parashtrimet e autoriteteve shtetërore, vendimi i gjykatës së rrethit për të vazhduar seancat, pavarësisht nga mungesa ose prania e përfaqësuesit ligjor të ankuesit, nuk cenon të drejtat kushtetuese të ankuesit. Në fakt, e drejta e ankuesit për t'u mbrojtur nëpërmjet ndihmës ligjore, ishte siguruar madje edhe gjatë seancave para Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës së Lartë, në të cilat ai ishte përfaqësuar nga i njëjti avokat.

31. Në lidhje me deklaratat e ankuesit, të paraqitura më 26 nëntor 2004, Qeveria pohoi se në dosjen e gjykatës së rrethit nuk kishte të dhëna që gjykata e rrethit kishte shkarkuar avokatin mbrojtës të ankuesit.

2. Vlerësimi i Gjykatës

32. Gjykata rithekson se si parim i përgjithshëm, bazuar në nocionin e një gjykimi të drejtë, një personi të akuzuar për një vepër penale, i cili nuk dëshiron të mbrohet vetë, duhet t'i jepet mundësia për të pasur ndihmë ligjore nëpërmjet një mbrojtësi të zgjedhur prej tij. Nëse ai nuk ka burime të mjaftueshme për të përballuar këtë ndihmë, Konventa i njej të drejtën që ta ketë këtë ndihmë falas kur e kërkojnë interesat e drejtësisë (shih *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, vendim i 28 qershorit 1984, Seritë A, nr.80, fq 45, § 99 dhe *Pakelli v. Germany*, vendimi 25 prillit 1983, Seritë A, nr.64, fq. 15, § 31).

33. Duke pasur parasysh qëllimin e Konventës, për mbrojtjen e të drejtave që janë praktike dhe efektive, Gjykata ka konstatuar në mënyrë të vazhdueshme që, ndërsa shtetet nuk mund të jenë përgjegjëse për çdo të metë të avokatëve të caktuar për ndihmë ligjore, në rrethana të veçanta të çështjes autoritetet kompetente duhet të marrin masa për të siguruar që ankuesit të gëzojnë efektivisht të drejtën që u njihet. (shih *Artico v. Italy*, vendim i 13 majit 1980, Seritë A, nr.37, fq. 18, § 36).

34. Në rastin në fjalë, Gjykata duhet të përcaktojë nëse shteti mban përgjegjësi për neglizhimin e avokatit të zgjedhur nga ankuesi, për të përmbushur detyrën e tij, në shkelje të të drejtave të akuzuarit sipas Konventës.

35. Gjykata vëren gjithashtu se në këtë rast, kur ankuesi nuk dëshironte të mbrohej vetë dhe kur avokati i zgjedhur prej tij nuk e përmbushi detyrën, autoritetet shqiptare kishin në dispozicion disa mundësi. Ato mund të siguronin që z. Leli, avokati i zgjedhur i ankuesit të përmbushte detyrën e tij, ose mund ta zëvendësonin atë me një avokat të caktuar kryesisht. Megjithatë, ishte e pamundur, duke marrë parasysh pavarësinë e Dhomës së Avokatisë, për ta detyruar mbrojtësin e ankuesit për të vepruar. Për më tepër, Ankuesi nuk pranoi të mbrohej nga një avokat i caktuar kryesisht. Kështu, gjykata e rrethit zgjodhi një mundësi të tretë, atë të shtyrjes së seancave dhe procedimit në mungesë të avokatit, por në prani të ankuesit.

36. Gjykata vëren më tej se ankuesi nuk e informoi asnjëherë Gjykatën e Rrethit të Durrësit për mungesën e përfaqësuesit të tij dhe as të avokatit të caktuar kryesisht. Ai gjithashtu nuk kërkoi ndonjë avokat tjetër.

37. Në këto rrethana, Gjykata vëren se autoritetet e përmbushën në nivel të mjaftueshëm detyrimin e tyre për të siguruar ndihmë ligjore, si duke shtyrë seancat, për t'i dhënë avokatit të ankuesit mundësi për të përmbushur detyrën e tij, ashtu dhe duke caktuar një avokat sipas skemës së ndihmës ligjore.

38. Duke pasur parasysh gjithashtu detyrimin e autoriteteve sipas nenit 6 § 1 të Konventës për të përfunduar procesin “brenda një afati të arsyeshëm”, rrethanat e përfaqësimit të ankuesit gjatë gjykimit të tij nuk cenojnë të drejtën për sigurimin e ndihmës ligjore, siç kërkohet nga neni 6 § 3 (c) i Konventës, ose mohim të gjykimit të drejtë, sipas paragrafit 1 të këtij neni.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 6 §§ 1 dhe 3 (d)

1. Parashtrimet e palëve

39. Ankuesi u ankua gjithashtu se nuk iu dha mundësia të pyeteshin disa dëshmitarë, siç kërkohet nga neni 6 §§ 1 dhe 3 (d) i Konventës.

40. Në veçanti, Gjykata e Rrethit nuk ka dështuar në respektimin e dispozitave të ligjit të brendshëm, i cili, sipas pikëpamjes së ankuesit kërkonte thirrjen e dëshmitarëve në emër të tij. Përveç kësaj, ai nuk pranoi deklaratimet e autoriteteve shtetërore rreth mundësisë për të thirrur dëshmitarë gjatë procedimeve para Gjykatës së Apelit. Ai argumentoi se qëndrimi i papërshtatshëm i avokatit të tij gjatë procesit në shkallën e parë ka vazhduar edhe gjatë procesit para Gjykatës së Apelit.

41. Autoritetet shtetërore argumentuan se mosparaqitja e dëshmitarëve të mbrojtjes në një kohë kur mbrojtja kishte dashur që ata të jepnin prova para Gjykatës së Rrethit, nuk ishte përgjegjësi e gjykatës. Në mënyrë të veçantë, ankuesi kishte zgjedhur me paramendim si pjesë të strategjisë së tij të mbrojtjes, të rrinte pasiv dhe të mos ushtronte të drejtat e tij sipas Konventës. Në të vërtetë, gjykimi, në tërësi, ka qenë i drejtë, siç kërkohet nga ligji dhe Konventa dhe ankuesi ka pasur në të vërtetë mundësinë për të ushtruar të drejtat e tij gjatë procedimeve.

2. Vlerësimi i Gjykatës

42. Gjykata rithekson se pranimi i provave rregullohet kryesisht nga rregullat e legjislationit të brendshëm dhe se, si rregull, janë gjykatat kombëtare që duhet të vlerësojnë provat para tyre. Detyra e institucioneve të Konventës është të sigurojë që procesi në tërësinë e tij, përfshirë dhe mënyrën sesi janë marrë provat, të ketë qenë i rregullt. Si rregull, këto të drejta kërkojnë që të akuzuarit t'i jepet mundësia e nevojshme dhe e përshtatshme për të kundërshtuar dhe pyetur një dëshmitar kundër tij, qoftë në momentin kur ai bën deklaratat, ose dhe në një fazë të mëvonshme të procedimeve (shih *Saïdi v France*, vendim i 20 shtatorit 1993, seritë A nr.261 –C, fq. 56 § 43, dhe *A.M. v. Italy*, nr. 37019/97, § 25, ECHR 1999 –IX).

43. Rrjedhimisht, në rastin konkret duhet të përcaktohet nëse ankuesit i ishte ofruar mundësia e duhur për të ushtruar të drejtat e tij për t'u mbrojtur, brenda kuptimit të nenit 6 të Konventës, në lidhje me provat e dhëna nga dëshmitarët.

44. Në seancat gjyqësore në gjykatën e rrethit të Durrësit, si ankuesi, edhe mbrojtësi i tij, u përballën me dëshmitarët e akuzës, patën mundësinë që t'u bënë atyre pyetje, edhe pse preferuan të mos e bënin këtë: avokati i ankuesit duke munguar, ndërsa ankuesi duke heshtur.

45. Në këtë mënyrë, nuk mund të thuhet se autoritetet nuk vepruan në përputhje me detyrën e tyre sipas nenit 6 §§ 1 dhe 3 (d), për t'i siguruar ankuesit mundësinë e duhur për të pyetur dëshmitarët në gjykim.

C. Përfundimi

46. Në përfundim, Gjykata çmon se në tërësi procesi penal kundër ankuesit nuk mund të konsiderohet si i parregullt. Kështu, nuk ka shkelje të nenit 6 §§ 1 dhe 3 (c) në lidhje me ndihmën ligjore të marrë nga ankuesi, veçanërisht gjatë gjykimit të shkallës së parë para gjykatës së rrethit, Durrës. Gjithashtu, nuk ka pasur shkelje të të drejtave të ankuesit sipas nenit 6 § 3 (d) të Konventës, përse i përket mundësisë për të pyetur dëshmitarët në proces.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA UNANIMISHT

Çmon se nuk ka pasur shkelje të nenit 6 §§ 1 dhe 3 (c) dhe (d) të Konventës.

Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 16 qershor 2005, sipas nenit 77 §§ 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Mark Villiger
Zëvendësregjistrues

Georg Ress
President

KËSHILLI I EUROPËS

GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I KATËRT

ÇËSHTJA BESHIRI ETJ. KUNDËR SHQIPËRISË (ANKIMI NR. 7352/03)

VENDIM STRASBURG 22 GUSHT 2006

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Beshiri etj. kundër Shqipërisë,

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i katërt), me trup gjykues të përbërë prej:

sir. NICOLAS BRATZA, *President*

z. J. CASADEVALL

z. G. BONELLO

z. K. TRAJA

z. S. PAVLOVSKI

z. L. GARLICKI

znj. L. MIJOVIC, gjykatës

dhe z. T.L. EARLY, regjistrues i seksionit,

pas shqyrtimit me dyer të mbyllura në datën 11 korrik 2006, merr në këtë datë vendimin e mëposhtëm:

PROCEDURA

1. Çështja ka filluar në bazë të ankimit (Nr. 7352/03) kundër Republikës së Shqipërisë drejtuar në Gjykatë, sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore ("Konventa") nga katër vëllezër e motra, të gjithë shtetas shqiptarë, z. Njazi Beshiri, znj. Liri Kaba, znj. Xhilda Koka dhe z. Sair Preza ("ankuesit") më 16 shkurt 2003.

2. Ankuesit u përfaqësuan nga z. A. Tartari, avokat që e ushtron aktivitetin e tij në Tiranë. Pala

shqiptare u përfaqësua nga agjenti i saj, z. S. Puto, nga Ministria e Punëve të Jashtme.

3. Më 3 maj 2005, Gjykata vendosi t'ia komunikonte ankimin palës shqiptare. Sipas dispozitave të nenit 29 § 3 të Konventës, ajo vendosi të shqyrtonte themelin e ankimit, si dhe njëkohësisht pranueshmërinë e tij.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

4. Ankuesit kanë lindur përkatësisht në vitin 1931, 1948, 1954 dhe 1944 dhe jetojnë në Tiranë (Shqipëri) dhe Varese (Itali).

5. I ati i ankuesve ka qenë pronar i një vile me një sipërfaqe prej 42.70 metra katrorë dhe dy parcelash toke afër saj, të matura përkatësisht me afro 46.70 metra katrorë dhe 48.55 metra katrorë. Nga viti 1946 deri në 1978, i ati i ankuesve ia dha me qira vilën të atit të B.N.-së.

6. Në një datë të paspecifikuar, pasi vila ishte e pabanueshme, shteti i dha të atit të kërkuesve një hua të detyrueshme prej 16,204 lekë (Total) për ristrukturimin e vilës.

7. Në vitin 1976, B.N. ndërtoi dy ndërtesa shtesë në parcelën e tokës me matje prej 48.55 metra katrorë. Me anë të një vendimi të datës 23 shkurt 1976, Gjykata e Rrethit, Tiranë, ia alokoi ndërtesat shtesë B.N.-së.

8. Si rezultat i pamundësisë së të atit të ankuesve për të shlyer borxhin, vila u shtetëzua në bazë të vendimit nr.133 të datës 14 korrik 1978. Nga viti 1978 e në vazhdim, familja e B.N.-së vazhdoi të jetonte në vilë si banues në një pronë shtetërore.

A. Procedurat në lidhje me kthimin e pronës

9. Në vitin 1996, sipas ligjit të kthimit dhe kompensimit të pronave ("Ligji i Pronësisë"), ankuesit paraqitën një ankesë pranë Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave.

10. Më 22 maj 1996, Komisioni i Tiranës duke argumentuar se shtetëzimi i vilës së të atit të ankuesve ishte i paligjshëm, u ktheu atyre vilën (një zonë me sipërfaqe prej 42.70 metra katrorë) dhe parcelën e tokës të matur prej 46.70 metra katrorë, subjekt i shlyerjes së totalit prej 1,204 (që përfaqëson sasinë e papaguar të borxhit të të atit të tyre ndaj shtetit, gjë që kishte çuar në shtetëzimin e pronave). Për sa i përket parcelës së tokës prej 48.55 metra katrorë, në lidhje me investimin e B.N.-së në ndërtesën shtesë, Komisioni mbështeti të drejtën e refuzimit të parë mbi blerjen e tokës.

B. Procedimet gjyqësore

11. Në një datë të paspecifikuar në vitin 1997, B.N., banori i vilës që u ishte alokuar ankuesve, ngriti një padi civile në Gjykatën e Tiranës, duke pretenduar të drejta pronësie mbi vilën dhe parcelën e tokës afër saj. Për më tepër ai pretendoi, se vendimi i Komisionit i datës 22 maj 1996 duhet të deklarohet i pavlefshëm, për sa kohë që ka qenë në shkelje të nenit 13 të Ligjit të Pronësisë.

12. Më 15 korrik 1997, Gjykata e Tiranës e deklaroi vendimin e Komisionit të datës 22 maj 1996 të pavlefshëm. Ajo konkludoi se, sipas raportit të ekspertit, shpenzimet nga shteti dhe i ati i B.N.-së mbi ndryshimet strukturore dhe shtojcat e ndërtesës fillestare arrinin më tepër, sesa 85 % të vlerës fillestare të pronës. Kështu, vendimi i Komisionit ishte në shkelje të nenit 13 të Ligjit të Pronësisë.

13. Më 7 nëntor 1997, Gjykata e Apelit e Tiranës, pasi shqyrtoi apelin e ankuesve, të cilët pretendonin shkelje të së drejtës së pronës, mbështeti vendimin e Gjykatës së Rrethit dhe rrëzoi apelin.

14. Ankuesit u ankuan në Kolegjin Civil të Gjykatës së Lartë, i cili më 6 maj 1998 anuloi vendimet e gjykatave të sipërcituara. Kolegji gjykoi se vendimet ishin bazuar mbi raportin e ekspertëve, që nuk ishte logjik dhe përmbante llogaritje të pasakta dhe kështu, e ktheu çështjen për rigjykim.

15. Më 11 prill 2001, Gjykata e Apelit e Tiranës, pasi rigjykoi çështjen, deklaroi vendimin e Komisionit të pavlefshëm. Duke u mbështetur në një raport të ri ekspertësh, ajo konkludoi se shtetëzimi i vilës së të atit të kërkuesve kishte qenë në përputhje me kërkesat e ligjit material në kohën fizike dhe për pasojë, ankuesit nuk mund të përfitonin nga procesi i kthimit të pronave. Për më tepër, gjykata mbështeti të drejtat e pronësisë së ankuesve mbi dy parcelat e tokës afër saj dhe sipas nenit 16 të Ligjit të Pronësisë, vendosi mbi të drejtën e tyre për të marrë kompensim në një prej formave të parashikuara me ligj.

16. Më 15 shkurt 2002, vendimi civil i Gjykatës së Lartë rrëzoi apelin nga ankuesit, si të papabazuar.

C. Procedimet në Gjykatën Kushtetuese

17. Ankuesit paraqitën rekurs pranë Gjykatës Kushtetuese në bazë të nenit 131(f) të Kushtetutës. Ata pretenduan se vendimi i Gjykatës së Lartë dhe vendimi i Gjykatës së Apelit ishin jokushtetues.

18. Më 24 shtator 2002, Gjykata Kushtetuese, në përputhje me nenin 31 të Ligjit të Organizimit dhe Funksionimit të Gjykatës Kushtetuese (Ligji nr. 8577 i datës 10 shkurt 2000), vendosi të deklarohet *de*

plano të papranueshëm rekursin, pasi ishte “jashtë juridiksionit”.

D. Kompensimi

19. Nëpërmjet një letre të datës 22 mars 2004, ankuesit informuan Zyrën e Regjistrimit se autoritetet nuk pajtoheshin me vendimin e formës së prerë të datës 11 prill 2001 në lidhje me çështjen e kompensimit.

LEGJISLACIONI DHE PRAKTIKA E BRENDSHME PËRKATËSE

A. Kushtetuta

20. Nga Kushtetuta e Shqipërisë citohet si më poshtë:

Neni 41

“1. E drejta e pronës private është e garantuar.

2. Prona fitohet me dhurim, me trashëgimi, me blerje dhe me çdo mënyrë tjetër klasike të parashikuar në Kodin Civil.

3. Ligji mund të parashikojë shpronësime ose kufizime në ushtrimin e së drejtës së pronës vetëm për interesa publikë.

4. Shpronësime ose ato kufizime të së drejtës së pronës që barazohen me shpronësimin, lejohen vetëm përkundërt një shpërblimi të drejtë.

5. Për mosmarrëveshjet lidhur me masën e shpërblimit mund të bëhet ankim në gjykatë”.

Neni 42§2

“ Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 § 3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore”.

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për:...

f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave”.

Neni 181

“1. Kuvendi, brenda dy deri tre vjetëve nga hyrja në fuqi e kësaj Kushtetute, nxjerr ligje për rregullimin e drejtë të çështjeve të ndryshme që lidhen me shpronësime dhe konfiskimet e kryera para miratimit të kësaj Kushtetute, duke u udhëhequr nga kriteret e nenit 41.

2. Ligjet dhe aktet e tjera normative të miratuara para datës së hyrjes në fuqi të kësaj Kushtetute dhe që kanë të bëjnë me shpronësime dhe konfiskimet, do të zbatohen kur nuk vijnë në kundërshtim me të.”

B. Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronave (Ligji nr.7698 i datës 15 prill 1993, amenduar me ligjin nr.8084 të vitit 1996 dhe shfuqizuar me ligjin nr.9235 të datës 29 korrik 2004)

21. Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronës pësoi disa amendime gjatë dhjetë viteve të shkuara.

22. Ligji i Pronësisë i vitit 1993 (Ligji nr. 7698 i datës 15 prill 1993, amenduar nga ligji nr. 8084 i vitit 1996), në fuqi atë kohë, në pjesën e tij përkatëse citon:

Neni 4(1)

"U njihet e drejta e pronësisë dhe u kthehen ose kompensohen në natyrë ish - pronarëve apo trashëgimtarëve të tyre ligjorë, pronat në formën e kullotës, livadhit, tokës pyjore, apo tokës bujqësore dhe jobujqësore të patrajtuar nga ligji nr. 7501, datë 19.7.1991 "Për tokën", që janë në pronësi të shtetit, kur këto prona do të tjetërsohen në truall duke u përfshirë brenda sipërfaqes së vijave të reja kufizuese ndërtimore të qendrave të banuara. Masa e kthimit ose e kompensimit në natyrë bëhet e plotë, por në të gjitha rastet jo më shumë se 10 000 m², sipas përcaktimit të bërë në paragrafin e katërt

të nenit 1 të dekretit nr. 1359 të datës 5 shkurt 1996, amenduar me ligjin nr. 8084 të datës 7 mars 1996.”

Neni 13

Kur në objektin ish-pronë private janë kryer nga shteti apo pronari shpenzime për ndryshime në strukturë, shtesa anësore apo shtesa kati etj., objekti i kthehet ish-pronarit pa kundërshtim, kur vlefte e shpenzimeve përbën deri 20 për qind të vlerës së objektit.

Kur në objektin ish-pronë private vlefte e shpenzimeve të kryera përbën 20 deri në 50 për qind të vlefës së objektit, ai mund të kalojë në pronësi të ish-pronarit, pasi të jetë shlyer nga ana e tij kundërvlefte e mësipërme, mbi 20 për qind, e llogaritur në bazë të çmimeve të ndërtimit në kohën e rikthimit të pronës. Kur vlera e shpenzimeve të kryera është mbi 50 për qind e vlerës së objektit, objekti mbetet në bashkëpronësi... Mosmarrëveshjet midis palëve zgjidhen në rrugë gjyqësore.

Neni 16

Kur trojet janë zënë me ndërtime të përhershme, pronarët kompensohen me kufijtë e shpronësimit, me mënyrat e mëposhtme:

a) me obligacione shtetërore, që do të përdoren sipas vlerës ekuivalente dhe me përparësi në marrëdhënie me shtetin si në procesin e privatizimit të objekteve shtetërore e në veprimtari të tjera që kryhen me kredi.

b) me sipërfaqe trojesh ekuivalente pranë qendrave të banuara në përputhje me planet rregulluese të përgjithshme, por jo më shumë se 5000 m²;

c) me sipërfaqe ekuivalente në zonat turistike, në përputhje me planet rregulluese të përgjithshme, por jo më shumë se 5000 m².

Pjesa tjetër, për pikat b dhe c do të kompensohet sipas mënyrave të tjera të parashikuara në këtë ligj.

Këshilli i Ministrave përcakton rregulla më të hollësishme për mënyrat dhe afatet e kryerjes së këtyre kompensimeve.

23. Ligji i ri i Pronave, i dekretuar në vitin 2004, parashikon dy forma të kthimit të pronës, më konkretisht, kthimin në natyrë të pronës, nëse plotësohen disa kushte dhe kompensimin, në rast të pamundësisë nga ana e autoriteteve për të kthyer në natyrë pronën. Ligji parashikon pesë forma kompensimi: a) me një pronë të të njëjtit lloj; b) me një pronë të një lloji tjetër; c) me aksione në kompanitë shtetërore; d) me vlerën e një prone shtetërore në proces privatizimi; e) me një shumë parash (neni 11).

24. Ligji krijoi Komitetin Shtetëror për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, të përbërë prej pesë anëtarësh të zgjedhur nga Parlamenti. Roli i tij është të vendosë mbi ligjshmërinë e vendimeve të komisioneve lokale. Në nivel lokal, vendimet mbi pretendimet e kthimit dhe kompensimit të pronave duhet të merren nga Komisionet Lokale për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (neni 15).

25. Në pajtim me ligjin, personat e autorizuar për të kërkuar kthim ose kompensim, duhet të bëjnë një kërkesë për këtë qëllim pranë komisioneve lokale deri më 31 dhjetor 2007 (neni 19). Ligji i jep komitetit diskrecionin për të vendosur se cila prej formave të kompensimit duhet të jepet. Personat e autorizuar duhet të shprehin preferencat e tyre me shkrim në lidhje me formën e kompensimit që duhet të jepet. Vendimi i komisioneve lokale mund të apelohej në Komitetin Shtetëror (neni 11).

26. Me qëllim pajtueshmërinë me vendimet e komisioneve që japin pagesë për kompensim financiar, neni 23 i ligjit të sipërpërmendur, parashikon krijimin e një fondi kompensimi dhjetëvjeçar të pronës, qëllimi i të cilit është sigurimi i ndihmës financiare për këto vendime.

27. Ligji i sipërpërmendur u shqyrtua nga Gjykata Kushtetuese dhe Gjykata e Lartë.

28. Më 24 mars 2005, Gjykata e Lartë, Kolegjet e Bashkuara, konstatoi se Ligji i Pronësisë i vitit 2004 nuk kishte efekt prapaveprues dhe se në këtë mënyrë dispozitat e tij nuk mund të kishin ndikim mbi të drejtat e pronësisë, të njohura nga vendimet administrative ose të gjykatës, të dhëna para hyrjes së tij në fuqi.

29. Në nëntor 2005, Qeveria (e zgjedhur kohët e fundit më 3 korrik 2005) paraqiti në Parlament një projektligj të ri mbi ligjin e kthimit dhe kompensimit të pronave, i cili propozon disa amendime të Ligjit të Pronësisë të vitit 2004. Projektligji, i cili aktualisht është pezulluar pranë Parlamentit, do të diskutohet në muajt e ardhshëm.

I. KUNDËRSHTIMI PARAPRAK I PALËS SHQIPTARE

30. Pala shqiptare arsyetoi se ankimi ishte i papranueshëm, pasi ishte bërë jashtë afatit

gjashtëmujor të parashikuar në nenin 35§1 të Konventës. Kështu, për shkak të karakterit diskrecionar të procedimeve në Gjykatën Kushtetuese dhe vendimit të papranueshmërisë *de plano* të kësaj të fundit në çështjen aktuale, rregullimi përfundimtar efektiv brenda kuptimit të kësaj dispozite ishte në fakt vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 15 shkurt 2002, ndërsa ankuesit kishin bërë një kërkesë më 16 shkurt 2003.

31. Si përgjigje, duke iu referuar nenit 131 (f) të Kushtetutës dhe praktikës së Gjykatës Kushtetuese, ankuesit u shprehën se me qëllim shterimin e të gjitha mjeteve juridike të brendshme, individët duhet të paraqisnin një ankesë pranë Gjykatës Kushtetuese, nëse pretendonin një shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë. Për më tepër, ankesa në lidhje me moslegjitimitimin e pretenduesit në procedimin përkatës lidhej me konceptin e një seance të ndershme, përcaktuar në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese. Kjo e fundit kishte juridiksionin dhe detyrimin për të shqyrtuar çështjen dhe për të vendosur mbi të, nëse mund të ishte e nevojshme me anë të një vendimi. Kështu, ankuesit pretenduan se ata kishin paraqitur kërkesën pranë Gjykatës në kohë (vendimi i Gjykatës Kushtetuese ishte i datës 24 shtator 2002, edhe pse ishte një vendim papranueshmërie *de plano*).

32. Gjykata nënvizoi përfundimet e saj në vendimin Balliu v Albania (Nr. 74727/01 të datës 30 shtator 2004), ku kishte konkluduar se një ankesë pranë Gjykatës Kushtetuese Shqiptare mund të konsiderohej një mjet juridik efektiv që duhet të përdorej për qëllime të nenit 35 të Konventës, sa herë ngriheshin çështje të procesit të rregullt. Ajo çmoi se nuk ka arsye për të devijuar nga ky konkluzion në rrethanat e kësaj çështjeje.

33. Ankuesit në fakt përdorën këtë mjet juridik. Vendimi i Gjykatës Kushtetuese është i datës 24 shtator 2002 dhe kërkuarit paraqitën kërkesën e tyre më 15 shkurt 2002. Në këtë mënyrë, ata ishin në pajtim me afatin gjashtëmujor, të parashikuar në nenin 35.

34. Për këto arsye, Gjykata hedh poshtë kundërshtimin e palës shqiptare.

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 § 1 DHE NENIT 13 TË KONVENTËS

35. Ankuesit u ankuan për shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës në disa aspekte. Gjithashtu, ata argumentuan se nuk kishin asnjë mjet juridik të brendshëm në lidhje me shkeljet e pretenduara (neni 13 i Konventës).

Neni 6 § 1, për sa kohë që është i zbatueshëm, vijon si më poshtë:

“Në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile..., çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë”.

Neni 13 parashikon:

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të bëjë ankim efektiv tek një organ i vendit të tij, edhe kur shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare”.

A. Pranueshmëria

1. Lidhur me rregullsinë e procedimeve

36. Ankuesit u ankuan sipas nenit 6§1 të Konventës për proces të parregullt, duke arsyetuar se B.N. nuk duhej legjitimuar në procedimet e brendshme për të kundërshtuar të drejtat e tyre të pronësisë.

37. Gjykata thekson se nuk është detyra e saj për të zënë vendin e gjykatave kombëtare. Është kryesisht detyra e autoriteteve kombëtare, veçanërisht gjykatave, të zgjidhin problemet e interpretimit të legjislacionit të brendshëm (shih Edificaciones March Gallego S.A. v Spain, vendimi i datës 19 shkurt 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-I, fq 290, § 33). Roli i Gjykatës kufizohet në vërtetimin nëse procesi i gjykimit në tërësi ishte i rregullt (shih, mutadis mutandis, Edwards v the United Kingdom, vendimi i datës 16 dhjetor 1992, Seria A nr. 247-B, fq 34-35, § 34 dhe Garcia Ruiz v Spain [GC], No 30544/96, § 28, ECHR 1999-I).

38. Duke u kthyer te çështja në fjalë, Gjykata çmon se procedimet para gjykatave vendase ishin tërësisht në pajtim me kërkesat e nenit 6§1 të Konventës, pasi lejuan ankuesit të përdornin efektivisht të gjitha të drejtat e tyre procedurale. Gjykatat kombëtare shqyrtuan me kujdes pretendimet e kthimit dhe dhanë vendime të arsyetuara, duke adresuar argumentet e paraqitura nga ankuesit. Gjykata nuk konstatoi shenja të ndonjë shkeljeje të nenit 6§1 të Konventës, sipas këtij kreu.

39. Për rrjedhojë, ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet hedhur poshtë në përputhje me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës.

40. Për sa i përket parashtrimit të ankuesve, që ata nuk kishin mjete ligjore efektive në dispozicion në lidhje me ankimin e mësipërm, Gjykata thekson se neni 13 zbatohet vetëm kur një individ ka një

“pretendim të pranueshëm” se ka qenë viktimë e cenimit të një të drejte, sipas Konventës (shih Boyle and Rice v. the United Kingdom, vendimi i datës 27 prill 1988, Seria A nr. 131, fq 23§ 52). Gjykata konkludoi më sipër, se ankimi sipas nenit 6§1 është haptazi i pabazuar. Ankuesit nuk kanë një pretendim të pranueshëm, ndaj për këtë arsye neni 13 nuk është i zbatueshëm për çështjen.

41. Për rrjedhojë, kjo pjesë e ankimit është haptazi e pabazuar dhe duhet rrëzuar në përputhje me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës.

2. Për sa i përket kohëzgjatjes së procedimeve

42. Gjithashtu ankuesit pretenduan për shkelje të nenit 6 § 1, duke pohuar, se pesë vjet për të vendosur në lidhje me pretendimet e pronësisë së tyre nuk mund të konsideroheshin periudhë e arsyeshme e kohëzgjatjes së procedimeve.

43. Gjykata pohon se kohëzgjatja e arsyeshme e procedimeve duhet të vlerësohet në bazë të disa rrethanave specifike të çështjes, si dhe duke pasur parasysh kriteret e përcaktuara në jurisprudencën e Gjykatës, veçanërisht kompleksitetin e çështjes dhe sjelljen e ankuesve dhe autoriteteve përkatëse (shih, midis shumë autoritetesh të tjera, Frydlander v. France [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

44. Gjykata përsëriti se periudha që duhet marrë në konsideratë ka filluar në një datë të papërcaktuar në vitin 1997, kur B.N. filloi procedime në Gjykatën e Rrethit Tiranë dhe përfunduan më 24 shtator 2002, kur vendimi i Gjykatës Kushtetuese u depozitua në regjistrin e Gjykatës Europiane. Kështu, procesi zgjati rreth pesë vjet dhe tetë muaj në total për gjashtë nivele juridiksioni. Ajo çmoi se çështja në fjalë kishte të bënte me një situatë faktike mjaft komplekse, ku gjykatat duhej të përcaktonin të drejtat e pronësisë së kërkuesve, mbi bazën e raporteve komplekse të ekspertëve.

45. Në disa rrethana, periudha totale në çdo nivel juridiksioni nuk mund të konsiderohej e tejzgjatur në mënyrë të pajustificuar. Për më tepër, ankuesit nuk arritën të demonstrojnë se kishte pasur ndonjë periudhë pasiviteti të konsiderueshëm për faj të autoriteteve gjyqësore gjatë zhvillimit të procesit.

46. Për rrjedhojë, kjo pjesë e kërkesës është haptazi e pabazuar dhe duhet rrëzuar në përputhje me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës.

47. Përsa pretendimet e ankuesve, sipas nenit 13 mund të kuptohen si ankim për mungesë të mjeteve efektive juridike në lidhje me kohëzgjatjen e procesit civil, ku ata janë palë; për të njëjtat arsye të dhëna në paragrafin 40 më sipër, Gjykata konstaton se neni 13 nuk është i zbatueshëm.

48. Për rrjedhojë, kjo ankesë është haptazi e pabazuar dhe duhet rrëzuar në përputhje me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës.

3. Në lidhje me neglizhencën e pretenduar për ekzekutimin e vendimit gjyqësor

49. Sipas nenit 6 § 1 dhe 13 të Konventës, ankuesit u ankuan rreth neglizhencës së autoriteteve për të përmbushur detyrimet e përcaktuara në vendimin e Gjykatës së Apelit Tiranë të datës 11 prill 2001, në lidhje me çështjen e kompensimit.

50. Pala shqiptare e kundërshtoi këtë argument. Ajo i qëndroi mendimit se kërkuesit nuk e pranorin rezultatin e procedimeve që çuan në vendimin e datës 11 prill 2001. Në këto kushte, ata neglizhuan të kërkonin fillimin e procesit të ekzekutimit në Gjykatën e Rrethit, Tiranë, ku do të siguronin daljen e urdhrin me shkrim për zbatimin e vendimit në fjalë. Për më tepër, referuar vëzhgimeve të palës shqiptare, ankuesit gjithashtu nuk kishin përdorur mjetet juridike të parashikuara në Ligjin e ri të Pronësisë (Ligji nr. 9235 i datës 29 korrik 2004) sa i takon kompensimit. Kështu, pretendimi i ankuesve sipas këtij kreu duhej të deklarohet i papranueshëm për neglizhencë të përdorimit të mjeteve juridike të brendshme.

51. Ankuesit kundërshtuan efektivitetin e mjeteve juridike të referuara nga pala shqiptare. Ata argumentuan se Ligji i ri i Pronësisë nuk siguronte mjete juridike në kuptimin e Konventës. Ata vërejtën më tej se të drejtat e tyre të pronësisë ishin përcaktuar në një vendim gjyqësor të formës së prerë dhe se një organ administrativ nuk mund të rishqyrtonte të njëjtën çështje. Së fundi, ata pohuan se nëse gjykatat vendase do të kishin urdhëruar kompensim në një nga format e parashikuara nga ligji, përmbaruesit nuk do të kishin qenë në gjendje ta ekzekutonin atë vendim. Varet nga autoritetet shtetërore implementimi i masave efektive, qoftë nëpërmjet klasifikimit të pronave shtetërore që do të përdoren për kompensim në natyrë, qoftë duke siguruar fonde të mjaftueshme buxhetore për kompensim financiar, me qëllim që kjo mënyrë ndreqjeje të realizohet. Në përfundim, ankuesit i qëndruan mendimit se pala shtetërore deri tani kishte neglizhuar marrjen e hapave efektivë për të gjetur zgjidhje në lidhje me çështjen e kompensimit.

52. Gjykata theksoi se rregulli i shterimit të mjeteve juridike të brendshme, referuar nenit 35 § 1 të Konventës, detyron ankuesit të shterojnë mjetet juridike që në sistemin ligjor vendas janë normalisht në dispozicion dhe të mjaftueshme për t'i mundësuar ata të sigurojnë rivendosjen e së drejtës që pretendohet

se është shkelur. Mjetet juridike duhet të jenë mjaftueshmërisht të besueshme, si në praktikë dhe në teori. Pa këtë garanci, të cilën është përgjegjësi e shtetit ta sigurojë, këto mjete nuk do të mund të shterohen sipas nevojave dhe do të mbeten jo efektive (shih *Vernillo v. France*, vendim i datës 20 shkurt 1991, Seria A, nr. 198, fq 11-12, § 27; *Aksoy v. Turkey*, nr. 21987/93, §§ 51-52, Reports 1996-VI; dhe *Akdivar and Others v. Turkey*, No 21893/93, §§ 65-67, Reports 1996-IV).

53. Gjykata vlerëson se mjetet juridike të referuara nga pala shqiptare, ishin të pamjaftueshme për vënien në vend të shkeljes së pretenduar.

54. Në veçanti, për sa i përket argumentit të autoriteteve shtetërore në lidhje me neglizhencën e ankuesve për të filluar procedimet e ekzekutimit, Gjykata rithekson se një personi, i cili pajiset me një vendim të ekzekutueshëm kundër shtetit në favorin e tij, nuk mund t'i kërkohej t'u drejtohet organeve përmbartimore për të ekzekutuar vendimin (shih *Cocchiarella v. Italy* {GC}, nr. 64886/01, § 89, ECHR 2006; *Metaxas v. Greece*, nr. 8415/02, § 19, 27 maj 2004; *Koltsov v. Russia*, No 41304/02, § 16, 24 shkurt 2005; dhe *Petrushko v. Russia*, No 36494/02, § 18, 24 shkurt 2005).

55. Për më tej, për sa i përket kundërshtimit në lidhje me neglizhencën e ankuesve për të përdorur mjetet juridike të parashikuara në Ligjin e ri të Pronësisë, Gjykata vëren se pala shqiptare nuk kishte paraqitur ndonjë fakt për të provuar efektivitetin e këtyre mjeteve. Autoritetet shqiptare nuk provuan se ligji i ri mund të kishte ofruar në të vërtetë ndreqje për ankuesit dhe se shteti mund të kishte plotësuar efektivisht detyrimin e tij për të paguar kompensim për pronën fillestare, konform vendimit të formës së prerë në favor të ankuesve.

56. Në këtë mënyrë, Gjykata hedh poshtë kundërshtimet e palës shqiptare në lidhje me neglizhencën e ankuesve për të përdorur mjetet e brendshme juridike.

57. Gjykata çmon se kjo pjesë e ankimit nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35§ 3 të Konventës. Më tej vëren se kjo pjesë nuk është e papranueshme për ndonjë arsye tjetër. Kështu, ajo duhet të deklarohej e pranueshme.

B. Themeli

58. Pala shqiptare përsëriti se autoritetet nuk mund të deklaroreshin përgjegjëse për mosekzekutimin e vendimit të dhënë në favor të ankuesve, pasi ekzekutimi i tij varej nga marrja e hapave të nevojshme prej ankuesve, konkretisht duke ngritur një padi që kërkonte ekzekutimin e vendimit. Pala shqiptare iu referua argumenteve të veta të mëparshme mbi përdorimin e mjeteve të brendshme juridike.

59. Ankuesit e kundërshtuan këtë argument.

60. Gjykata përsëriti jurisprudencën e saj në kuptimin që e drejta e aksesit në gjykatë, e garantuar nga neni 6 § 1 i Konventës, do të ishte joreale, nëse sistemi i brendshëm ligjor i një Shteti Palë do të lejonte që një vendim gjyqësor i formës së prerë të mbetej jooperativ, në dëm të njëres palë. Ekzekutimi i një vendimi të dhënë nga një gjykatë duhet të konsiderohet pjesë përbërëse e “procesit të rregullt” për qëllime të nenit 6 (shih, midis të tjerash, *Hornsby v. Greece*, vendimi i datës 19 mars 1997, Reports 1997-II, fq 510-11, §§40 et seq dhe *Metaxas*, cituar më sipër, §25).

61. Gjykata çmon se problemet e përfshira në çështjen e ankuesve janë pjesë e procesit të kalimit nga sistemi i shkuar ligjor komunist dhe regjimi i tij i pronësisë në një rend të pajtueshëm me shtetin ligjor dhe ekonominë e tregut. Ky proces, në vetë natyrën e gjërave, është shoqëruar me vështirësi. Gjykata ka parashtruar në këtë aspekt se Konventa nuk mund të interpretohet si vendosje e detyrimit të përgjithshëm mbi Shtetet Kontraktuese për të kthyer pronën e transferuar në favorin e tyre, para ratifikimit të Konventës (shih *Kopecky v. Slovakia* [GC], No 44912/98, § 35 dhe *von Maltzan and Others v. Germany* (dec.) [GC], No 71916/01, 71917/01 dhe 10260/02, § 74, ECHR 2005-V). Nuk ekziston ndonjë detyrim i përgjithshëm, sipas Konventës për krijimin e procedurave nëpërmjet të cilave mund të kërkohej kthimi i pronave. Megjithatë, kur një Shtet Kontraktues vendos të krijojë procedura ligjore të këtij lloji, ai nuk mund të përjashtohet nga detyrimi për të respektuar të gjitha garancitë përkatëse të parashikuara nga Konventa, veçanërisht në nenin 6 § 1.

62. Gjykata vëren se legjislacioni shqiptar i kohës në fjalë la në diskrecionin e autoriteteve administrative përcaktimin e formës së përshtatshme të kompensimit, për ato raste kur kthimi në natyrë i pronës ishte i pamundur. Kështu, vendimi i Gjykatës së Apelit në rastin konkret, mund të interpretohet si urdhërim i autoriteteve për t'u ofruar ankuesve një formë kompensimi që do t'i zhdëmtonte ata në vend të kthimit të të drejtave të tyre të pronësisë.

63. Gjykata nuk e pranon pikëpamjen e palës shqiptare sa i takon mungesës së interesit nga ana e ankuesve për ekzekutimin e vendimit. Në fakt, ankuesit nuk e pranuan rezultatin e procedimeve, që shpunë në vendimin e datës 11 prill 2001 dhe kërkuan kthimin në natyrë të pronës në vend të kompensimit.

64. Referuar fakteve të çështjes, Gjykata vëren se pas shpalljes së vendimit në vitin 2001,

autoritetet neglizhuan t'u ofronin ankuesve ndonjë opsion të përshtatshëm për kompensim, në pajtim me vendimin e formës së prerë të gjykatës (shih, duke bërë krahasimin, *Uzkureliene and Others v. Lithuania*, nr. 62988/00, § 36, të datës 7 prill 2005). Kështu, ankuesit nuk patën asnjë mundësi të shqyrtonin një ofertë kompensimi, në proporcion me kthimin në natyrë të pronës.

65. Për më tepër, Gjykata çmon se pala shqiptare nuk dha ndonjë shpjegim se pse vendimi i datës 11 prill 2001 në favor të ankuesve nuk ishte ekzekutuar për më shumë se pesë vjet pas shpalljes. Nuk ka të dhëna se përmbaruesit ose autoritetet administrative të kenë marrë ndonjë masë për t'iu bindur vendimit.

66. Konsideratat e mësipërme janë të mjaftueshme për t'i dhënë mundësi Gjykatës të konstatojë, se duke neglizhuar të marrin masat e nevojshme për të ekzekutuar vendimin e datës 11 prill 2001, autoritetet shqiptare i zhveshën dispozitat e nenit 6§1 të Konventës nga të gjitha efektet e dobishme.

67. Pra, ka pasur shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës.

68. Gjykata analizoi më sipër pretendimin e ankuesve rreth neglizhencës së autoriteteve për të zbatuar vendimin e formës së prerë, që u njohu atyre një formë kompensimi. Ajo vëren se pretendimi i ankuesve sipas nenit 13, është kryesisht i bazuar në të njëjtën mungesë mbrojtjeje procedurale, e cila u çmua se u bë shkak për shkelje të nenit 6 (shih, *mutadis mutandis*, *British- American Tobacco Company Ltd v. the Netherlands*, vendimi i datës 20 nëntor 1995, Seria A, nr. 331, fq 29, § 91). Në këto rrethana, Gjykata çmon se nuk është e nevojshme të shqyrtojë ankesën ndarazi, sipas nenit 13.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 1 E PROTOKOLLIT NR 1, E MARRË INDIVIDUALISHT DHE NË LIDHJE ME NENIN 14 TË KONVENTËS

69. Ankuesit pretenduan, se u është cenuar e drejta për të gëzuar pronën e trashëguar nga i ati. Ata u mbështetën në nenin 1 të protokollit nr. 1 të Konventës, i cili parashikon:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që t'i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të nxjerrë ligje, që ato i gjykojnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve të tjera, ose të gjobave”.

70. Duke cituar nenin 14 të Konventës, ankuesit deklaruan se të drejtat e tyre në kuadrin e procesit të kthimit ishin cenuar për shkak të statusit të tyre shoqëror. Neni 14 vijon si më poshtë:

“Gëzimi i të drejtave dhe i lirive të njohura në këtë Konventë duhet të sigurohet, pa asnjë dallim të bazuar në shkaqe të tilla, si seksi, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendimet politike ose çdo mendim tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, përkatësia në një minoritet kombëtar, pasuria, lindja ose çdo situatë tjetër.”

A. Pranueshmëria

1.Parashtrimet e palëve

71. Pala shqiptare kundërshtoi pretendimet e ankuesve, sipas këtij kreu. Autoritetet argumentuan se meqë vendimi i Komisionit që u kthente ankuesve pasurinë e të atit të tyre ishte përmbysur nga vendimet e gjykatave, ankuesit nuk mund të pretendonin të drejta pronësie mbi vilën. Në këtë mënyrë, duke marrë parasysh vendimin e gjykatës, që kishte vendosur mbi pretendimet e tyre të pronësisë, ankuesit kishin të drejtë të përfitonin prej garancive të ofruara nga neni 1 i protokollit nr. 1, vetëm në lidhje me parcelat e tokës me sipërfaqe përkatësisht 48.55 metra katrorë dhe 46.70 metra katrorë.

72. Në përputhje me dispozitat e legjislacionit të brendshëm, duke qenë e pamundur që atyre t'u kthehej prona fillestare, gjykata kishte mbështetur të drejtat e paditësve për kompensim në një nga format e parashikuara nga neni 16 i Ligjit të Pronave të vitit 1993.

73. Ata parashtruan që ashtu si shumë ish-pronarë në Shqipëri, të cilët kishin vendime detyruese gjykatë që vendosnin për çështjen e kompensimit, as ankuesit nuk mund të fajësonin shtetin për shkak të pasivitetit që ata vetë kishin dëshmuar për të filluar procedurat e ekzekutimit, qoftë në gjykatat shqiptare, qoftë me anë të mjeteve të reja juridike të parashikuara nga Ligji i Pronave i vitit 2004, me qëllim kthimin e pronave të tyre dhe kërkimin e dëmshpërblimit.

74. Ankuesit kundërshtuan parashtrimet e autoriteteve shtetërore.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Përmbledhje e parimeve përkatëse

75. Gjykata përsëriti parimet e mëposhtme të përcaktuara në jurisprudencën e saj sa i takon nenit 1 të protokollit nr. 1 (shih von Maltzan etj., cituar më sipër dhe Kopecky, cituar më sipër, §35).

76. a) Privimi nga e drejta e pronësisë ose nga një e drejtë tjetër *in rem* është në parim një veprim i përkohshëm dhe nuk krijon një situatë të vazhdueshme të “privimit nga një e drejtë” (shih *Malhous v. the Czech Republic* (dec) [GC], No 33071/96, ECHR 2000-XII, me referenca të mëtejshme).

77. b) Neni 1 i protokollit nr.1 nuk garanton të drejtën për të fituar pasuri (shih *Van der Mussele v. Belgium*, vendimi i datës 23 nëntor 1983, Seria A nr. 70, fq 23, § 48 dhe *Slivenko and Others v. Letonia* (dec) [GC], No 48321/99, §121, ECHR 2002-II).

78. c) Një ankues mund të pretendojë një shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1, vetëm për sa kohë që vendimet e kundërshtuara kanë pasur lidhje me “pasuritë” e tij brenda kuptimit të kësaj dispozite. “Pasuritë” mund të jenë “pasuri ekzistuese” ose asete, përfshirë pretendime në lidhje me të cilat ankuesi mund të argumentojë se ai ose ajo ka të paktën një “pritshmëri të ligjshme” për të fituar gëzim efektiv të një të drejte për pronën. Duke bërë krahasime, shpresa për njohjen e një të drejte pronësie, e cila ka qenë e pamundur të ushtrohej efektivisht, nuk mund të konsiderohet si “pasuri” brenda kuptimit të nenit 1 të protokollit nr. 1, madje as një pretendim i kushtëzuar që vjen si rezultat i mosplotësimit të kushtit (shih *Prince Hans-Adam II of Liechtenstein v. Germany* [GC], nr. 42527/98, § § 82 dhe 83, ECHR 2001-VIII dhe *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* (dec) [GC], nr. 39794/98, § 69, ECHR 2002-VII).

79. d) Kur interesi i pronarit ka natyrën e një ankimi, ai mund të konsiderohet si “aset”, vetëm nëse referuar legjislacionit vendas, ky ankim është mjaftueshmërisht i bazuar, p.sh., kur ekziston një praktikë e konsoliduar e gjykatave vendase në mbështetje të tij, ose kur ai (ankimi) mer formën e një vendimi përfundimtar, të ekzekutueshëm në favorin e ankuesit (shih *Draon v. France* [GC], No 1513/03, § 68, i datës 6 tetor 2005 dhe *Burdov v. Russia*, No 59498/00, § 40, ECHR 2002-III).

80. e) Neni 1 i protokollit nr. 1 nuk mund të interpretohet sikur vendos ndonjë detyrim të përgjithshëm mbi Shtetet Kontraktuese për të kthyer pasuritë e transferuara në favor të tyre, para se të ratifikonin Konventën. Neni 1 i protokollit nr. 1 nuk vendos kufizime as mbi lirinë e Shteteve Kontraktuese për të përcaktuar objektin e kthimit të pronës dhe për të përzgjedhur se në çfarë kushtesh bien dakord t’u kthejnë të drejtat e pronës ish-pronarëve (shih *Jantner v. Slovakia*, No 39050/97, § 34, 4 mars 2003).

81. Në veçanti, Shtetet Kontraktuese gëzojnë një shkallë të gjerë vlerësimi sa i takon përjashtimit të kategorive të caktuara të ish-pronarëve nga kjo e drejtë. Kur kategoritë e pronarëve përjashtohen në këtë mënyrë, pretendimet e tyre për kthim nuk mund të shërbejnë si bazë për “pritshmëri të ligjshme”, që kërkon mbrojtjen e nenit 1 të protokollit nr. 1 (shih, midis autoriteteve të tjera, *Gratzinger and Gratzingerova*, cituar më sipër, § § 70-74).

82. Nga ana tjetër, kur një Shtet Kontraktues që ka ratifikuar Konventën, përfshirë Protokollin e Parë Shtesë, dekreton legjislacionin që rregullon kthimin e plotë ose të pjesshëm të pronës së konfiskuar në regjimin e mëparshëm, ky legjislacion mund të konsiderohet si gjenerues i një të drejte të re pronësie, të mbrojtur nga neni 1 i protokollit nr. 1 për personat që i plotësojnë kushtet për të fituar një të drejtë të tillë. E njëjta gjë mund të aplikohet në lidhje me rregullimet ligjore për kthimin ose kompensimin të parashikuara para ratifikimit, nëse ky legjislacion mbetet në fuqi, pas ratifikimit nga Shteti Kontraktues i Protokollit të Parë Shtesë (shih *Broniowski v. Poland* [GC], 31443/96, §125, ECHR 2004-V).

b) Zbatimi i parimeve përkatëse

83. Gjykata vëren se sipas këtij kreu, ankuesit shfaqën pakënaqësi për dy çështje të ndryshme. Së pari, ata u ankuan për një shkelje të të drejtave të tyre të pronësisë mbi vilën. Së dyti, ata u ankuan për një shkelje të të drejtave të tyre të pronësisë, për sa kohë që autoritetet nuk kishin arritur të ekzekutonin vendimin e gjykatës të datës 11 prill 2001. Gjykata do të shqyrtojë ndarazi secilën prej këtyre ankesave.

i) Pretendimet e pronësisë mbi vilën

84. Për sa i përket shkeljes së pretenduar të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë në lidhje me vilën, Gjykata ripohon se e drejta e kthimit nuk garantohet as në Konventë, as në jurisprudencën e saj.

85. Meqë vila në fjalë u shpronësua në vitin 1978, është e qartë se nuk mund të thuhet, që ankuesit kanë “pasuri ekzistuese” brenda kuptimit të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë.

86. Kështu, mbetet për t’u shqyrtuar nëse ankuesit mund të kenë ndonjë “pritshmëri të ligjshme” për realizimin e pretendimit të tyre, ndaj kthimit, mbi bazën e parashikimeve të Ligjit të Pronave.

87. Gjykata vëren se në procedimet e ankimuara u ngrit problemi nëse detyrimet që rridhnin nga Ligji i Pronës ishin plotësuar apo jo. Autoritetet gjyqësore konstatuan se kjo çështje nuk lidhej me

pretendimet e kërkuesve mbi vilën.

88. Pra, pakënaqësia e ankuesve në themel konsiston në kundërshtimin e konkluzioneve të gjykatave vendase dhe në gabimet që pretendohet se këto autoritete kanë bërë në drejtim të interpretimit dhe zbatimit të legjislacionit vendas.

89. Gjykata vëren në këtë aspekt se fakti që shteti, nëpërmjet sistemit të tij gjyqësor, siguroi një forum për përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të ankuesve, automatikisht nuk e bën atë përgjegjës në kuptimin e nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë. Në rastin konkret, shteti nuk është përgjegjës për humbje të shkaktuara si rezultat i vendimeve të gjykatave, që cenuan në mënyrë arbitrare apo joproporcionale pronën. Duke pasur parasysh konkluzionet e saj të mësipërme, sipas nenit 6 §1 të Konventës (në lidhje me gjykimin e drejtë) se gjykatat kombëtare proceduan në përputhje me legjislacionin e brendshëm, duke shqyrtuar çështjen e ankuesve në detaje dhe duke dhënë arsye të plota për vendimet e tyre, Gjykata konstaton se vlerësimi i kryer nga gjykatat kombëtare nuk mund të konsiderohet haptazi arbitrar ose i paarsyeshëm.

90. Gjykata çmon se në këtë mënyrë ankuesit nuk mund të kishin “pritshmëri të ligjshme”, bazuar qoftë në dispozitat e Ligjit të Pronave apo vendimin e Komisionit të vitit 1996 që njihte të drejtën e tyre ndaj vilës, për të realizuar pretendimin e tyre për kthimin e vilës. Për pasojë, kjo pjesë e ankimit nuk është e pajtueshme *ratione materiae* me dispozitat e Konventës brenda kuptimit të nenit 35 § 3 dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35§4.

91. Duke marrë në konsideratë faktin që neni 14 i Konventës nuk është i pavarur dhe konkluzionin që neni 1 i Protokollit të Parë Shtesë nuk është i zbatueshëm sipas këtij kreu, Gjykata çmon se neni 14 nuk mund të zbatohet në lidhje me këtë ankim (shih *mutadis mutandis*, *Polacek and Polackova v. the Czech Republic* (dec) {GC}, No 38645/97, §§61-70, 10 korrik 2002).

92. Për pasojë, ky ankim duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës.

ii) Pretendimet e pronësisë mbi parcelat e tokës

93. Gjykata vëren se ankimi sipas këtij kreu nuk është haptazi i pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 § 3 të Konventës. Për më tepër, ajo vëren se nuk ka gjetur ndonjë arsye për të deklaruar këtë pjesë të ankimit si të papranueshme dhe kështu e deklaroi atë të pranueshme.

94. Për sa i përket pretendimit të ankuesve që të drejtat e pronësisë së tyre mbi parcelat e tokës janë shkelur për shkak të statusit të tyre shoqëror në kundërshtim me nenin 14, Gjykata nuk konstaton asnjë shenjë se ankuesit kanë qenë të diskriminuar për arsye të specifikuar në nenin 14 të Konventës. Kështu, pretendimi i tyre, sipas nenit 14 të Konventës marrë së bashku me nenin 1 të Protokollit të Parë Shtesë (për sa i përket pretendimeve të tyre mbi parcelat e tokës) është haptazi i pabazuar dhe duhet të rrëzohet në pajtim me nenin 35 § 3 dhe 4 të Konventës.

B. Themeli

95. Pala shqiptare deklaroi se nuk mbante përgjegjësi për faktin që ankuesit nuk ishin të kënaqur me rezultatin e procedimeve gjyqësore sa u takon pretendimeve për pronën e të atit të tyre në përgjithësi dhe pretendimit të tyre për kthimin në natyrë të pronës në veçanti.

96. Pala shqiptare shtoi se pamundësia për të ekzekutuar vendimet e formës së prerë që jepnin kompensim në kuadër të procesit të kthimit dhe kompensimit të pronave ishte për shkak të rrethanave objektive, si mungesa e fondeve dhe ndikimi i tyre mbi interesin e përgjithshëm të komunitetit.

97. Ankuesit pretenduan se deklaratat e palës shqiptare ishin të pabazuara. Ata parashtruan se shteti ishte përgjegjës për borxhet e papaguara ndaj tyre, të tilla si kompensimi dhe se duke mos arritur të paguante ato borxhe për një kohë të gjatë, shteti i kishte privuar ata nga e drejta për të poseduar realisht pronën, në shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1.

98. Gjykata vëren se ky ankim është i lidhur me atë të shqyrtuar sipas nenit 6 § 1, në lidhje me pamundësinë për të ekzekutuar një vendim të formës së prerë.

99. Gjykata pohon se “pasuritë” mund të jenë “pasuri ekzistuese” ose asete, përfshirë për disa raste të përcaktuara qartë edhe pretendimet. Që një pretendim të konsiderohet “aset” brenda qëllimit të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë, pretenduesi duhet të provojë që në legjislacionin vendas ekziston një bazë e mjaftueshme, p.sh. që ka një praktikë gjyqësore vendase të konsoliduar në mbështetje të pretendimit të tij, ose që ekziston një vendim gjykate i formës së prerë në favor të pretenduesit. Kur kjo arrihet, mund të hyjë në veprim koncepti i “pritshmërisë së ligjshme” (shih *Draon*, cituar më sipër, § 65 dhe *Burdov*, cituar më sipër).

100. Në rastin konkret, është konstatuar tashmë se autoritetet kishin një detyrim sipas vendimit të datës 11 prill 2001 për t’u ofruar ankuesve një formë kompensimi në vend të kthimit në natyrë të dy

parcelave të tokës. Për pasojë, ankuesit kishin pretendime të zbatueshme që buronin nga vendimi në fjalë.

101. Gjykata çmon se neglizhenca e autoriteteve për të ekzekutuar vendimin në favor të ankuesve konsiderohet cenim i të drejtës së tyre për gëzimin paqësor të pasurive të tyre në kuptimin e nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës.

102. Duke mos iu bindur vendimit të Gjykatës së Apelit të Tiranës, autoritetet vendase i lanë ankuesit në një gjendje pasigurie për sa u përket shanseve për të rifituar të drejtat e tyre të pronësisë. Për më tepër, për një periudhë të konsiderueshme kohore, autoritetet i privuan ankuesit nga e drejta për t'iu paguar vlera e kompensimit dhe nga gëzimi i zotërimit të parave të tyre. Për sa i përket justifikimit të parashtruar nga pala shqiptare për këtë ndërhyrje, Gjykata rikujton se mungesa e fondeve nuk mund të justifikojë një neglizhencë nga ana e shtetit për të ekzekutuar një vendim detyrues të formës së prerë për shlyerje borxhi (shih *Pasteli and Others v. Moldova*, nr. 9898/02, 6255/02 dhe 10425/02, § 30, 15 qershor 2004, *Voytenko v. Ukraine*, No 18966/02, § 55, 29 qershor 2004; *Shmalko v. Ukrainë*, nr. 60750/00, § 57, 20 korrik 2004).

103. Për pasojë, ka pasur një shkelje të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë të Konventës lidhur me çështjen e kompensimit.

ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

104. Neni 41 i Konventës parashikon:

Kur Gjykata konstaton shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese mundëson vetëm ndreqjen e pjesshme të pasojave të shkaktuara nga shkelja, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.

A. Dëmi

105. Ankuesit pretenduan 564 000 euro në lidhje me dëmin pasuror dhe jopasuror. Ata u mbështetën në një raport vlerësimi ekspertësh, për qëllime të përcaktimit të vlerës së përgjithshme të pasurive të të atit të tyre dhe humbjen e përfitimeve.

106. Pala shqiptare kundërshtoi pretendimet e ankuesve, meqë në pikëpamjen e saj, kërkesa ishte e papranueshme. Ata nuk paraqitën asnjë argument në lidhje me shumat e pretenduara për dëmin pasuror dhe jopasuror.

107. Gjykata çmon se pretendimi i ankuesve për dëm në lidhje me prona të ndryshme nga ato që u caktohen atyre nga gjykatat lokale, janë *ultra petita* dhe për pasojë, e kundërshton këtë pretendim.

108. Gjykata u referohet konkluzioneve të saj në çështjen *Qufaj k Shqipërisë*, ku parashtrroi se autoritetet shqiptare duhet të merrnin masat e përshtatshme, me qëllim pajtimin me vendimin e formës së prerë dhe të bënin kompensim për ndonjë dëm të shkuar ose të ardhshëm shkaktuar individëve nga neglizhenca. Për më tej, ajo çmoi se në ekzekutim të vendimeve sipas të cilave shteti ishte urdhëruar të kryente një pagesë, një personi i cili disponon një vendim gjyqësor për shlyerje borxhi nga ana e shtetit në favorin e tij, nuk duhet t'i kërkohej të fillojë procesin e ekzekutimit për të përfituar kompensimin (shih *Qufaj Co sh.p.k. v. Albania*, nr. 54268/00, § 54-59, 18 nëntor 2004 dhe gjithashtu *Metaxas*, cituar më sipër, § 49).

109. Gjykata vlerëson se nuk ka arsye për të devijuar nga konkluzioni i saj i mësipërm sa u takon vendimeve përfundimtare, që urdhërojnë kthimin dhe/ose kompensimin e pronave.

110. Gjykata pohon se një vendim nëpërmjet të cilit ajo konkludon se ka pasur shkelje, vendos shtetin e paditur para detyrimit ligjor sipas Konventës për t'i dhënë fund shkeljes dhe për të riparuar pasojat e saj. Nëse legjislacioni i brendshëm mundëson vetëm riparim të pjeshëm të dëmit, neni 41 i Konventës i jep Gjykatës kompetencë për të kompensuar palën e dëmtuar për veprimin apo mosveprimin që çoi, u bë shkaktues për të konstatuar shkelje. Gjykata gëzon një lloj diskrecioni në ushtrimin e kësaj kompetence, siç provohet edhe nga mbiemri “i drejtë” dhe fraza “nëse është e nevojshme”.

111. Midis çështjeve që Gjykata merr parasysh kur vlerësohet kompensimi, janë dëmi pasuror, domethënë, humbja aktualisht e shkaktuar si rezultat i drejtpërdrejtë i shkeljes së pretenduar dhe dëmi jopasuror, domethënë kompensimi për ankthin, vështirësitë dhe pasigurinë e shkaktuar nga shkelja dhe dëme të tjera jopasurore (shih, midis autoriteteve të tjera, *Ernestina Zullo v. Italy*, nr. 64897/01, § 25, 10 nëntor 2004).

112. Për më tepër, nëse një ose më shumë kategori specifike të dëmit nuk mund të llogariten saktësisht ose nëse dallimi midis dëmit pasuror dhe jopasuror duket i vështirë, Gjykata mund të vendosë të bëjë një vlerësim global (shih *Comingersoll v. Portugal [GC]*, No 35382/97, § 29, ECHR 2000-IV).

113. Në rrethanat e çështjes, gjykata çmon se duke mos pasur mundësi për të marrë masa të

përshtatshme për t'u dhënë ankuesve kompensim për pamundësinë për t'u kthyer pronën fillestare në lidhje me dëmin pasuror, shteti duhet t'u paguajë ankuesve një shumë që i korrespondon vlerës aktuale të pronës përkatëse- domethënë, parcelat e tokës që maten përkatësisht me 48.55 metra katrorë dhe 46.70 metra katrorë.

114. Për më tepër, Gjykata çmon se çështjet në fjalë përfshijnë një ndërhyrje serioze në të drejtën e ankuesve për gëzimin paqësor të zotërimeve të tyre, në lidhje me të cilin një shumë parash do të përfaqësonte një kompensim të drejtë për dëmin jopasuror të pësuar.

115. Duke e kryer vlerësimin e saj mbi baza të barabarta, siç kërkohet nga neni 41 i Konventës, Gjykata u jep ankuesve një shumë totale prej 120 000 eurosh në lidhje me dëmin pasuror dhe jopasuror.

Kostot dhe shpenzimet

116. Ankuesit gjithashtu pretenduan 36 000 euro për kostot dhe shpenzimet para gjykatave kombëtare dhe para Gjykatës. Ata nuk dhanë analizë të detajuar për vërtetimin e kostove dhe shpenzimeve të pretendimit të tyre.

117. Pala shqiptare e kundërshtoi pretendimin.

118. Referuar praktikës së Gjykatës, një ankues autorizohet për rimbursimin e kostove dhe shpenzimeve të tij, vetëm për sa kohë që provohet se këto janë shkaktuar në të vërtetë dhe pashmangshmërisht kanë qenë të arsyeshme për sa i përket sasisë.

119. Kostot e pretenduara nuk kanë qenë të bazuara, pasi ankuesit nuk kanë paraqitur detaje në zëra të të gjitha shpenzimeve gjyqësore, postën, telefonatat dhe fotokopjen e dokumenteve.

120. Duke pasur parasysh informacionin që disponon dhe kriteret e përcaktuara më sipër, Gjykata çmon të arsyeshme të japë shumën prej 6000 euro, që mbulon kostot sipas të gjitha kategorive specifike.

Interesi i mospagimit

121. Gjykata çmon të nevojshme që interesi i mospagimit duhet të bazohet në normën marzhinale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane, së cilës duhet t'i shtohen tre pikë për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA UNANIMISHT

1. Hedh poshtë kundërshtimet paraprake të palës shqiptare;
2. I deklaron ankesat në lidhje me nenin 6 § 1 (për sa i përket moszbatimit të një vendimi të formës së prerë), nenin 13 dhe nenin 1 të protokollit nr. 1 të pranueshme dhe pjesën e mbetur të kërkesës, të papranueshme;
3. Vlerëson se ka pasur një shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës;
4. Vlerëson se nuk është nevoja të shqyrtohet ankimi sipas nenit 13 të Konventës;
5. Vlerëson se ka pasur një shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës;
6. Vlerëson se:
Shteti i paditur duhet t'u paguajë ankuesve, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë, në pajtim me nenin 44 § 2 të Konventës, sasi të mëposhtme që duhen konvertuar në monedhën vendase të shtetit të paditur, në normën e zbatueshme në datën e shlyerjes, plus ndonjë taksë që mund jetë e tatueshme:
  - 120 000 euro (njëqind e njëzet mijë euro) në lidhje me dëmin pasuror dhe jopasuror;
  - 6000 euro (gjashtë mijë euro) në lidhje me kostot dhe shpenzimet;
  - që nga skadimi i afatit të mësipërm tremujor deri në shlyerje, interesi i thjeshtë do të jetë i pagueshëm mbi shumën e mësipërme në një normë të barabartë me normën marzhinale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit, plus tre pikë për qind;
7. Hedh poshtë pjesën e mbetur të pretendimeve të ankuesve për kompensim të drejtë.
Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 22 gusht 2006, sipas nenit 77 § 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

T.L. Early
Regjistruar

Nikolas BRATZA
President

KËSHILLI I EUROPËS
GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT
SEKSIONI I TRETË¹

ÇËSHTJA “QUFAJ CO. SHPK KUNDËR SHQIPËRISË”

(ANKIMI NR. 54268/00)

VENDIM
STRASBURG
18 NËNTOR 2004
PËRFUNDIMTAR
30.03.2005

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Qufaj Co. sh.p.k. kundër Shqipërisë,

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i tretë), me trup gjykues të përbërë nga:
z. G. RESS, President
z. I. CABRAL BARRETO
z. L. CAFLISCH
z. R. TURMEN
z. B. ZUPANCIC
znj. M. TSATSA- NIKOLOVSKA
z. K. TRAJA, gjykatës
dhe z. V. BERGER, regjistruar i seksionit,
pas shqyrtimit me detyrë të mbyllura më 2 tetor 2003 dhe 26 tetor 2004, merr vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në datën e fundit të përmendur:

PROCEDURA

1. Çështja fillon me ankimin (Nr. 54268/00) kundër Republikës së Shqipërisë, e depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (“Konventa”) nga një shoqëri shqiptare, Qufaj Co. sh.p.k. (“shoqëria ankuese”), më 26 korrik 1999.

2. Shoqëria ankuese përfaqësohet në Gjykatë, nëpërmjet kryetarit të saj dhe Drejtorit të Njësisë së Menaxhimit, z. Avenir Ballvora. Pala shqiptare u përfaqësua nga agjenti i tyre, z. Sokol Puto.

3. Shoqëria ankuese pretendoi, në veçanti, se dështimi i autoriteteve shqiptare për të ekzekutuar vendimin e formës së prerë, ka shkelur nenin 6 § 1 të kësaj Konvente.

4. Kërkesa u caktua në seksionin e tretë të Gjykatës (Neni 52 § 1 i rregullores së Gjykatës). Brenda këtij seksioni, trupi gjykues që do të merrte në shqyrtim çështjen (neni 27 § 1 i Konventës) është krijuar ashtu siç parashikohet në nenin 26 § 1.

5. Me anë të vendimit të 2 tetorit 2003, Gjykata e deklaroi kërkesën si pjesërisht të pranueshme.

6. Edhe ankuesi, edhe pala shqiptare depozituan vëzhgimet për themelin e çështjes (neni 59 § 1). Pasi trupi gjykues vendosi pas konsultimeve me palët, që nuk kërkohej asnjë seancë dëgjimore lidhur me themelin e çështjes (neni 59 § 3 in fine), palët iu përgjigjën me shkrim vëzhgimeve të njëra-tjetrës.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

7. Shoqëria ankuese “Qufaj Co sh.p.k.” është një kompani shqiptare e themeluar me vendimin

---

¹ Në përbërjen e tij para datës 1 nëntor 2004

nr.5883 të Gjykatës së Rrethit Tiranë, më 20 korrik 1992, me objekt investim në biznesin e ndërtimit.

8. Me vendimin nr.165 të datës 9 qershor 1992, bashkia e Tiranës i shiti shoqërisë ankuese 15, 788 metra katrorë tokë në një zonë banimi në Tiranë.

9. Me anë të vendimit nr.174 të datës 15 qershor 1992, bashkia i dha shoqërisë ankuese leje urbanistike për të planifikuar ndërtimin e pesëqind apartamenteve. Duke qenë se para se të mund të fillonte projekti, ishte e nevojshme dhe marrja e një leje ndërtimi, shoqëria ankuese i paraqiti bashkisë kërkesën përkatëse, por bashkia për një kohë të gjatë nuk arriti dot të vendoste për çështjen, duke penguar kështu punimet e ndërtimit.

10. Pasi Bashkia kishte refuzuar të jepte lejen e ndërtimit, shoqëria ankuese inicioi procedurat në Gjykatën e Rrethit, Tiranë, duke kërkuar një kompensim prej 60 000 000 lekë (në total) për humbjen. Kërkesa e saj u hodh poshtë me vendimin nr. 4064 të datës 23 qershor 1995.

11. Në apel, Gjykata e Apelit, Tiranë, anuloi vendimin e shkallës së parë dhe urdhëroi Bashkinë t'i paguante ankuesit një shumë totale prej 60 000 000 lekë (vendimi nr. 1197 i datës 23 shkurt 1996).

12. Në mungesë të një apeli nga Bashkia në Gjykatën e Kasacionit, vendimi i Gjykatës së Apelit mori formë të prerë dhe u bë i zbatueshëm.

13. Më 16 korrik 1996, Kryetari i Gjykatës së Kasacionit, në një dokument drejtuar bashkisë, deklaroi se pas hyrjes në fuqi të Kodit të Ri të Procedurës Civile, nuk kishte më të drejtë të fillonte një rishikim mbikëqyrës të ligjshmërisë së vendimeve të gjykatave më të ulëta.

14. Më 16 korrik 1997, shoqëria ankuese i kërkoj Gjykatës së Rrethit, Tiranë, të nxirrte një urdhër për ekzekutimin e shlyerjes së kompensimit.

15. Më 25 qershor 1998, Gjykata e Rrethit, Tiranë, hodhi poshtë një kërkesë nga bashkia për të rishikuar vendimin nr. 5492 të datës 20 dhjetor 1994 mbi themelin e çështjes, duke mos pasur bazë as në ligj, as në faktin përkatës për të vepruar në këtë mënyrë.

16. Më 23 korrik 1997, në dokumentin nr. 704/gj të datës 23 korrik 1997, zyra e përmbarimit njoftoi bashkinë se do ta ekzekutonte vendimin e Gjykatës së Apelit, duke i paguar shoqërisë ankuese një shumë totale prej 60 000 000 lekësh. Megjithatë, bashkia nuk ra dakord, duke refuzuar në mënyrë të vazhdueshme dhe duke argumentuar se nuk kishte buxhet për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore.

17. Njëkohësisht, zyra e përmbarimit i kërkoj Arkës së Shtetit dhe Departamentit të Buxhetit të Ministrisë së Financave (institucioni kryesor financiar përgjegjës për këto pagesa) të ekzekutonte vendimin, duke siguruar fondet e nevojshme (neni 589, paragrafi 2 i Kodit të Procedurës Civile).

18. Me anë të dokumentit 2018/3 të datës 19 shtator 1997, 2018/5 të datës 7 nëntor 1997 dhe 4670 të 22 shtatorit 1999, Ministria e Financave hodhi poshtë kërkesat e zyrës së përmbarimit, duke argumentuar se si neni 589 i Kodit të Procedurës Civile nuk ishte i zbatueshëm, ashtu edhe sipas ligjit të Buxhetit të Shtetit nuk mundësohej financimi nga buxheti qendror për ekzekutimin e vendimit. gjithashtu shtoej se bashkia duhet të kontaktonte me “Distriktin e Thesarit të Degës së Tiranës”, duke specifikuar fondin nga i cili duhej të paguhej borxhi dhe pjesën e buxhetit të bashkisë tek i cili duhej të alokohej.

19. Meqë vendimi nuk u ekzekutua, shoqëria ankuese i depozitoi procedimet në Gjykatën Kushtetuese, duke pretenduar se institucionet e qeverisjes lokale ishin të detyruara të garantonin ekzekutimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, për të mos i penguar ato.

20. Gjykata Kushtetuese hodhi poshtë ankesën e shoqërisë ankuese, duke deklaruar se “ankesa nuk merrej në konsideratë, sepse ekzekutimi i vendimeve të gjykatës është jashtë juridiksionit të Gjykatës Kushtetuese”.

II. LEGJISLACIONI I BRENDSHËM PËRKATËS

A. Kushtetuta

21. Pjesët përkatëse të Kushtetutës Shqiptare vijojnë si më poshtë:

Neni 42 § 2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 § 3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore”.

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos:

f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

B. Kodi Civil

22. Sipas nenit 450 të Kodit Civil “kompensimi për dëmin e shkaktuar nga vonesa në pagesën e një shume të caktuar parash, do të marrë formën e interesit, i cili do të rritet nga dita që debitori ka detyrime të papaguara në monedhën zyrtare të vendit ku duhet të bëhet pagesa. Përqindja e interesit do të përcaktohet me ligj.”

23. Nuk është nxjerrë ende asnjë ligj që parashikon përqindjen e interesit të ligjshëm.

C. Udhëzimi nr. 1 i nxjerrë nga Ministria e Financave më 13 qershor 1997, sipas aktit financiar nr. 1 të datës 13 tetor 1997

24. Pjesa përkatëse e këtij udhëzimi vijon si më poshtë:

Paragrafi 7

“Pagesat që lindin nga vendimet gjyqësore në lidhje me aktivitetin normal të institucioneve buxhetore, do të autorizohen nga kreu i institucionit qendror. Njëkohësisht, kur dëmi për të cilin shteti është përgjegjës është pasojë e punonjësve publikë që veprojnë *ultra vires* ose nuk janë në gjendje të veprojnë në përputhje me kompetencat e tyre, kreu i institucionit qendror do të marrë masa administrative dhe do të fillojë procedime civile kundër tyre, sipas shkallës së përgjegjësisë së tyre.”

D. Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 335 i datës 9 qershor 1998

25. Pjesa përkatëse e vendimit parashikon:

Paragrafi 2 (e)

“Ministria e Financave me fondin që i vihet në dispozicion në buxhetin e çdo viti, zbaton vendimet gjyqësore që lidhen drejtpërdrejt me detyrimet e Buxhetit të Shtetit dhe jo me detyrimet e institucioneve buxhetore. Në këto vendime përfshihen:

e) Vendimet gjyqësore që përcaktojnë shprehimisht detyrim të shtetit për shkaqe të tjera të parashikuara në ligje.”

E. Regjistri tregtar dhe ligji i regjistrimit të kompanive nr. 7667/93

26. Neni 64 i ligjit të regjistrimit të kompanive parashikon:

“Shoqëritë tregtare, të regjistruara para hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe që formalitetet e regjistrimit dhe kushtet materiale nuk i kanë në përputhje me këtë ligj, janë të detyruara të regjistrohen jo më vonë se 6 muaj nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji duke respektuar kërkesat e tij. Në qoftë se deri në këtë datë shoqëritë e sipërpërmendura nuk e kanë paraqitur kërkesën për reregjistrim dhe të gjitha dokumentet e kërkuara nga legjislacioni në fuqi, ato do të quhen të prishura automatikisht që nga kjo datë, por mund të kërkojnë në rrugë gjyqësore një shtyrje afati prej tre muajsh për të përmbushur detyrimin e mësipërm. Gjatë reregjistrimit të tyre shoqëritë trashëgojnë gjithë të drejtat e përfituara me rrugë ligjore para aktit të reregjistrimit.”

E DREJTA

I. KUNDËRSHTIMI PARAPRAK I PALËS SHQIPTARE

27. Pala shqiptare përsëriti argumentin e bërë në fazën e pranimi që ankimi duhet rrëzuar meqë shoqëria ankuese nuk ishte shoqëria e autorizuar për ekzekutimin e vendimit përkatës. Ata argumentuan se shoqëria ankuese ka rënë ndesh me formalitetet e regjistrimit, të parashikuara nga legjislacioni në kohën fizike. Për rrjedhojë, meqë shoqëria “e vjetër” ka pushuar së ekzistuari në vitin 1993, shoqëria ankuese nuk ndodhet në pozicionin e një “viktime”, siç kërkohet nga neni 34 § 3 i Konventës.

28. Më tej, pala shqiptare parashitroi se administratori i shoqërisë, z. Ballvora, nuk kishte autoritet të përfaqësonte një kompani të paregjistruar qoftë para autoriteteve shqiptare, ashtu edhe para Gjykatës Europiane.

29. Shoqëria ankuese u mbështet në deklaratat e saj në të njëjtat argumente që kishte parashtruar në përgjigje të vëzhgimeve të palës shqiptare, në fazën e pranimi.

30. Gjykata vëren se pala shqiptare e ka parashtruar këtë kundërshtim paraprak në detaje, në fazën e pranimi.

31. Në vendimin e saj mbi pranueshmërinë të datës 2 tetor 2003, Gjykata përcaktoi se ankuesi ishte “viktimë” brenda kuptimit të neni 34 të Konventës. Ajo çmon se nuk ka arsye për të që të shmanget nga ai vendim.

II. SHKELJA E pretenduar sipas NENIT 6§1 TË KONVENTËS

32. Shoqëria ankuese parashtroi se për shkak të pamundësisë për t’u pajtuar me vendimin e 23 shkurtit 1996, ishte shkelur neni 6 § 1 i Konventës, i cili parashikon:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht,.....nga një gjykatë....., e cila do të vendosë si për mosmarrëveshjet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile.....”

A. Parashtrimet e palëve

33. Pala shqiptare parashtroi se sipas jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese Shqiptare, ekzekutimi i vendimeve gjyqësore nuk vlerësohej si element përbërës i konceptit të një procesi të rregullt, sipas kuptimit të neneve 42 dhe 131/f të Kushtetutës Shqiptare. Për rrjedhojë, Gjykata Kushtetuese çmoi se çështjet në lidhje me ekzekutimin e vendimeve gjyqësore ishin jashtë juridiksionit të saj.

34. Pala shqiptare shtoi se neglizhenca për të ekzekutuar vendimin e formës së prerë, ishte rezultat i rrethanave objektive, si mungesa e fondeve, paqartësi në fushat e kompetencës dhe trazirat sociale, legislative dhe politike në Shqipëri.

35. Shoqëria ankuese pretendoi se deklaratimet e palës shqiptare ishin të pabazuara.

36. Ajo argumentoi se refuzimi i autoriteteve për t’u pajtuar me vendimin e Gjykatës së Apelit të Tiranës të datës 23 shkurt 1996, kishte penguar realizimin efektiv të të drejtave të saj, duke e konsideruar kështu kërkesën e neni 6 § 1 si të pakuptimtë.

37. Shoqëria ankuese vuri në dyshim vullnetin e shtetit për të respektuar detyrimet e tij financiare me përpikmëri. Më tej, pretendoi se mënyra e vetme për t’u siguruar që sasia e kërkuar ishte paguar, ishte sigurimi i shpenzimeve të nevojshme në Buxhetin e Shtetit shqiptar.

B. Vlerësimi i Gjykatës.

38. Gjykata pohon se neni 6 § 1 i siguron çdokujt të drejtën për t’u ankuar në gjykatë në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile; pra në këtë mënyrë mishëron “të drejtën për proces të rregullt”, - ku e drejta për akses- që është e drejta për të filluar një proces gjyqësor për çështje civile- është njëri prej aspekteve të saj.

Megjithatë, kjo e drejtë do të ishte iluzionare, nëse një sistem ligjor i brendshëm i një shteti anëtar, do të lejonte që një vendim gjyqësor i formës së prerë, të mbetet joveprues në dëm të një pale. Do të ishte e pakonceptueshme që neni 6 § 1 të përshkruajë në detaje garancitë procedurale të njohura palëve në procesin gjyqësor- procedime që duhet të jenë të ndershme, publike dhe të shpejta- pa mbrojtur ekzekutimin e vendimeve gjyqësore. Interpretimi i neni 6, si një nen që ka të bëjë ekskluzivisht me të drejtën e aksesit në gjykatë dhe me zhvillimin e procedurave, do të çonte në situata të papajtueshme me parimin e shtetit të së drejtës, të cilin shtetet anëtare u angazhuan për ta respektuar, kur ratifikuan Konventën. Ekzekutimi i një vendimi të dhënë nga një gjykatë duhet të konsiderohet si pjesë përbërëse e “procesit të rregullt” sipas qëllimit të neni 6. Autoritetet shtetërore nuk mund të përmendin mungesën e fondeve si justifikim për të mos respektuar një detyrim financiar që vjen nga një vendim gjyqësor. Pa dyshim, një vonesë në ekzekutimin e një vendimi mund të justifikohet në rrethana të veçanta. Megjithatë, vonesa nuk mund të jetë deri në atë shkallë sa të dëmtojë thelbin e së drejtës së mbrojtur sipas neni 6 § 1 (shih *Hornsby v Greece*, vendimin e 19 marsit 1997, *Reports of Judgments and Decisions 1997-II*, faqet 510- 511, & 40; dhe *Burdov v Russia*, nr.59498/00, % 34- 35, ECHR 2002-III; shih gjithashtu *Jasiuniene v Lithuania*, nr.41510/98, % 27, 6 mars 2003).

39. Në lidhje me rrethanat e çështjes në fjalë, në mënyrë që të sigurohej ekzekutimi i vendimit të Gjykatës së Apelit të Tiranës, shoqëria ankuese ishte e detyruar të ndiqte procedurat përkatëse të ekzekutimit (shih paragrafët 14- 17 më sipër) ndaj paraqiti kërkesë në Gjykatën Kushtetuese.

40. Gjykata vëren se sistemi ligjor shqiptar ofron mjete juridike të brendshme, për të ankimuar një shkelje të së drejtës për një gjykim të drejtë, mundësi kjo që teorikisht ishte në dispozicion të shoqërisë ankuese. Shoqëria u përpoq pa sukses ta shfrytëzonte këtë mjet, por Gjykata Kushtetuese e rrëzoi kërkesën e saj.

41. Në këtë kuadër, Gjykata vlerëson se e drejta për proces të rregullt ligjor në Shqipëri duhej të ishte interpretuar në mënyrë që të garantonte një mjet juridik efektiv për shkeljet e pretenduara për mosrespektimin e kriterëve të neni 6 § 1 të Konventës.

42. Kështu, në opinionin e Gjykatës, Gjykata Kushtetuese ishte kompetente të shqyrtonte kërkesën

e shoqërisë ankuese në lidhje me mosekzekutimin e një vendimi të formës së prerë, si pjesë të juridiksionit të saj për të siguruar të drejtën për proces të rregullt ligjor.

43. Gjykata vëren se në kohën materiale, shkaku i parashtruar nga autoritetet vendase për neglizhencën e tyre për të zbatuar vendimin, ishte se ato po ndesheshin me vështirësi financiare.

44. Sipas Gjykatës, shoqëria ankuese nuk duhet të ishte privuar nga përfitimi që rrjedh nga vendimi në favor të saj, i cili kishte të bënte me kompensimin për dëmin e shkaktuar nga refuzimi i autoritetit lokal për të dhënë leje ndërtimi, për arsye të vështirësive financiare të pretenduara nga shteti.

45. Për arsyet e mësipërme, Gjykata çmon se për rrjedhojë ka pasur një shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

46. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Nëse Gjykata konstaton shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese mundëson vetëm ndreqjen e pjesshme të pasojave të shkaktuara nga shkelja, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmet

47. Shoqëria ankuese kërkoi një urdhër për ekzekutimin e vendimit të gjykatës vendase dhe vlerësimin e masës së kompensimit për dëme financiare dhe jofinanciare. Ajo mbështetej në një raport ekspertësh për vlerësimin e masës së humbjes së saj.

48. Ajo shpjegoi se kishte pësuar dëm financiar për shkak të humbjes të së drejtës së përdorimit të tokës, si rezultat i refuzimit të autoriteteve për të dhënë leje ndërtimi dhe gjithashtu ka humbur shanse nga 23 qershori 1996, duke përfshirë interesin bankar nga kjo datë e në vazhdim. Nga ana tjetër, shumat e akorduar nga gjykata vendase, plus interesi bankar në përqindjet vendase nga 23 qershori 1996 (data që u paraqit vendimi) e në vazhdim, duhej t'i kishte sjellë shoqërisë përfitime të konsiderueshme.

49. Në tërësi, shoqëria ankuese pretendoi kompensim për humbje financiare në sasinë prej 2 500 000 dollarësh amerikanë.

50. Ajo pretendoi një shpërblim të veçantë të papërcaktuar për humbje jofinanciare.

51. Pala shqiptare gjykoi se pretendimet e shoqërisë ankuese ishin të ekzagjeruara, pasi nuk kishte ndonjë lidhje shkakësore midis shkeljeve të pretenduara dhe sasive të pretenduara për dëmin financiar. Ata gjithashtu argumentuan se çdo shpërblim i drejtë që mund t'i jepej shoqërisë ankuese tashmë ishte dhënë nga Gjykata e Apelit e Tiranës dhe qëllimi i vetëm i kërkesës në Gjykatë ishte ankesa rreth neglizhencës për të ekzekutuar atë vendim.

52. Për më tepër, pala shqiptare parashtrroi se nuk kishte fakte që shoqëria ankuese kishte vuajtur ndonjë dëm jofinanciar.

53. Në fillim, Gjykata vëren se pretendimi i shoqërisë ankuese për dëm financiar në lidhje me refuzimin e autoriteteve shqiptare për të dhënë leje ndërtimi është *ultra petita* dhe për pasojë e hedh poshtë atë.

54. Në tërësi, Gjykata pohon se në kontekstin e ekzekutimit të vendimeve në përputhje me nenin 46 të Konventës, një vendim në të cilin gjen shkelje, vendos mbi palën shtetërore një detyrim ligjor, për t'i dhënë fund shkeljes dhe për të ndrequr pasojat e saj, në mënyrë të tillë që të përmirësojë sa të jetë e mundur situatën ekzistuese para shkeljes. Nëse, nga ana tjetër, interpretimi nga gjykatat vendase i ligjit vendas ose në veçanti, i konceptit *strictu sensu* të “procesit të rregullt ligjor” në kuptim të nenit 6§1 të Konventës, nuk lejon ose lejon vetëm dëmshpërblimin e pjesshëm për pasojat e shkeljes, neni 41 autorizon gjykatën t'i sigurojë palës së dëmtuar një kompensim sa më të përshtatshëm. Midis të tjerash, një vendim në të cilin gjykata gjen shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, vendos mbi shtetin palë një detyrim ligjor jo thjesht për t'u paguar personave të interesuar shumën e caktuar për shpërblim të drejtë, por gjithashtu për të përcaktuar, nën monitorimin e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Europës- masat e përgjithshme dhe/ose nëse është e nevojshme, masat individuale- që duhen adoptuar në sistemin e brendshëm ligjor, në mënyrë që t'i jepet fund shkeljes së konstatuar nga gjykata dhe të realizohet vënia në vend e dëmeve të ardhura nga pasojat e saj, duke përmirësuar sa më shumë të jetë e mundur situatën ekzistuese para se të ndodhte shkelja (shih *mutatis mutandis*, *Maestri v Italy* (GC), nr. 39748/98, # 47, 17 shkurt 2004; *Mentes and Others v Turkey* (neni 50), vendimi i 24 korrikut 1998, Reports 1998- IV, fq 1695, § 24; dhe *Scozzari and Giunta v Italy* (GC), nos 39221/98 dhe 41963/98, § 249, ECHR 2000- VIII).

55. Shtetet anëtare që janë palë në një çështje, janë parimisht të lira të zgjedhin mjetet me anë të të cilave do të zbatojnë vendimin, në të cilin gjykata ka konstatuar një shkelje. Ky diskrecion në lidhje me

mënyrën e ekzekutimit të vendimit, reflekton lirinë e zgjedhjes që i bashkohet detyrimit parësor të shteteve kontraktuese sipas Konventës, për të siguruar të drejtat dhe liritë e garantuara (neni 1). Nëse natyra e shkeljes lejon *restitutio in integrum*, duhet që pala shqiptare ta realizojë atë.

56. Gjykata tashmë ka pranuar se nëse duhet të mbrohen efektivisht të drejtat dhe të krijohet shteti ligjor, autoritetet administrative janë rrjedhimisht të detyruara të ekzekutojnë vendimet e formës së prerë. Kur autoritetet administrative refuzojnë, neglizhojnë ose vonojnë t'i ekzekutojnë këto vendime, garancitë që gëzon një palë e përfshirë në një proces gjyqësor, sipas nenit 6 të Konventës, e humbasin qëllimin e tyre (shih *Hornsby* të cituar më sipër, faqet 510-511, § 40 et seq; *Metaxas v Greece*, nr.8415/02, § § 25 dhe 26, 27 maj 2004).

57. Më specifikisht, Gjykata pohon se në lidhje me ekzekutimin e vendimeve gjyqësore që vendosin detyrime monetare ndaj një shteti, shteti nuk duhet t'i kërkojë personit ndaj të cilit është debitor, të iniciojë procedura të ekzekutimit të vendimit, me qëllim kompensimin e shumës së caktuar (shih *Metaxas*, siç citohet më sipër § 19).

58. Në këtë rast të veçantë, Gjykata vëren se ndërsa legjislacioni kombëtar e lejon vënien në vend të shkeljeve, është jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese që vendos interpretimin *strictu sensu* të konceptit të “proces i rregullt gjyqësor” sipas kuptimit të nenit 6§1 të Konventës, duke përjashtuar nga ky koncept, dhënien e kompensimit për shkak të mosekzekutimit të një vendimi gjyqësor.

59. Në rrethanat e rastit në fjalë, pagesa e detyrimit të shtetit, sipas vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Apelit Tiranë, duhet të kompensojë kompaninë ankuese sa më shumë të jetë e mundur, sa me afër situatës, nëse autoritetet shqiptare do ta kishin zbatuar këtë vendim të formës së prerë. Palës shqiptare i takon të marrë masat e nevojshme për të bërë kompensimin e shoqërisë ankuese për çdo dëm të shkuar apo të ardhshëm të shkaktuar nga shkelja e Konventës, siç është konstatuar nga Gjykata.

60. Për pasojë, Gjykata çmon se shteti i paditur duhet t'i paguajë shoqërisë ankuese të gjithë shumën e dhënë nga gjykata kombëtare, që është gjithsej 60 000 000 lekë.

61. Për më tepër, Gjykata çmon se neglizhenca për një kohë të gjatë për të paguar sasinë e caktuar nga gjykata vendase dhe vitet e pasigurisë i kanë shkaktuar shoqërisë ankuese pashmangshmërisht dëm, që të paktën qoftë dhe pjesërisht duhet të kompensohet në mënyrën e duhur.

62. Megjithatë, Gjykata nuk mund të spekulojë me përfitimin që do të kishte nxjerrë shoqëria ankuese, duke investuar shumën e dhënë nga gjykata vendase, po të kishte qenë në gjendje të përdorte paratë në përputhje me planet dhe pritshmërinë e saj (*Pialopoulos and Others v. Greece* (kompensim i drejtë), nr.37095/97, § 17, 27 qershor 2002). Për rrjedhojë, gjykata e çmon të drejtë t'i japë shoqërisë ankuese një shumë që do të përcaktohet drejtësisht për dëmin pasuror.

63. Në lidhje me dëmin jopasuror, Gjykata pranon se shoqëria ankuese ka vuajtur një dëm moral që do të ishte shmangur nëse autoritetet do kishin rënë dakord me vendimin e formës së prerë. Në këtë kontekst, ajo rithekson se një kompanie tregtare mund t'i jepet kompensim për dëmin jopasuror (*Comingersoll S. A. v Portugal* (GC, nr.35382/97, ECHR 2000-IV, § 35).

64. Duke bërë vlerësimin mbi baza barazie, siç kërkohet nga neni 41 i Konventës, Gjykata i jep shoqërisë ankuese një shumë të menjëhershme dhe të plotë prej 70 000 eurosh, në lidhje me dëmin financiar dhe jofinanciar. Kjo shumë duhet konvertuar në valutën kombëtare të shtetit të paditur në kursin e zbatueshëm në datën e shlyerjes.

B. Kostot dhe shpenzimet

65. Për kostot dhe shpenzimet, shoqëria ankuese pretendon se ka bërë shpenzime të konsiderueshme në marrjen e konsulencës ligjore dhe dokumentet ligjore dhe mbikëqyrëse për t'u përdorur në procedurat e brendshme dhe para Gjykatës. Ajo shtoi se nuk ishte e mundur për të të siguronte një pasqyrë të detajuar. Ajo dha vetëm një faturë që është një llogari prej 2000 eurosh për një raport inspektori, që e ka paraqitur në Gjykatë me vëzhgimet e tij me shkrim në lidhje me shpërblimin e drejtë.

Për rrjedhojë, shoqëria ankuese e la përcaktimin e shumës në gjykimin e Gjykatës.

66. Pala shqiptare pohoi se shoqëria ankuese, e cila nuk ishte përfaqësuar nga një avokat para gjykatës, nuk kishte të drejtë për kosto apo shpenzim.

67. Gjykata vëren se shoqëria ankuese, e cila nuk është përfaqësuar me avokat para gjykatës, nuk ka dhënë ndonjë detaj të tarifave dhe shpenzimeve të pësura në procedimet e brendshme. Në lidhje me tarifat për procedurat në Strasburg, shumën e përcaktuar në faturën e paraqitur nga shoqëria ankuese (një total prej 2000 eurosh) duket e arsyeshme për Gjykatën, e cila e jep këtë shumë të plotë.

C. Interesi i papaguar

68. Gjykata e çmon të nevojshme që interesi i papaguar duhet të bazohet në tarifën e huadhënies

marxhinale të Bankës Qendrore Europiane, së cilës duhet t'i shtohen tre për qind të pikëve.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA VENDOSI UNANIMISHT

1. Të hedhë poshtë kundërshtimin paraprak të Qeverisë;
  2. Gjykon se ka pasur një shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës;
  3. a) Gjykon se pala shqiptare duhet t'i paguajë shoqërisë ankuese, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë, sipas nenit 44 § 2 të Konventës, shumat e mëposhtme:
    - i) shumën e caktuar nga Gjykata e Apelit e Tiranës, d.m.th. totalin prej 60 000 000 (gjashtëdhjet milionë) lekë.
    - ii) 70 000 euro (shtatëdhjetë mijë euro) në lidhje me dëmin financiar dhe jofinanciar, për t'u konvertuar në valutën kombëtare të shtetit të paditur në kursin e zbatueshëm në datën e shlyerjes.
    - iii) 2000 (dy mijë) euro në lidhje me kostot dhe shpenzimet, për t'u konvertuar në valutën kombëtare të shtetit të paditur në kursin e zbatueshëm në datën e shlyerjes.
    - iv) Çdo taksë që mund të jetë e pagueshme për shumat e mësipërme;
  - b) që nga skadimi i tre muajve të sipërpërmendur deri në shlyerjen, interesi i thjeshtë do të jetë i pagueshëm për shumat e mësipërme në një përqindje të barabartë me përqindjen e huadhënies marxhinale të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagesës, plus tre për qind të pikëve;
  4. Hedh poshtë pjesën tjetër të kërkesës së shoqërisë ankuese për shpërblim të drejtë.
- Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 18 nëntor 2004, sipas neneve 77 § 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Vincent BERGER
Regjistruesi

Georg RESS
Presidenti

KËSHILLI I EUROPËS

GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I KATËRT

MBI PRANUESHMËRINË E ANKIMIT NR.12310/04 ZYFLLI KUNDËR SHQIPËRISË

VENDIM STRASBURG 27 shtator 2005

Në çështjen Zyfli kundër Shqipërisë,
Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i katërt), e mbledhur më 27 shtator 2005, me trup gjykues të përbërë prej:
sir Nicolas BRATZA, President
z. J.CASADEVALL
z. M.PELLONPAA
z. R. MARUSTE
z. K.TRAJA
znj. L. MIJOVIC
z. J. SIKUTA, gjykatës
dhe znj. F. ELENIS-PASSOS, zëvendësregjistruesi i seksionit,
duke pasur parasysh ankimin e mësipërm, depozituar më 27 janar 2004;
duke pasur parasysh informacionin mbi faktet e paraqitura nga pala shqiptare, me kërkesë të Gjyqtarit Relator, në bazë të nenit 49 § 2 (a) të rregullores së Gjykatës dhe komenteve në përgjigje të këtij informacioni, të paraqitura nga ankuesi,
pas shqyrtimit të ankimit, vendos si më poshtë:

FAKTET

Ankuesi, z.Bujamin Zyfli, është shtetas shqiptar i lindur në 1945. Në kohën e depozitimit të

ankimit në Gjykatën Europiane të të Drejtave të Njeriut, ai vuante dënimin në burgun e Krujës. Aktualisht jeton në qytetin e Devollit.

A. Rrethanat e çështjes

Siç janë parashtruar nga ana e ankuesit dhe nga pala shqiptare, rrethanat e çështjes, në bazë të nenit 49 § 2 (a) të rregullores së Gjykatës, mund të përmbliidhen si më poshtë:

1. Parashtrimet e ankuesit

Më 3 prill 1989, ankuesi u arrestua dhe u akuzua për vrasje dhe armëmbajtje pa leje.

Më 25 maj 1989, Gjykata e Rrethit të Korçës e shpalli atë fajtor, duke e dënuar me njëzet vjet burg.

Nga periudha qershor 1989 deri në gusht 1992, ankuesi vuajti dënimin në burgun e Batërit dhe gjatë kësaj kohe iu kërkua të kryente punë të detyrueshme në një minierë.

Nga viti 1992 deri në 1997 ai u transferua në tre burgje të ndryshme.

Në bazë të ligjit “Për amnistinë” të 13 nëntorit 1989, ankuesit iu falën katër vjet, dhjetë muaj dhe dy ditë burg nga dënimi.

Në bazë të dekretit të faljes të nxjerrë në 28 dhjetor 1995, atij iu dha e drejta e uljes së dënimit me dy vjet.

Në 1996, ankuesi argumentoi se i ishin ulur dy vjet, tre muaj e gjashtë ditë nga dënimi, në bazë të dy dekreteve të faljes.

Më 13 mars 1997 ai u largua nga burgu, në kohën kur shteti nuk mbante dot burgjet nën kontroll dhe Shqipëria u përfshi nga trazirat.

Sipas ankuesit, ligji “Për amnistinë” i vitit 1997 i dha atij të drejtën e uljes së dënimit me dy vjet.

Më 11 shtator 2000 ai u dorëzua pranë autoriteteve, me qëllim vuajtjen e pjesës së mbetur të dënimit, i cili sipas ankuesit konsistonte në disa muaj.

Më 5 shkurt 2003 dhe 25 mars 2004, në vijim të kërkesave të ankuesit, Gjykata e Rrethit të Krujës, i dha gjithsej 6 muaj ulje dënimi për sjellje të mirë.

Në 2003, ankuesi depozitoi dy kërkesa pranë gjykatës përgjegjëse për ekzekutimin e dënimeve, për uljen e dënimit si më poshtë: a) nëntë muaj dhe gjashtëmbëdhjetë ditë që i korrespondojnë tre viteve punë të detyrueshme të vuajtura në burgun e Batërit; b) dy vjet, tre muaj dhe gjashtë ditë, në bazë të dy dekreteve të faljes të dhëna në 1996; c) një muaj që konsiston në periudhën e ndalimit të paraburgimit; dhe d) dy vjet në bazë të ligjit “Për amnistinë” i vitit 1997. Sipas ankuesit, ndalimi i tij pas vitit 2001 ka qenë i paligjshëm.

Në 22 tetor dhe 13 nëntor 2003, Gjykata e Rrethit të Krujës, vendosi të pushojë procedimet në lidhje me kërkesat e ankuesit për çështjet që duheshin hequr nga lista. Ankuesi nuk i apeloj vendimet e mësipërme.

2. Parashtrimet e palës shqiptare

Pas një kërrese për informacion mbi faktet, në bazë të nenit 49 § 2 (a) të rregullores së Gjykatës, pala shqiptare deklaroi më 1 korrik 2004 se ankuesit i kishin mbetur për të vuajtur tetë muaj dhe katërmëdhjetë ditë nga dënimi.

Ata parashtruan se ankuesit i ishte dhënë e drejta e uljes së dënimit për periudhat e mëposhtme: a) dy vjet sipas dekretit të faljes së 28 dhjetorit 1995; b) katër vjet, dhjetë muaj e dy ditë në bazë të amnistisë së 13 nëntorit 1989; c) një muaj për ndalimin e paraburgimit; d) gjashtë muaj të dhëna nga gjykata vendase për sjellje të mirë; e) një muaj e njëzet ditë që i korrespondojnë trembëdhjetë ditëve punë të detyrueshme.

Për sa i përket pretendimit të ankuesit për ulje të dënimit mbi bazën e punës së detyrueshme, pala shqiptare parashtroi se dosja e burgut të ankuesit specifikonte se gjatë tre viteve në burgun e Batërit ai kishte kryer gjithsej trembëdhjetë ditë punë të detyrueshme gjatë periudhës qershor - korrik 1989, duke fituar një ulje dënimi prej një muaj e njëzet ditësh.

Në lidhje me periudhën tjetër të vuajtjes së dënimit në burgun e Batërit, nuk ekziston në dosjen e burgut ndonjë dokument që të vërtetojë se ankuesi është konsideruar i aftë për të punuar në minierë. Megjithatë, pala shqiptare vëren se ankuesi nuk ka depozituar asnjë kërkesë për vërtetimin e fakteve pranë gjykatave vendase, me qëllim rishikimin e dosjes së burgut.

Sipas palës shqiptare, ankuesit nuk i është dhënë asnjë ulje dënimi në 1996, as nuk është kualifikuar për falje në bazë të ligjit “Për amnistinë” të vitit 1997.

3. Lirimi i ankuesit

Më 14 mars 2005, ankuesi u lirua nga burgu pas vuajtjes së dënimit.

B. Legjislacioni i brendshëm përkatës

1. Kodi i Procedurës Civile

Dispozitat përkatëse të Kodit të Procedurës Civile vijnë si më poshtë:

Neni 388

“Kur nga një fakt varet lindja, ndryshimi ose shuarja e të drejtave personale apo pasurore të një personi dhe akti që vërteton atë është zhdukur, ka humbur dhe nuk mund të bëhet përsëri ose nuk mund të merret me ndonjë rrugë tjetër, personi i interesuar ka të drejtë të kërkojë që fakti të vërtetohet me vendim të gjykatës së shkallës së parë.”

2. Dekretet për falje dënimi

a) Në bazë të dekretit të faljes, të nxjerrë më 28 dhjetor 1995, Presidenti i Republikës, duke ushtruar të drejtën e faljes për personat e dënuar, vendosi që ankuesit t’i jepet e drejta e uljes së dënimit me dy vjet.

b) Në 1996, Presidenti i Shqipërisë, në bazë të kompetencave të tij të posaçme, nxori gjashtë dekrete për falje dënimi, por sipas palës shqiptare, ankuesi nuk ishte përfshirë në asnjërin prej tyre.

3. Ligji “Për amnistinë”

Neni 7 i ligjit “Për amnistinë” i 13 nëntorit 1989, parashikonte se të gjithë personat e dënuar në kohën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, gëzonin të drejtën e faljes së një të katërtës së dënimit të tyre.

ANKIMIMI

Duke u bazuar në nenin 5 § 1 (a) dhe 5 të Konventës, ankuesi pretendonte se ndalimi i tij nga viti 2001 deri në 2005 nuk kishte bazë ligjore. Ai gjithashtu pretendonte se nuk kishte gëzuar një të drejtë të zbatueshme për kompensim.

LIGJI

Bazuar në nenin 5 § 1 (a) dhe 5 të Konventës, ankuesi u ankua se ndalimi i tij ishte i “paligjshëm” dhe se ai nuk gëzonte të drejtë të zbatueshme për kompensim.

Neni 5 i Konventës, për çështjen në fjalë, vijon si më poshtë:

“1. Çdokush ka të drejtën e lirisë e të sigurisë personale. Askujt nuk mund t’i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijnë dhe në përputhje me procedurën e parashikuar me ligj:

a) kur burgoset ligjërisht, pas një dënimi të dhënë nga një gjykatë kompetente;

...

5. Çdo person, që arrestohet ose burgoset në kundërshtim me dispozitat e këtij neni, ka të drejtën e dëmshpërblimit.”

a) Ankuesi

Ankuesi kundërshtoi arsyetimin e vendimeve të gjykatave vendase, të cilat sipas tij ishin absurde. Ai refuzoi të paraqiste ndonjë kërkesë pranë gjykatave për një pushim të procedimit dhe theksoi se i kishte nisur disa letra Presidentit të Republikës, Avokatit shqiptar të Popullit dhe politikanëve, duke pretenduar se ndalimi i tij ishte i paligjshëm, pasi periudha e dënimit të vendosur nga gjykatat kishte përfunduar.

Ankuesi pohoi se autoritetet nuk kishin mundur të përditësonin dosjen e tij të burgut gjatë transferimeve të shumta në burgje të ndryshme dhe se dosja ishte dëmtuar pjesërisht, kur shteti humbi kontrollin e burgjeve gjatë periudhës së trazirave në Shqipëri. Për pasojë, ndalimi i tij ishte zgjatur për shkak të neglizhencës së autoriteteve të burgut. Sipas ankuesit, ndalimi i tij nga viti 2001 deri në 2005, përmbledhej në ndalimin “sine titulo”.

b) Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata vëren fillimisht se ankuesi u ndalua në vitin 1989 pas “dënimit nga një gjykatë kompetente”. Për pasojë, ndalimi i tij u realizua në lidhje me përcaktimet e nenit 5 § 1 (a). Nuk ka dyshim se dënimi me burgim ishte i ligjshëm në bazë të legjislacionit shqiptar. Gjithashtu, nuk mund të thuhet se ndalimi i ankuesit nuk ishte sipas qëllimit për të cilin privimi i lirisë lejohet, në bazë të nenit 5 § 1 (a). Përfundimisht, nuk ekziston asnjë e dhënë që të vërtetojë se dënimi i tij nuk ishte i bazuar në fakte apo se ishte arbitrar.

Pavarësisht nga fakti se ndalimi i ankuesit u krye në vitin 1989, d.m.th. përpara hyrjes në fuqi të

Konventës në Shqipëri (2 tetor 1996), situata me të cilën ankuesi u përball, vazhdoi edhe pas datës së lartpërmendur. Pra, Gjykata ka juridiksion “ratione temporis” për të shqyrtuar nëse ndalimi, në bazë të pretendimit të ankuesit se periudha e burgimit të tij është keqlllogaritur, ishte i paligjshëm.

Gjykata rithekson se rregulli i shterimit të mjeteve të brendshme juridike, i referuar në nenin 35§1 të Konventës, i detyron ankuesit të përdorin mjetet juridike që janë normalisht të disponueshme dhe të mjaftueshme në sistemin e brendshëm ligjor, për t’iu dhënë mundësi atyre të adresojnë shkeljet e pretenduara. Ekzistenca e mjeteve juridike duhet të jetë e garantuar si në teori ashtu edhe në praktikë. Mungesa e kësaj garancie çon në mungesën e aksesit dhe efikasitetit të kërkuar. Neni 35 § 1 gjithashtu parashikon që para se të paraqiten në Gjykatën Europiane, ankimet duhet të paraqiten në organet e brendshme përkatëse, duke respektuar kriteret e legjislacionit vendas sa i takon formës dhe përmbajtjes së ankimit, por nuk duhet të ndiqet një adresim i tillë për mjetet juridike që nuk janë të përshtatshme dhe efektive (shih *Aksoy v Turkey*, nr.21987/93, §§ 51-52, ECHR 1996-VI, dhe *Akdivar and Others v. Turkey*, nr.21893/93, §§ 65-67, ECHR 1996-VI). Për më tepër, u takon autoriteteve vendase, veçanërisht gjykatave, që të interpretojnë legjislacionin vendas (shih *Garcia Ruiz v Spain [GC]*, nr.30544/96, § 28, ECHR 1999-I).

Përsa i përket rastit në fjalë, Gjykata vëren se informacioni i paraqitur nga pala shqiptare në lidhje me dosjen e burgut të ankuesit, tregon se ka të dhëna për vetëm dy muaj nga tre vitet e dënimit që ai vuajti në burgun e Batërit.

Gjykata vëren se përgjegjësia për mbajtjen e të dhënave të duhura i takon administratës së burgut. Të dënuarit nuk duhet të cenohen nga pamundësia e tyre në mbajtjen e të dhënave të tilla, dhe për pasojë periudha e ndalimit të tyre nuk duhet të zgjatet.

Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se kur përballlet me një konflikt që ka të bëjë me rrethanat e sakta të çështjes, një shtet anëtar nuk mund të pretendojë të përmbushë detyrimet e tij sipas Konventës, nëse nuk paraqet të dhëna të plota të dosjeve të burgut. Në mungesë të dokumentacionit ose fakteve kundërshtuese, Gjykata mund të marrë për bazë deklaratimet e ankuesit (shih *Mutandis Mutandis Messina v. Italy*, vendimi i 26 shkurtit 1993, Seria A, nr. 257-H, § 31).

Duke pasur këtë fakt parasysh, Gjykata çmon se në rastin në fjalë, ajo nuk përballlet vetëm me një konflikt faktik që ka të bëjë me rrethanat e sakta të çështjes, por gjithashtu me një çështje të së drejtës, dhe për pasojë duhet të marrë një vendim mbi bazën e vendimeve të disponueshme të gjykatave vendase, ku përcaktohet nëse ankuesi ka kryer punë të detyrueshme gjatë vuajtjes së dënimit në burgun e Batërit apo është justifikuar për arsye shëndetësore.

Megjithatë, Gjykata vëren se në burgun e Batërit, të burgosurve u kërkohej të kryenin punë të detyrueshme në minierë, vetëm nëse ata plotësonin kushte specifike mjekësore (shëndetësore).

Gjykata çmon se është detyrë e gjykatave vendase të vendosin nëse ankuesi mund të kishte përfituar nga ligji “Për amnistinë” i vitit 1997 ose nëse ai ishte përfshirë në listën e të ndaluarve të cilët përfituan ulje dënimi në 1996.

Ankuesi nuk kundërshtoi as para Gjykatës së Apelit, as me një rekurs në Gjykatën e Lartë, përlllogaritjen e periudhës së dënimit që i duhet të vuante ose ligjshmërinë e vendimeve të Gjykatës së Rrethit. Edhe Gjykata, nuk mundi të gjejë ndonjë arsye pse të paktën një nga këto mjete juridike nuk ishte përdorur.

Gjykata konstaton se ankuesi për pasojë nuk ka ezauruar të gjitha mjetet e brendshme juridike brenda kuptimit të nenit 35 § 1 të Konventës, dhe për këtë arsye ankimi i tij sipas nenit 5 § 1 duhet të konsiderohet i papranueshëm sipas kuptimit të nenit 35 §§ 1 dhe 4 të Konventës.

2. Gjykata rithekson se neni 5 § 5 zbatohet në ato raste, ku plotësohen kushtet për të kërkuar kompensim sa i takon privimit të lirisë të realizuar në kushte, që bien në kundërshtim me paragrafët 1, 2, 3 ose 4 (shih *Wassink v. the Netherlands*, vendimi i 27 shtatorit 1990, Seria A, nr.185-A, fq. 14, § 38; *Vachev v. Bulgaria*, nr.42987/98, § 78, ECHR 2004-VIII). Për pasojë, e drejta për kompensim, në kuptimin e paragrafit 5, lind nëse autoritetet vendase apo gjykatat cenojnë të paktën njërin nga paragrafët paraprirës të nenit 5.

Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se në çështjen në fjalë, ankimi sipas nenit 5 § 1, duhet të konsiderohet i papranueshëm. Më tej vëren se ankimi përkatës, sipas nenit 5 § 5, nuk mund të shqyrtohet nga Gjykata.

Për këto arsye, Gjykata unanimisht,
E deklaroi ankimin si të papranueshëm.

F. ELENZ-PASSOS
Zëvendësregjistrues

Nicolas BRATZA
President

KËSHILLI I EUROPËS
GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT
SEKSIONI I KATËRT
VENDIM MBI PRANUESHMËRINË
ANKIMI NR. 10508/02
“GJON BOCARI ETJ. KUNDËR SHQIPËRISË”

STRASBURG
31 mars 2005

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i katërt), e mbledhur më 31 mars 2005, me trup gjykues të përbërë nga:

z. Nikolas BRATZA, *President*

z. G. BONELLO

z. M.PELLONPÄÄ

z. K.TRAJA

z. L.GARLICKI

z. J.BORREGO BORREGO

znj.MIJOVIĆ,

duke marrë në konsideratë kërkesën e mësipërme, depozituar më 6 korrik 2001,
pas shqyrtimit, vendos si më poshtë:

FAKTET

Ankuesit, z. Agron Gjonbocari, z. Midat Gjonbocari, z. Agim Gjonbocari, z. Gjon Gjonbocari, znj. Hava Veizaj, z. Arben Bocari dhe z. Gëzim Bocari, janë shtetas shqiptarë të cilët kanë lindur përkatësisht më 1939, 1927, 1934, 1931, 1924, 1949 dhe 1949. Ata banojnë në Tiranë dhe Vlorë, Shqipëri. Ata përfaqësohen para Gjykatës nga z. G. Bocari, një nga ankuesit.

A. Rrethanat e çështjes

Sipas parashtrimit të ankuesve, rrethanat e çështjes mund të përmbledhen si më poshtë:

Ankimi ka të bëjë me proceset që lidhen me kompensimin e pronave, të cilat u konfiskuan gjatë periudhës komuniste.

1. Proceset mbi kompensimin e pronave për ankuesit

Prindërit e ankuesve kishin në pronësi disa ngastra toke që në total mund të llogariten në 132 hektarë tokë, të cilat u konfiskuan nga regjimi komunist. Këto ngastra gjenden në qarkun e Vlorës, në bregdetin jugor të Shqipërisë.

Në datën 30 mars 1994, në bazë të ligjit për kthimin dhe kompensimin e pronave, ankuesit depozituan një kërkesë në Komisionin për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave në Vlorë.

Në datën 27 gusht 1996, Komisioni i Vlorës u njohu ankuesve si pronë, 14 hektarë (2 hektarë për person) nga toka që u qe konfiskuar prindërve të tyre. Vendimi u firmos nga katër prej shtatë anëtarëve të Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave Vlorë.

Në bazë të vendimit të komisionit, ankuesit regjistruan pronën e tyre në Regjistrin e Tokave, Vlorë, (Kadastër) në një datë të papërcaktuar.

Në 28 dhjetor 1998, ata i bënë kërkesë Komisionit të Vlorës për lëshimin e një dokumenti të ri, i cili do të përputhej me kërkesat e ligjit.

Me shkresën nr.76, datë 6 janar 1999, Kryetari i Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave Vlorë iu kthen përgjigje ankuesve duke i informuar ata, se Komisioni tashmë e kishte marrë

vendimin mbi statusin e pronës së tyre, me vendimin e datës 27 gusht 1996, i cili i njihte ankuesit si pronarë të ligjshëm të pronave. Gjithashtu, ai pohoi se në bazë të ligjeve në fuqi të asaj kohe, ndreqja e dokumenteve zyrtare të Komisionit, u takonte gjykatave.

2. Procedimet gjyqësore me Ministrinë e Turizmit si palë

Më 25 nëntor 1996, Ministria e Turizmit, me vendimin nr. 20/2, lëshoi me qira për A.L. një ngastër toke, për t'u përdorur për turizëm, brenda pronës, e cila u qe njohur ankuesve nga Komisioni i Vlorës.

Në datën 29 dhjetor 1997, ankuesit paraqitën një padi në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, ku kërkonin anulimin e vendimit të Ministrisë.

Në datën 17 shkurt 1998, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, anuloi vendimin e Ministrisë me arsyetimin se transaksioni kishte të bënte me një pronë private.

Në datën 16 qershor 1998, Gjykata e Apelit Tiranë, prishi vendimin e Gjykatës së Rrethit dhe njohu si të vlefshëm dekretin e Ministrisë, duke deklaruar se vendimi i Komisionit kishte qenë i paligjshëm për arsye se nuk përputhej me kërkesat ligjore; si rrjedhim kërkuesit nuk mund të pretendonin të drejtat mbi pasurinë.

Në datën 10 qershor 1999, pas rekursit të vendimit nga ana e kërkuesve, Gjykata e Lartë e prishi vendimin e Gjykatës së Apelit të datës 16 qershor 1998 si të paarsyetuar dhe e dërgoi çështjen për rigjykim në Gjykatën e Apelit.

Në datën 10 nëntor 1999, Gjykata e Apelit Tiranë, gjatë procesit të rigjykimit, rrëzoi padinë e ankuesve me arsyetimin se padia civile e depozituar në Gjykatën e Rrethit në datën 29 dhjetor 1997, është paraqitur pasi kishte kaluar afatin njëmuor të depozitimit.

Në datën 17 janar 2001, Gjykata e Lartë la në fuqi vendimin e Gjykatës së Apelit.

3. Procedurat mbi kthimin e pronës për K.B.

Ndërkohë, në datën 9 tetor 1997, Komisioni i Vlorës i cakton K.B. (Nënës së A.L.), si kompensim, të njëjtën ngastër toke, e cila gjendet në pronën e ankuesve, të cilën Ministria e Turizmit e kishte lëshuar me qira për A.L.-në.

Në një datë të pacaktuar, K.B.-ja ia dhuron tokën djalit të saj A.L.- së.

Me urdhrin nr.3, datë 11 qershor 1999, në bazë të një kërkesë nga A.L., Zyra e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme, Vlorë, iu heq statusin e pronarit ankuesve të ngastres së mësipërme të tokës dhe regjistron si pronar të ligjshëm A.L.-në.

4. Proceset gjyqësore me A.L. si palë

Në datën 13 dhjetor 1999, në bazë të padisë së paraqitur nga A.L., Gjykata e Rrethit Vlorë, shpalli të paligjshëm vendimin e datës 27 gusht 1996, të marrë nga Komisioni i Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, Vlorë, ku ngastra e tokës iu njoh ankuesve si pronë, me arsyetimin se vendimi nuk është lëshuar në përputhje me kërkesat ligjore.

Në datën 17 mars 2000, Gjykata e Apelit Vlorë, mbështeti arsyetimin e Gjykatës së Rrethit, duke pohuar gjithashtu se Komisioni i Vlorës i ka tejkaluar kompetencat e tij ligjore në marrjen e vendimeve, në lidhje me pronat të cilat shteti i ka caktuar për qëllime turistike.

Në datën 17 janar 2001, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë konfirmoi se vendimi i Komisionit të Vlorës në favor të ankuesve ishte i pavlefshëm, me arsyetimin se nuk është lëshuar në përputhje me kërkesat ligjore; si rrjedhim, vendimi i Komisionit të Vlorës nuk ka vlerë për kërkuesit apo për të tjerët. Gjykata e Lartë, prishi vendimin e dhënë nga Gjykatat e mësipërme dhe vendosi pushimin e çështjes.

5. Proceset ligjore me Komisionin e Vlorës

a) Procedurat e zakonshme

Në datën 18 prill 2000, ankuesit depozituan një padi në Gjykatën e Rrethit Vlorë, duke pretenduar që vendimi i Komisionit të Vlorës i datës 9 tetor 1997 ishte i pavlefshëm dhe i kërkuan gjykatës të rregullojë vendimin e Komisionit të marrë në datën 27 gusht 1996, pasi ishte firmosur nga katër prej shtatë anëtarëve të Komisionit.

Në datën 6 shkurt 2001, Gjykata e Rrethit Vlorë, nuk pranoi të shqyrtonte padinë e ankuesve me arsyetimin se vendimi i komisionit të Vlorës datë 27 gusht 1996 ka qenë shpallur i pavlefshëm me vendim të Gjykatës së Rrethit Vlorë, datë 13 dhjetor 1999.

Në datën 25 maj 2001, Gjykata e Apelit Vlorë, pasi shqyrtoi kërkesën e ankuesve përse i përket mospërputhjes me kërkesat ligjore të vendimit të Komisionit, datë 27 gusht 1996, vendosi të mos pranojë ankimin, me arsyetimin se një veprim i parregullt edhe pse nuk konsiderohet i pavlefshëm ligjërisht, nuk do të ketë ndonjë efekt ligjor. Përfundimisht, gjykata nuk e pranoi ankesën e ankuesve mbi pavlefshmërinë e

vendimit të komisionit të datës 9 tetor 1997, me arsyetimin se ishte e pabazuar. Rrjedhimisht, gjykata la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit.

Në 6 mars 2003, në bazë të rekursit të bërë nga ana e ankuesve, Gjykata e Lartë prishi vendimet e Gjykatave të Rrethit dhe të Apelit. Për më tepër, Gjykata e Lartë mbajti qëndrimin se Komisioni i Vlorës duhet të nxirrte një vendim mbi statusin e pronësisë së ankuesve në përputhje me kërkesat ligjore. Përfundimisht, gjykata nuk pranoi të shqyrtojë kërkesën e ankuesve për të deklaruar të pavlefshëm vendimin e Komisionit të Vlorës, datë 9 tetor 1997, me arsyetimin se ai ishte nxjerrë në përgjigje të pretendimeve të ankuesve mbi pronën.

Dy anëtarë të kolegjit të Gjykatës së Lartë që vendosën mbi gjykimin e sipërpërmendur, TH.K. dhe N.K., ishin gjithashtu pjesë e trupit gjykues në vendimin e datës 17 janar 2001 të Gjykatës së Lartë.

b) Procedurat e ekzekutimit

Në datën 14 prill 2004, Gjykata e Rrethit Vlorë nxori një urdhër ekzekutimi për Komisionin e Vlorës, duke e udhëzuar të ekzekutonte vendimin e Gjykatës së Lartë, datë 6 mars 2003.

Në datën 19 tetor 2004, ankuesit informuan Zyrën e Regjistrimit se vendimi i Gjykatës së Lartë ende nuk ishte ekzekutuar nga Komisioni i Vlorës.

Çështjet e tyre mbi pronësinë ende nuk janë zgjidhur.

B. Legjislacioni i brendshëm përkatës

1. Pjesët përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë vijnë si më poshtë:

Neni 42, paragrafi 2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 paragrafi 3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.”

2. Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronave nr. 7698 datë 15 prill 1993, ndryshuar me ligjin 8084/ 1996, parashikon përkatësisht:

Neni 4, paragrafi 1

U njihet e drejta e pronësisë dhe u kthehen ose u kompensohen në natyrë ish - pronarëve apo trashëgimtarëve të tyre ligjorë, pronat në formën e kullotës, livadhit, tokës pyjore, apo tokës bujqësore dhe jobujqësore të patrajtuar nga ligji nr. 7501, datë 19.7.1991 "Për tokën", që janë në pronësi të shtetit, kur këto prona do të tjetërsohen në truall duke u përfshirë brenda sipërfaqes së vijave të reja kufizuese ndërtimore të qendrave të banuara. Masa e kthimit ose e kompensimit në natyrë bëhet e plotë, por në të gjitha rastet jo më shumë se 10 000 m²", sipas përcaktimit të bërë në paragrafin e katërt të nenit 1 të dekretit nr. 8084, datë 7 mars 1996”.

PRETENDIMET

1. Duke u bazuar në nenin 6, paragrafi 1 i Konventës, ankuesit u ankuan se procedurat kanë qenë të parregullta në disa drejtime, kryesisht përsa i takon kohëzgjatjes së procesit, mungesës së paanësisë së gjykatave dhe neglizhencës së autoriteteve për të ekzekutuar vendimin përfundimtar; gjithashtu ata pretenduan se ishin shkelur parimet e “rendit ligjor” dhe “sigurisë juridike”.

2. Në bazë të nenit 13 të Konventës, si edhe nenit 6 paragrafi 1, ankuesit pretenduan se ata nuk kishin mjete juridike efektive në lidhje me tejzgjatjen e procesit.

3. ankuesit pretenduan një shkelje në bazë të nenit 1 të protokollit nr.1, marrë në veçanti dhe së bashku me nenin 14 të Konventës.

4. Përfundimisht, ankuesit u mbështetën në nenet 17 dhe 18 të Konventës, në lidhje me kërkesën e tyre, bazuar në nenin 1 të protokollit nr.1.

E DREJTA

1. Mbështetur në nenin 6, paragrafin 1 të Konventës, ankuesit pretenduan për një proces të parregullt. Në lidhje me këtë, neni 6, paragrafi 1 interpretohet si më poshtë:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e krijuar me ligj, e cila do të vendosë si për mosmarrëveshjet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile...”

Ankuesit parashtruan se gjykatat e brendshme dështuan në respektimin e rendit ligjor dhe garancinë e ligjit, duke pretenduar që vendimet e gjykatave përta i takon çështjes së tyre kanë çuar në krijimin e një situatë konfuze në lidhje me të drejtat e tyre mbi pronën.

a) Gjykata rikujton se nuk është funksioni i saj të zëvendësojë vlerësimin e fakteve dhe provave të saj me ato të gjykatave vendase apo të veprojë si një shkallë e katërt apelimi, e cila do të ndërhyjë në mënyrë të përgjithshme, bazuar në faktin se një gjykatë e brendshme ka marrë një vendim të gabuar (shih, mes shumë shembujve të tjerë, *Edwards v the United Kingdom*, Vendim datë 16 dhjetor 1992, Seria A nr. 247-B, paragrafi 34, shih gjithashtu *Garcia Ruiz v Spain* [GC], nr. 30544/96, paragrafët 28-29, EHCR 1999-I).

Rrjedhimisht, ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet të mos pranohet në bazë të nenit 35, paragrafi 3 dhe 4 të Konventës.

b) Ankuesit pretenduan se duke mos zbatuar vendimin e Gjykatës së Lartë, datë 6 mars 2003, autoritetet shqiptare kanë hequr efektin e dobishëm të dispozitave të nenit 6 të Konventës.

Gjykata konsideron se nuk mundet që vetëm në bazë të informacionit që përmban dosja për këtë çështje, të vendosë për pranueshmërinë e këtij ankimi dhe si pasojë, është e domosdoshme, në përputhje me Nenin 54/2 (b) të Rregullores së Gjykatës, të lajmërojë palën shqiptare lidhur me këtë.

c) Ankuesit pretenduan se disa procese në lidhje me pretendimet e tyre civile e kanë kaluar kërkesën e “afatit të arsyeshëm”.

Ata vërejtën se gjykatat e brendshme kanë shqyrtuar çështjet e tyre në tre lloje procesesh. Procesi i parë filloi në datën 29 dhjetor 1997, kur ankuesit depozituan një kërkesë në Gjykatën e Rrethit dhe që përfundoi me vendimin e Gjykatës së Lartë, datë 17 janar 2001. I dyti filloi në një datë të papërcaktuar para datës 13 dhjetor 1999, kur A.L. paraqiti një padi civile në Gjykatën e Rrethit dhe përfundoi në datën 17 janar 2001. Procesi i tretë filloi në datën 18 prill 2000, kur ankuesit depozituan një padi në Gjykatën e Rrethit Vlorë dhe përfundoi me vendimin e formës së prerë marrë nga Gjykata e Lartë, datë 6 mars 2003 (ky vendim ende nuk është ekzekutuar).

Ankuesit i qëndruan mendimit se gjykatat vendase, duke neglizhuar të dalin me një vendim sa i takon vlefshmërisë së vendimit të Komisionit dhënë në favor të tyre që në procesin e parë, kanë tejkaluar kriterin e “afatit të arsyeshëm” për të vendosur rreth një çështjeje jokomplekse si çështja në fjalë, e cila kishte të bënte me pavlefshmërinë e një akti nga pikëpamja e formës.

Gjykata konsideron se nuk është e mundur, që në bazë të dosjes së çështjes, të vendosë mbi pranueshmërinë e këtij ankimi dhe si pasojë, është e domosdoshme, në përputhje me nenin 54/ 2 (b) të rregullores së Gjykatës, të lajmërojë palën shqiptare lidhur me këtë.

d) Gjithashtu, ankuesit bënë ankesë në bazë të këtij neni në lidhje me mungesën e paanshmërisë në kolegjet e Gjykatës së Lartë, për arsye se dy nga gjyqtarët (Th.K. dhe N.K.), të cilët morën pjesë në vendimin e datës 17 janar 2001, morën pjesë gjithashtu në trupin gjykues në vendimin e datës 6 mars 2003.

Gjykata rikujton se paanësia, në kuptimin e nenit 6/ 1, duhet të përcaktohet në përputhje me një test subjektiv, që nënkupton bindjen personale të një gjyqtari të veçantë për një çështje të caktuar dhe gjithashtu në përputhje me një test objektiv që nënkupton të siguroarit se gjyqtari ka ofruar garancitë e mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim të arsyeshëm në këtë drejtim (shih *Hauschildt v Denmark*, vendimi datë 24 maj 1989, Series A no. 255, p. 154, p.21, § 46, *Fey v Austria*, vendimi datë 24 shkurt 1993, Series A no. 255, p. 12, § 28, *Gautrin et al v France*, vendimi datë 20 maj 1998, Raportet 1998-III, pp.1030-31, paragrafi 58).

Përta i takon testit subjektiv, paanësia e gjyqtarit në fjalë duhet të prezumohet derisa të ketë prova që dëshmojnë të kundërtën (shih *Padovani v Italy*, vendimi i datës 26 shkurt 1993, Series A no. 257-B, p.20, paragrafi 26). Testi objektiv konsiston në përcaktimin nëse edhe pa marrë parasysh sjelljen e gjyqtarit ekzistojnë fakte bindëse, të cilat ngjallin dyshime përta i takon paanësisë së tij. Në këtë drejtim, edhe sjelljet e jashtme mund të kenë një farë rëndësie. Ajo që përbën thelbin në fakt ka të bëjë me detyrimin e gjykatave për të ngjallur besimin e publikut në një shoqëri demokratike. Për rrjedhojë, kur shqyrtohet nëse në një çështje të caktuar ekziston një arsye e ligjshme për të dyshuar se një gjyqtar i caktuar nuk është i paanshëm, këndvështrimi i atyre që pretendojnë lidhur me mungesën e paanësisë së tij është rëndësishëm, por jo vendimtar. Vendimtar mbetet përcaktimi nëse dyshimi mbi paanësinë është objektivisht i justifikueshëm. (Shih *Delage and Magistrello v France* (dec.) no. 40028/98, ECHR 2002-II).

Në këtë çështje, ankuesit debatuan mbi paanësinë subjektive dhe objektive të dy gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë, në mënyrë të veçantë pjesëmarrjen e tyre në dy kolegjet që vendosën mbi statusin e pronës së ankuesve.

Përsa i takon paanësisë personale të të dy gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë, Gjykata nuk gjen ndonjë provë për të vërtetuar pretendimet e ankuesve.

Lidhur me paanësinë objektive, gjykata tashmë ka konkluduar se fakti i thjeshtë që gjyqtari ka marrë vendim, në vetvete nuk mjafton për të mbështetur dyshimet rreth paanësisë së tij. Ajo që ka rëndësi është qëllimi dhe natyra e veprimeve që kryen ai gjatë procesit gjyqësor. Në të njëjtën mënyrë, njohuritë e detajuara të gjyqtarit mbi çështjen, nuk përbëjnë ndonjë shkak për të dyshuar mbi paanshmërinë e tij gjatë marrjes së vendimit në themel. Së fundmi, as shqyrtimi paraprak i një informacioni të disponueshëm nuk do të thotë që paragjykohet shqyrtimi përfundimtar i çështjes (shih *mutatis mutandis*, *Hauschildt v Denmark*, vendimi i datës 24 maj 1989, Series A nr. 154, fq. 22 paragrafi 50; *Norties v Neitherlands (Neriter v Holland)*, vendimi datë 24 gusht 1993, Series A nr.267, fq. 15 paragrafi 33; dhe *Saraiva de Carvalho v Portugal*, vendimi i datës 22 prill 1994, Series A nr. 286-B, fq.38, paragrafi 35).

Në lidhje me këtë, në çështjen konkrete, Gjykata nuk konstaton se veprimet e gjyqtarëve në fjalë kanë minuar garancinë e paanësisë së Gjykatës së Lartë. Fakti i vetëm se gjyqtarët në fjalë kanë marrë pjesë në të dy kolegjet vendimmarrëse nuk ka ndikuar në paanësinë e Gjykatës së Lartë, duke ditur që vendimi i fundit është dhënë në favor të ankuesve.

Duke pasur parasysh, sa më lart, Gjykata nxjerr si konkluzion se shqetësimi i ankuesve nuk justifikohet objektivisht për çështjen në fjalë.

Si pasojë, përsa i takon mungesës së pretenduar të njëanshmërisë, kjo kërkesë nuk pranohet pasi është haptazi e pabazuar, sipas nenit 35/3 dhe 4 të Konventës.

2. Në bazë të nenit 13 të Konventës, lidhur me nenin 6/1, ankuesit argumentuan se ata nuk kanë pasur asnjë mjet juridik përsa i takon tejzgjatjes së procedurave. Neni 13, në pjesët e tij përkatëse, shprehet si më poshtë:

“Çdo person, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë konventë, ka të drejtë të bëjë ankim efektiv tek një organ i vendit të tij, edhe kur shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare”.

Në këtë vështrim, Gjykata tërheq vëmendjen se neni 13 i Konventës është interpretuar si kërkesë për një ankim efektiv në ligjin e brendshëm vetëm në drejtim të ankesave të cilat mund të konsiderohen “të debatueshme” në kuptimin e Konventës (shih *Boyle and Rice v the United Kingdom*, vendimi i datës 27 prill 1988, Seritë A no. 131, paragrafi 52).

Përsa kohë që ankuesit pretendojnë se atyre u është mohuar e drejta për një ankim efektiv, në bazë të nenit 6/ 1 të Konventës lidhur me kohëzgjatjen e procesit, gjykata çmon se duke u bazuar në dosjen e çështjes, nuk mund të vendosë për pranimin e kësaj ankese dhe për pasojë, është e domosdoshme, në përputhje me nenin 54/ 2 (b) të rregullores së Gjykatës, që të njoftohet pala shqiptare për këtë.

3. Ankuesit pretenduan se ata ishin viktimë të shkeljes së nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës, marrë në veçanti dhe së bashku me nenin 14 të Konventës.

Neni 1 i protokollit 1 parashikon:

“Çdo person fizik dhe juridik ka të drejtën që t’i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare”.

Dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të zbatuar ligjet që ato i quajnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagesën e taksave, ose të kontributeve të tjera, ose të gjobave.

Neni 14 i Konventës parashikon:

“Gëzimi i të drejtave dhe i lirive të njohura në këtë Konventë duhet të sigurohet, pa asnjë dallim të bazuar në shkaqe të tilla, si seksi, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendimet politike ose çdo mendim tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, përkatësia në një minoritet kombëtar, pasuria, lindja ose çdo situatë tjetër”.

Ankuesit pretenduan se janë privuar nga e drejta për pronën, pasi autoritetet lokale fillimisht ia njohën atyre pronën e prindërve të tyre dhe më pas e transferuan atë tek palët e treta. Për më tepër, ata parashtruan se duke pritur zgjidhje përfundimtare të procedurave të mbështetura në kërkesën e tyre për kompensim, efektivisht iu është privuar e drejta e tyre e pronës.

Përfundimisht, ankuesit pohuan se autoritetet lokale i kanë diskriminuar për shkak të vendndodhjes të favorshme në bregdetin shqiptar të pronës në fjalë.

Gjykata çmon se duke u bazuar në dosjen e çështjes, nuk mund të vendosë për pranimin e këtij pretendimi dhe për pasojë, është e domosdoshme, në përputhje me nenin 54 / 2 (b) të rregullores së Gjykatës, të njoftohet pala shqiptare për këtë.

4. Përfundimisht, ankuesit pretenduan për një shkelje të të drejtave të tyre, të garantuara sipas nenit 17 dhe 18 të Konventës, në lidhje me pretendimet e tyre sipas nenit 1 të protokollit nr.1.

Neni 17 vijon si më poshtë:

“Asnjë nga dispozitat e kësaj Konvente nuk mund të interpretohet se i jep një shteti, grupimi ose individi, të drejtë që të ndërmarrë ndonjë veprimtari ose të kryejnë ndonjë akt që synon cenimin e të drejtave ose lirive të njohura në këtë Konventë, ose kufizime më të gjera të këtyre të drejtave ose lirive të parashikuara gjithashtu në këtë Konventë”.

Neni 18 vijon si më poshtë:

“Kufizimet që, në bazë të kësaj Konvente, u bëhen të drejtave dhe lirive të sipërpërmendura mund të zbatohen veçse për qëllimin për të cilin janë parashikuar”.

Gjykata konstaton se përsa kohë kjo pjesë e ankimit është e mbështetur dhe është në kompetencën e saj, faktet e çështjes nuk përbëjnë ndonjë shkelje të dispozitave të kësaj Konvente. Për rrjedhojë, këto pretendime duhet të mos pranohen pasi janë haptazi të pabazuara, në bazë të nenit 35 / 3 dhe 4 të Konventës.

Për këto arsye, Gjykata unanimisht

Vendos të pezullojë shqyrtimin e pretendimeve të ankuesve, bazuar në nenin 6/1 të Konventës, përsa i takon neglizhencës së autoriteteve kombëtare për të ekzekutuar një vendim të formës së prerë dhe kohëzgjatjes së procesit civil, pretendimeve të ankuesve, bazuar në nenin 13 të Konventës dhe nenit 1 të protokollit 1 të Konventës, marrë veçmas dhe së bashku me nenin 14 të Konventës,

Deklaron të papranueshme pjesën e mbetur të kërkesës.

Michael O’ BOYLE

Regjistrues

Nikolas BRATZA

President

KËSHILLI I EUROPËS

GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I TRETË

VENDIM

MBI PRANUESHMËRINË

ANKIMI NR. 54268/00

QUFAJ CO. SHPK KUNDËR SHQIPËRISË

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 § 2 të Konventës. Ai mund t’i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut (Seksioni i tretë), e mbledhur më 2 tetor 2003, me trup gjykues të përbërë nga:

z.G.	Ress,	President
z.I.	Cabral	Barreto
z.P.		Kūris
z.B.		Zupančič
z.J.		Hedigan
znj.M.		Tsatsa-Nikolovska
z.K.	Traja,	gjykatës
z. v. Berger, Regjistrues i seksionit,		
duke marrë parasysh ankimin e mësipërm, të depozituar më 26 korrik 1999,		

duke marrë parasysh vëzhgimet e paraqitura nga pala shqiptare dhe vëzhgimet në përgjigje të tyre të paraqitura nga ankuesi,
pas shqyrtimit të ankimit, vendos si më poshtë:

FAkTet

Shoqëria ankuese, “Qufaj Co. sh.p.k.”, është një shoqëri me sipërmarrje austrialiano-shqiptare, e themeluar me vendim nr.5883 të Gjykatës së Rrethit Tiranë, të datës 20 korrik 1992, me objekt investimin në fushën e biznesit.

Në gjykatë është përfaqësuar nëpërmjet administratorit të saj, z. Avenir Ballvora, një shtetas shqiptar i lindur më 1957, aktualisht jeton në Montauban (Francë).

A. Rrethanat e çështjes

Faktet e çështjes, siç janë paraqitur nga palët mund të përmbledhen si më poshtë vijon:

Me vendimin nr.165 të datës 9 qershor 1992, bashkia e Tiranës i shiti shoqërisë ankuese 15, 788 metra katrorë tokë në një zonë banimi në Tiranë.

Me anë të vendimit nr.174 të datës 15 qershor 1992, bashkia i dha shoqërisë ankuese lejen urbanistike për të planifikuar ndërtimin e pesëqind apartamenteve. Duke qenë se para se të mund të fillonte projekti, ishte e nevojshme dhe marrja e një leje ndërtimi, shoqëria ankuese i paraqiti bashkisë kërkesën përkatëse, por bashkia për një kohë të gjatë nuk arriti dot të vendoste për çështjen, duke penguar kështu punimet e ndërtimit.

Pasi Bashkia kishte refuzuar të jepte lejen e ndërtimit, shoqëria ankuese filloi procedurat në Gjykatën e Rrethit, Tiranë, duke kërkuar një kompensim prej 60 000 000 lekë (në total) për humbjen. Kërkesa e saj u hodh poshtë me vendimin nr. 4064 të datës 23 qershor 1995.

Në apel, Gjykata e Apelit, Tiranë prishi vendimin e shkallës së parë dhe urdhëroi Bashkinë t'i paguante ankuesit një shumë totale prej 60 000 000 lekë (vendimi nr. 1197 i datës 23 shkurt 1996).

Në mungesë të një rekursi nga Bashkia në Gjykatën e Kasacionit, vendimi i Gjykatës së Apelit mori formë të prerë dhe u bë i ekzekutueshëm.

Më 16 korrik 1996, kryetari i Gjykatës së Kasacionit, në një dokument drejtuar bashkisë, deklaroi se pas hyrjes në fuqi të Kodit të Ri të Procedurës Civile, nuk kishte më të drejtë të fillonte një rishikim mbikëqyrës të ligjshmërisë së vendimeve të gjykatave më të ulta.

Më 16 korrik 1997, shoqëria ankuese i kërkoi Gjykatës së Rrethit, Tiranë, të nxirrte një urdhër për ekzekutimin e shlyerjes së kompensimit.

Më 25 qershor 1998, Gjykata e Rrethit, Tiranë hodhi poshtë një kërkesë të bërë nga bashkia për të rishikuar vendimin nr. 5492 të datës 20 dhjetor 1994 mbi themelin e çështjes, duke mos pasur bazë as në ligj, as në faktin përkatës për të vepruar në këtë mënyrë.

Më 23 korrik 1997, në dokumentin nr. 704/gj të datës 23 korrik 1997, zyra e përmbartimit njoftoi bashkinë se duhet të ekzekutonte vendimin e Gjykatës së Apelit, duke i paguar shoqërisë ankuese një shumë totale prej 60 000 000 lekësh. Megjithatë, bashkia në mënyrë të vazhdueshme refuzoi ta përmbushte këtë detyrim, duke argumentuar se nuk kishte buxhet për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore.

Njëkohësisht, zyra e përmbartimit i kërkoi Arkës së Shtetit dhe Departamentit të Buxhetit të Ministrisë së Financave (institucioni kryesor financiar përgjegjës për këto pagesa) të zbatonte vendimin, duke siguruar fondet e nevojshme (neni 589, paragrafi 2 i Kodit të Procedurës Civile).

Me anë të dokumentit 2018/3 të datës 19 shtator 1997, 2018/5 të datës 7 nëntor 1997 dhe 4670 të 22 shtatorit 1999, Ministria e Financave hodhi poshtë kërkesat e zyrës së përmbartimit, duke argumentuar se neni 589 i Kodit të Procedurës Civile nuk ishte i zbatueshëm në këtë rast. Gjithashtu, edhe ligji për Buxhetin e Shtetit nuk mundësonte financimin për ekzekutimin e këtij vendimi nga buxheti qëndror. Më tej, shtoj se bashkia duhet të kontaktonte me “Distriktin e Thesarit të Degës së Tiranës”, duke specifikuar fondin nga i cili duhej të paguhej borxhi dhe pjesën e buxhetit të bashkisë tek i cili duhej të alokohej.

Meqë vendimi nuk u ekzekutua, shoqëria ankuese paraqiti një kërkesë në Gjykatën Kushtetuese, duke pretenduar se institucionet e qeverisjes vendore ishin të detyruara të garantonin zbatimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë dhe jo t'i pengonin ato.

Gjykata Kushtetuese hodhi poshtë kërkesën e shoqërisë ankuese, duke deklaruar se “ankesa mund të mos merrej në konsideratë, sepse ekzekutimi i vendimeve të gjykatës është jashtë juridiksionit të Gjykatës Kushtetuese”.

B. Legjislacioni i brendshëm

1. Kushtetuta

Neni 42 § 2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 § 3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore”.

Neni 63.3

“... ”

3. Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike.

.....”

2. Udhëzimi nr. 1 i nxjerrë nga Ministria e Financave më 13 qershor 1997, sipas Aktit Financiar nr. 1 të datës 13 tetor 1997

Paragrafi 7

“Pagesat që lindin nga vendimet gjyqësore në lidhje me aktivitetin normal të institucioneve buxhetore, do të autorizohen nga kreu i institucionit qendror. Njëkohësisht, kur dëmi për të cilin shteti është përgjegjës, është pasojë e punonjësve publikë që veprojnë *ultra vires* ose nuk janë në gjendje të veprojnë në përputhje me kompetencat e tyre, kreu i institucionit qendror do të marrë masa administrative dhe do të fillojë procedime civile kundër tyre, sipas shkallës së përgjegjësisë së tyre.”

3. Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 335 i datës 9 qershor 1998

Paragrafi 2 (e)

“Ministria e Financave me fondin që i vihet në dispozicion në buxhetin e çdo viti, zbaton vendimet gjyqësore që lidhen drejtpërdrejt me detyrimet e Buxhetit të Shtetit dhe jo me detyrimet e institucioneve buxhetore. Në këto vendime përfshihen:

e) Vendime gjyqësore që përcaktojnë shprehimisht detyrimin e shtetit për arsye të tjera të parashikuara me ligj.”

4. Regjistri tregtar dhe ligji i regjistrimit të kompanive nr. 7667/93

Neni 64

Riregjistrimi i shoqërive tregtare të regjistruara

“Shoqëritë tregtare të regjistruara para hyrjes në fuqi të këtij ligji, hollësitë dhe format e të cilave nuk përputhen me të, do të reregjistrohen jo më vonë se gjashtë muaj pas hyrjes në fuqi të këtij ligji. Një kompani që nuk arrin të kërkojë riregjistrimin apo të paraqesë dokumentet e nevojshme, do të çregjistrohet automatikisht nga kjo datë e në vazhdim. Ato mund të aplikojnë për një zgjatje kohore prej tre muajsh, brenda së cilës do t'i përmbahen këtij detyrimi. Kompanitë e reregjistruara do të ruajnë të gjitha të drejtat që ato gëzonin para riregjistrimit.”

5. Ligji “Për Avokatin e Popullit” (Ligji nr. 8454, datë 4.02.1999)

Neni 25

Personat dhe ligjet jashtë juridiksionit të Avokatit të Popullit do të jenë :

- a) ligjet statutoire dhe akte të tjera ligjore;
- b) urdhrat ushtarake të Forcave të Armatosura;
- c) vendimet e gjykatave.

Pa paragjykuar pikën (c) të këtij neni, Avokati i Popullit do të pranojë ankime, kërkesa, ose

njoftime lidhur me shkeljet e të drejtave të njeriut dhe procedurat ligjore. Hetimet e Avokatit të Popullit nuk do të prekin pavarësinë e gjyqësorit në marrjen e vendimeve.

PRETENDIMET

1. Shoqëria ankuese, bazuar në nenin 6 § 1 të Konventës, pretendoi se neglizhenca e autoriteteve shtetërore për të ekzekutuar vendimin e 23 shkurtit 1996, kishte penguar ushtrimin efektiv të të drejtave të saj, duke zhvlerësuar në këtë mënyrë kriteret për një gjykim të drejtë.

2. Ankuesi gjithashtu pretendoi sipas nenit 13 të Konventës, mungesën e mjeteve efektive të ankimit në legjislacionin e brendshëm për të vënë në vend të drejtat e tij. Lidhur me këtë, ankuesi i referohet vendimit të Gjykatës Kushtetuese që refuzoi marrjen në shqyrtim të kërkesës së tij duke e konsideruar jashtë juridiksionit të saj.

3. Së fundi ankuesi pretendoi shkeljen nga autoritetet shqiptare të nenit 14 të konventës, marrë së bashku me nenin 6.1, duke pretenduar se ishte trajtuar në mënyrë të diferencuar nga kreditorët e tjerë në raste të ngjashme, pa asnjë justifikim.

E DREJTA

Shoqëria kërkuese ankohet bazuar në nenin 6.1, nenin 13, dhe nenin 14 të Konventës, për refuzimin e autoriteteve për të ekzekutuar vendimin e Gjykatës së Apelit Tiranë, datë 23 shkurt 1996. Ajo parashtron se si rezultat, nuk ka pasur mjete juridike efektive në legjislacionin e brendshëm, për të mbrojtur të drejtat e saj.

Neni 6.1 parashikon:

“1. Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht..... nga një gjykatë ..... si për mosmarrëveshjet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile.....”

Neni 13 parashikon:

“Çdo person, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të bëjë ankim efektiv tek një organ i vendit të tij, edhe kur shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare.

Neni 14 parashikon si më poshtë:

“Gëzimi i të drejtave dhe i lirive të njohura në këtë Konventë duhet të sigurohet, pa asnjë dallim të bazuar në shkaqe të tilla, si seksi, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendimet politike ose çdo mendim tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, përkatësia në një minoritet kombëtar, pasuria, lindja ose çdo situatë tjetër.

1. a) Përsa i përket nenit 6.1 të Konventes, pala shqiptare ngre dy kundërshtime paraprake:

i) Pala shqiptare pretendoi që shoqëria ankuese nuk i ka ezauruar të gjitha mjetet e brendshme efektive të ankimit. Ajo argumentoi se ankuesi nuk e ka paraqitur çështjen para Avokatit të Popullit. Gjithashtu, bazuar në ligjin nr.8812, datë 17 maj 2001, shoqëria ankuese mund ta paraqiste çështjen edhe para zyrës së përmbarimit.

Pala shqiptare ka parashtruar se ky ligj parashikon që në rast mosekzekutimi të një vendimi gjyqësor të formës së prerë, zyra e përmbarimit vendos një gjobë prej 50 mijë lekësh (350 euro) ndaj debitorit sipas vendimit gjyqësor. Në këtë mënyrë, autoritetet shqiptare pretenduan se ankuesi nuk e ka ezauruar këtë mjet të ri ankimi.

Shoqëria ankuese kundërshtoi efektivitetin e këtyre dy mjeteve juridike të ankimit, të cilave u referohet pala shqiptare. Përsa i përket institucionit të Avokatit të Popullit, ajo argumentoi se nuk mund të përbëjë një mjet efektiv ankimi, sipas kuptimit të Konventës. Më tej, ajo parashtrroi se vetëm vendosja e një gjobe nga ana e zyrës së përmbarimit ndaj debitorit, nuk përmbush qëllimin kryesor të ankuesit, që është ekzekutimi i vendimit të Gjykatës së Apelit, Tiranë.

Për rrjedhojë, ankuesi i deklaroi parashtrimet e palës shqiptare të pabazuara.

Gjykata vlerëson se rregulli për ezaurimin e mjeteve të brendshme të ankimit, sipas nenit 35.1 të Konventës, i detyron ankuesit të përdorin mjetet ligjore që sipas sistemit juridik të brendshëm, janë zakonisht në dispozicion të palëve dhe të mjaftueshme për të vënë në vend të drejtat e shkelura. Ekzistenca e këtyre mjeteve duhet të garantohet si në praktikë, ashtu dhe në teori, përndryshe ato nuk

do të ishin në dispozicion të palëve dhe do ta humbisnin efikasitetin. Neni 35.1, gjithashtu kërkon që paraqitja e ankesave në gjykatë, konform kriterëve të parashikuara nga legjislacioni i brendshëm duhet të bëhet përpara organit të duhur vendas, por kjo nuk kërkon që çështja të adresohet me anë të mjeteve që nuk janë të përshtatshme dhe efektive. (shih Aksoy v. Turkey, no. 21987/93, §§ 51-52, ECHR 1996-VI, and Akdivar and Others v. Turkey, no. 21893/93, §§ 65-67, ECHR 1996-IV).

Përsa i përket mundësisë për t'u ankuar tek Avokati i Popullit, Gjykata vëren se Avokati i Popullit, si një institucion i pavarur nga ekzekutivi, nuk mund të marrë vendime juridikisht të detyrueshme ndaj organeve shtetërore (Ligji nr. 8454, datë 4.2.1999). Në këtë mënyrë, ankimi tek Avokati i Popullit nuk mund të konsiderohet mjet efektiv, sipas kuptimit të nenit 35.1.

Gjykata rithekson se vërtet neni 35.1 i Konventës vendos detyrimin për ezaurimin e mjeteve të brendshme të ankimit, por kjo nuk nënkupton përdorimin e mjeteve jo të duhura dhe jo të përshtatshme të ankimit (shih Valasinas v. Lithuania, no. 44558/98, 14.03.2000). Në çështjen Valasinas, Gjykata vlerësoi se peticioni tek Avokati i Popullit nuk përbën mjet efektiv ankimi, sipas kuptimit të nenit 35.1.

Përsa i përket ankimit tek zyra e përmbarimit, gjykata vëren se shoqëria ankuese, në përputhje me ligjin nr. 8812, datë 17 .05.2001, është ankuar për refuzimin e autoriteteve ekzekutive për të zbatuar urdhërin e gjykatës dhe atë të zyrës së përmbarimit. Megjithatë, edhe një ankim i tillë nuk do t'i mundësonte shoqërisë ankuese ekzekutimin e vendimit në favor të saj. Për më tepër, gjykata vëren se shoqëria ankuese kishte siguruar një urdhër ekzekutimi për vendimin e datës 23 shkurt 1996, në përputhje me kërkesat e procedurës civile vendase, por zyra e përmbarimit nuk kishte qenë në gjendje ta zbatonte atë. Për rrjedhojë, gjykata konkludon se një veprim i tillë do të kishte qenë jo efektiv.

Gjykata vëren se mjetet e ankimit të cilave u referohet pala shqiptare, nuk ishin mjetet e duhura dhe të përshtatshme për të garantuar rivendosjen efektive të së drejtës që pretendohet se është shkelur. Për rrjedhojë, ky kundërshtim paraprak duhet të hidhet poshtë.

ii) Pala shqiptare pretendoi se shoqëria ankuese nuk është shoqëria që gëzon të drejtën për të kërkuar ekzekutimin e vendimit. Shoqëria ankuese Qufaj sh.p.k. është regjistruar si shoqëri tregtare sipas procedurave ligjore, më 2 korrik 1992, me anë të një vendimi të Gjykatës së Rrethit Tiranë dhe është formuar nga Hajdar Qufaj, si president dhe z. Ballvora, si administratori dhe përfaqësuesi ligjor i shoqërisë.

Për më tepër, në zbatim të ligjit “Për shoqëritë tregtare” (Ligji nr. 7638/92) dhe ligjit nr.7667/93 “Për regjistrimin e shoqërive tregtare dhe regjistrin tregtar”, të gjitha shoqërive tregtare iu ishte kërkuar të reregjistroheshin brenda 6 muajve nga data 1 janar 1993, përndryshe ato nuk do të figuronin të regjistruara.

Në rastin konkret, sipas dokumentit të zyrës së regjistrimit të sjellë nga pala shqiptare, Qufaj sh.p.k. nuk e ka bërë reregjistrimin. Për rrjedhojë, pala shqiptare pretendoi se regjistrimi i saj është fshirë automatikisht nga regjistri.

Ashtu siç ishte përcaktuar në vendimin nr. 17 369/97 të Gjykatës së Rrethit Tiranë, shoqëria ankuese nuk ishte regjistruar zyrtarisht deri në 1997. Sipas këtij vendimi, menaxhimi i shoqërisë Qufaj sh.p.k. është realizuar nga z. Ballvora si administrator dhe nga z. Qufaj si ortak.

Sipas palës shqiptare, shoqëria e re Qufaj & co sh.p.k., pala ankuese në gjykatë, nuk është e njëjta shoqëri tregtare me atë që ishte palë në procesin gjyqësor, jo vetëm nisur nga fakti që shoqëria s'ka ekzistuar zyrtarisht nga viti 1993-1997, deri në momentin kur ka bërë reregjistrimin, por gjithashtu edhe për konfigurimin e ri të administrimit të saj.

Lidhur me sa më sipër, pala shqiptare argumentoi se administratori i kompanisë nuk ka autoritet të përfaqësojë një shoqëri, e cila nuk figuron më e regjistruar, si para autoriteteve vendase, ashtu dhe para Gjykatës Europiane. Për rrjedhojë, duke qenë se shoqëria e vjetër ka pushuar së ekzistuari që nga viti 1993, shoqëria ankuese nuk mund të konsiderohet viktimë sipas nenit 34.3 të Konventës.

Ankuesi e kundërshtoi këtë argument, duke deklaruar se Gjykata e Apelit, Tiranë e kishte hedhur poshtë këtë pretendim. Për më tepër, legjislacioni, të cilit autoritetet shtetërore i janë referuar, zbatohet vetëm për shoqëritë që nuk respektonin procedurat formale të regjistrimit dhe jo për shoqërinë e ankuesit. Si rrjedhojë, regjistrimi i tij nuk kishte përfunduar siç pretendonin autoritetet shtetërore. Përveç kësaj, reregjistrimi i 1997-ës u krye si pasojë e riorganizimit të shoqërisë, për shkak të ndryshimit të rrethanave financiare të shoqërisë.

Si rrjedhojë, ankuesi argumentoi që kundërshtimi paraprak i autoriteteve shtetërore është gjithashtu i pambështetur.

Gjykata vëren se shkelja e pretenduar nga shoqëria e ankuesit ka të bëjë me neglizhencën për të ekzekutuar vendimin e 23 shkurtit 1996. Autoritetet shqiptare shpallën vendimin pasi ligjet e përmendura nga autoritetet hynë në fuqi.

Në këtë kuadër, Gjykata vlerëson se kundërshtimi primar i autoriteteve shtetërore, lidhur me mungesën e cilësive të ankuesit për t'u konsideruar si "viktimë", është i pavend, sepse faktet materiale kanë ndodhur para se detyrimi për reregjistrim të hynte në fuqi.

Përveç kësaj, duke qenë se z. Ballvora ishte dhe vazhdon të jetë administratori i të dy shoqërive, cilësia e tij për të vepruar si përfaqësues ligjor i të dy shoqërive është e pakundërshtueshme.

Për këto arsye, Gjykata vlerëson se edhe kundërshtimet e mësipërme duhet, gjithashtu, të hidhen poshtë.

b) Mbi themelin, ankuesi pretendoi se refuzimi i autoriteteve shtetërore për të zbatuar vendimin e datës 23 shkurt 1996 të Gjykatës së Apelit, Tiranë kishte penguar ushtrimin efektiv të së drejtës së tij, duke i shndërruar në të pakuptimta kërkesat e nenit 6§1.

Autoritetet shtetërore vërejtën se vendimi i formës së prerë nuk ishte zbatuar si rezultat i rrethanave objektive, si mungesa e fondeve dhe paqartësitë lidhur me kompetencat e autoriteteve shqiptare respektive. Gjithashtu, duke pasur parasysh kaosin ligjor dhe politik, si dhe situatën ekonomiko-shoqërore në Shqipëri, ekzekutimi i vendimit ishte krejtësisht i pamundur. Për më tepër, buxheti shtetëror ishte dhe mbetej i pamjaftueshëm për të përmbushur të gjitha kërkesat lidhur me pagat, sigurimin shëndetësor, arsimimin dhe infrastrukturën.

Duke vlerësuar pretendimet e ankuesit dhe vëzhgimet e autoriteteve shtetërore, Gjykata konstaton se çështje të rëndësishme ngrihen mbi faktet dhe legjislacionin e zbatueshëm, përcaktimi i të cilave kërkon një shqyrtim në themel të çështjes. Kjo pjesë e ankimit nuk mund të konsiderohet haptazi e pabazuar në kuptimin e nenit 35§3 të Konventës. Asnjë arsye tjetër për papranueshmërinë e saj nuk është ngritur.

Shoqëria ankuese argumentoi më tej se nuk ekzistojnë mjete të brendshme efektive për ekzekutimin e vendimit të 23 shkurtit 1996. Në këndvështrimin e saj, ka pasur një shkelje të nenit 13 të Konventës. Në këtë kuadër, ai i referohet vendimit të Gjykatës Kushtetuese, e cila refuzoi të merrte në shqyrtim çështjen, duke e konsideruar jashtë juridiksionit të saj.

Autoritetet shqiptare deklaruan se në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese, kërkesa për "një proces të rregullt ligjor", në kuptimin e nenit 131/f të Kushtetutës Shqiptare, nuk përfshin ekzekutimin e vendimit.

Gjykata vlerëson se neni 6 §1 i Konventës merr përparësi si "lex specialis" për çështjet e mosekzekutimit të vendimeve, kështu që është i panevojshëm shqyrtimi veçmas i çështjes në kuadrin e nenit 13 (shih Jasiuniene v. Lithuania, no.41510/98, § 32, 6 mars 2003).

Në përfundim, ankuesi deklaroi se autoritetet shqiptare kanë shkelur nenin 14 të Konventës, marrë së bashku me nenin 6 § 1, duke qenë se neglizhenca për të ekzekutuar vendimin e Gjykatës së Apelit, Tiranë, erdhi si pasojë e bindjeve politike të anëtarëve të shoqërisë. Ai deklaroi se autoritetet shqiptare preferonin kreditorë të tjerë me formim të ndryshëm politiko-shoqëror.

Gjykata vlerëson se shoqëria ankuese nuk arriti të provonte pretendimin e saj që ishte diskriminuar si një kreditor privat në krahasim me kreditorët e tjerë.

Rrjedhimisht, kjo ankesë është haptazi e pabazuar dhe në përputhje me nenin 35 §§ 3 dhe 4 të Konventës, duhet rrëzuar.

Për këto arsye, Gjykata unanimisht,

Deklaron të pranueshme, pa cenuar themelin e çështjes, kërkesën e shoqërisë ankuese, lidhur me nenin 6 §1 të Konventës.

Deklaron pjesën e mbetur të ankimit të papranueshme.

Vincent BERGER
Regjistruar

Georg Ress
President

KËSHILLI I EUROPËS
GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT
SEKSIONI I TRETË
VENDIM
MBI PRANUESHMËRINË
ANKIMI NR.74727/01
TAULANT BALLIU KUNDËR SHQIPËRISË

Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut (Seksioni i tretë), e mbledhur më 27 maj dhe 30 shtator 2004, me trup gjykues të përbërë nga:

z.G.RESS, *president*

z. I.CABRAL BARRETO

z.L.CAFLISCH

z.J.HEDIGAN

znj.M. TSATSA-NIKOLOVSKA

z.K.TRAJA

znj. A.GYULUMYAN, gjykatës,

dhe z.Mark VILLIGER, zëvendësregjistrues *i seksionit*,

duke marrë parasysh ankimin e mësipërm të depozituar më 3 gusht 2001;

duke marrë parasysh vëzhgimet e paraqitura nga pala shqiptare dhe vëzhgimet në përgjigje të tyre të paraqitura nga ankuesi;

duke marrë parasysh parashtrimet e palëve në seancën dëgjimore më 27 maj 2004;

pas shqyrtimit të ankimit vendos si më poshtë:

faktet

Ankuesi, z. Taulant Balliu, është një shtetas shqiptar, lindur më 1971. Ai është aktualisht duke vuajtur një dënim me burgim në burgun e Bënçës-Tepelenë (Shqipëri). Ai është përfaqësuar para gjykatës nga z. P. Pavarini, një avokat që ushtron profesionin në Torino (Itali). Në seancën dëgjimore të mbajtur më 27 maj 2004, ankuesi është përfaqësuar nga z. Q.Gjonaj, z. B.Rusi, dhe z. L.Giabardo, këshilltarë. Pala shqiptare është përfaqësuar nga z. S.Puto, agjent, z. L. Bianku këshilltar dhe znj. H.Meçaj, asistente ligjore.

A. Rrethanat e çështjes

Faktet e çështjes, siç janë paraqitur nga palët mund të përmbledhen si më poshtë:

Gjatë procedimeve penale kundër bandave të armatosura që vepronin gjatë trazirave politike në Shqipëri nga marsi deri në shtator 1997, prokuroria e rrethit gjyqësor Elbasan akuzoi ankuesin si organizator të bandës së armatosur, të njohur si “Banda Kateshi”. Banda e stërvitur si komando ushtarake, synonte të merrte hakun për vrasjen e anëtarëve të bandës në konflikte me bandat e tjera dhe financohej duke u zhvatur para biznesmenëve të ndryshëm në atë zonë.

Në procedimet e mëtejshme penale, ankuesi është përfaqësuar para të gjitha gjykatave nga avokati D.Leli, që ushtron veprimtarinë e tij në Tiranë.

1. Procedimet penale

Në 1999 ankuesi u akuzua para Gjykatës së Rrethit Durrës për pesë vepra penale: për vrasje, dy për tentativë vrasje, një për mbajtje armësh ushtarake dhe një për krijim dhe pjesëmarrje në bandat e armatosura.

Avokati i ankuesit, z. Leli, ishte i pranishëm në seancat publike para gjykatës më 25 qershor 1999, 13 shtator 1999 dhe 10 dhjetor 1999. Megjithatë, gjatë periudhës nga data 10 dhjetor 1999 deri më 15 shkurt 2000, avokati nuk i siguroi ndihmë ligjore dhe ankuesit nuk iu caktua kryesisht një avokat. Ankuesi parashtrroi se në seancat e asaj periudhe, prokuroria kishte thirrur dëshmitarë kundër tij, kishte marrë në pyetje dëshmitarët që ishin të pranishëm dhe kishte paraqitur prova të tjera kundër tij. Avokati i ankuesit kishte thirrur dy dëshmitarë në favor të ankuesit, por ata nuk u paraqitën në gjyq.

Sipas pretendimeve të ankuesit, asnjë avokat mbrojtës nuk i ka ofruar atij ndihmë ligjore gjatë kësaj faze, në të cilën palët kanë bërë parashtrimet e tyre përfundimtare. Në këtë kontekst, siç është pasqyruar edhe në procesverbalin e seancave gjyqësore, avokati i ankuesit ka munguar në seancë pa arsye dhe ankuesi ka refuzuar të paraqesë vetë parashtrimet e tij përfundimtare të mbrojtjes. Në një rast të tillë, ankuesi është ankuar dhe i ka kërkuar gjykatës t'i caktojë atij kryesisht një avokat mbrojtës, por nuk ka marrë përgjigje.

Sipas parashtrimeve të shtetit shqiptar, seancat e gjykatës së shkallës së parë zgjatën shtatë muaj dhe u organizuan 21 seanca gjyqësore. Seancat gjyqësore ishin shtyrë në shumë raste si rezultat i mungesës së pajustifikuar të avokatëve, veçanërisht të avokatit mbrojtës të ankuesit. Ky i fundit mungonte gjatë shtatë seancave gjyqësore të njëpasnjëshme, pa dhënë asnjë arsye.

Në tërësi, në të vërtetë ishin zhvilluar vetëm njëmbëdhjetë seanca, kurse dhjetë të tjera ishin shtyrë për shkak të mungesës së avokatit mbrojtës. Kështu, gjykata vendosi caktimin e një mbrojtësi kryesisht, i cili ishte i pranishëm në seancën që u zhvillua më 28 janar 2000. Megjithatë, ankuesi refuzoi të mbrohej nga një avokat që nuk ishte i zgjedhur prej tij. Për këtë arsye, gjykata e shkarkoi avokatin mbrojtës të caktuar kryesisht prej saj dhe vazhdoi procedimin në prani të ankuesit, por pa avokat mbrojtës.

Më 15 shkurt 2000, Gjykata e Rrethit Durrës e shpalli fajtor ankuesin dhe e dënoi atë me burgim të përjetshëm.

Më 21 shkurt 2000, ankuesi depozitoi ankimin pranë Gjykatës së Apelit Durrës, kundër vendimit të dhënë më 15 shkurt 2000. Ai pretendonte se gjatë gjykimit në Gjykatën e Rrethit, atij i ishte mohuar e drejta për një gjykim të drejtë, sepse nuk kishte pasur ndihmë ligjore nga një avokat mbrojtës gjatë dy muajve të parë të gjykimit. Një avokat i tillë do të kishte bërë të mundur përgatitjen e mbrojtjes së tij dhe do kishte thirrur dëshmitarë në mbrojtje të tij. Ai pretendonte se nuk kishte pasur avokat mbrojtës, as në paraqitjen e kërkesave të tij përfundimtare. Ai gjithashtu pretendonte se kishte qenë jashtë shtetit gjatë kohës kur ishin kryer disa nga krimet për të cilat ai ishte akuzuar, duke paraqitur dhe vula doganore të vendosura në pasaportën e tij për të provuar se ai ishte larguar jashtë vendit. Në apelimin e tij, ankuesi nuk kërkoi marrjen në pyetje të dëshmitarëve të tjerë.

Më 19 prill 2000, Gjykata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 15 shkurt 2000, duke bërë disa ndryshime lidhur me dënimet e dhëna për disa nga veprat penale. Këto ndryshime nuk ndryshuan vendimin e dënimit me burgim të përjetshëm.

Më 19 maj 2000, ankuesi depozitoi ankimin në Gjykatën e Lartë, duke pretenduar shkelje të të drejtave të tij kushtetuese, duke qenë se i ishte mohuar e drejta për t'u përfaqësuar me avokat gjatë procedimit. Ai ankohej veçanërisht se megjithëse nuk kishte pasur përfaqësim të duhur, Gjykata e Rrethit kishte proceduar me marrjen në pyetje të dëshmitarëve kundër tij dhe kishte marrë në konsideratë dhe prova të tjera.

Më 7 dhjetor 2000, Gjykata e Lartë la në fuqi vendimin e Gjykatës së Apelit mbi bazën e arsyetimit të mëposhtëm:

“Shkeljet e paraqitura nga ankimesi ishin njohur dhe ndrequr nga Gjykata e Apelit, pa pasur ndonjë ndikim thelbësor në përmbajtjen e vendimit të shkallës së parë. Gjatë periudhës së paraburgimit, ashtu dhe gjatë procesit gjyqësor, të paditurit i ishte ofruar ndihmë ligjore. Gjykata arsyetonte se mungesa e pajustifikuar e avokatit mbrojtës, në marrëveshje me të paditurin, për të shtyrë gjyqin, nuk mund të sillte si pasojë pavlefshmërinë absolute të një vendimi të Gjykatës së Rrethit.”

2. Procedimet në Gjykatën Kushtetuese

Më pas, ankuesi, mbështetur në nenin 131 (f) të Kushtetutës, depozitoi një ankim pranë Gjykatës Kushtetuese. Më 19 prill 2001, Gjykata Kushtetuese, në përputhje me nenin 31 të ligjit nr.8577 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, datë 10 shkurt 2000, vendosi *de plano* të deklarojë ankimin të papranueshëm si “jashtë juridiksionit të saj”.

B. Legjislacioni i brendshëm përkatës

1. Kushtetuta

Dispozitat përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë parashikojnë:

Neni 31

“Gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë:

...

ç) të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij; të komunikojë lirisht

dhe privatisht me të, si dhe t'i sigurohet mbrojtja falas, kur nuk ka mjete të mjaftueshme;

d) t'u bëjë pyetje dëshmitarëve të pranishëm dhe të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, të ekspertëve dhe të personave të tjerë, të cilët mund të sqarojnë faktet.

Neni 42

"1. Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të rregullt ligjor.

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. "

Neni 131

Gjykata Kushtetuese vendos për:

(...)

f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

2. *Gjykata Kushtetuese* (organizimi dhe funksionimi), ligji nr. 8577 i datës 10 shkurt 2000

Shqyrtimi paraprak i kërkesës

1. Kërkesa shqyrtohet paraprakisht nga kolegji i përbërë nga 3 gjyqtarë të Gjykatës Kushtetuese, ku bën pjesë dhe relatori.

2. Kur kërkesa, megjithëse është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese dhe është paraqitur nga subjekti që legjitimohet, nuk është e plotë, kolegji ia kthen kërkesit për plotësim, duke treguar shkaqet e kthimit dhe afatin e plotësimit të saj. Pas kësaj, kur kërkesa paraqitet e plotësuar, kalon përsëri për shqyrtim paraprak në kolegji. Kërkesa e paplotësuar nuk merret në shqyrtim.

3. Kur kërkesa është paraqitur nga subjekti që legjitimohet dhe çështja është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese, kolegji vendos kalimin e çështjes në seancë plenare, ndërsa kur ajo nuk është paraqitur nga subjekti që legjitimohet ose çështja nuk është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese, kolegji vendos moskalimin e çështjes në seancë plenare. Në të gjitha rastet, kur ndonjë nga gjyqtarët e kolegjit nuk është i një mendimi me të tjerët, kërkesa i kalon për shqyrtim paraprak Mbledhjes së Gjyqtarëve, e cila vendos me shumicë votash për kalimin ose jo të çështjes në seancë plenare.

4. Në të gjitha rastet e mësipërme, kolegji ose Mbledhja e Gjyqtarëve nuk shqyrton zgjidhjen në themel të çështjes.

3. Kodi i Procedurës Penale

Neni 49

Mbrojtësi i caktuar

5. Kur kërkohet prania e mbrojtësit dhe mbrojtësi i zgjedhur ose i caktuar nuk është siguruar, nuk është paraqitur ose e ka lënë mbrojtjen, gjykata ose prokurori cakton si zëvendësues një mbrojtës tjetër, i cili ushtron të drejtat dhe merr përsipër detyrimet e mbrojtësit.

6. Mbrojtësi i caktuar mund të zëvendësohet vetëm për shkaqe të përligjura.

Ai i pushon funksionet kur i pandehuri zgjedh mbrojtësin e tij.

7. Kur i pandehuri nuk ka mjete të mjaftueshme, shpenzimet e bëra për mbrojtjen paguhet nga shteti.

4. Praktika e Gjykatës Kushtetuese lidhur me të drejtën për proces të rregullt ligjor

Gjykata Kushtetuese është e ngarkuar të vendosë, lidhur me ankesat kushtetuese të bëra nga individët që pretendojnë shkeljen e së drejtës për gjykim të drejtë. Gjykata Kushtetuese e ka zgjeruar kuptimin e së drejtës për gjykim të drejtë, e cila tani përfshin edhe disa të drejta shtesë.

Që nga krijimi i Gjykatës Kushtetuese më 1992, kjo gjykatë ka vendosur mbi një sërë çështjesh që kanë të bëjnë me procesin e rregullt ligjor, veçanërisht pas vitit 1998, kur Kushtetuta e re ka hyrë në fuqi. Gjykata e ka konsideruar mbrojtjen e të akuzuarit nëpërmjet ndihmës ligjore, si një element të gjyimit të drejtë.

Një përshkrim statistikor i paraqitur nga qeveria tregon se më 2002, Gjykata Kushtetuese ka vendosur për 243 kërkesa, 197 prej të cilave janë konsideruar të papranueshme *de plano*. Në 2003 gjykata ka vendosur mbi 279 kërkesa, 240 prej të cilave janë deklaruar të papranueshme *de plano*. Në 2002 dhe në 2003, 37 nga çështjet që janë deklaruar të pranueshme, kanë pasur të bëjnë me të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

P.sh. në çështjen e Ilir Sulës, Gjykata Kushtetuese ka gjetur shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, pasi mbrojtësi i të pandehurit është lejuar të marrë pjesë në gjykimin e zhvilluar pranë Gjykatës së Lartë, pa qenë i pajisur sipas rregullit me akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji (Vendimi nr. 20, datë 18 prill 2000).

Në rastin e Elezi Zydi, Gjykata Kushtetuese e ka shfuqizuar vendimin e Gjykatës së Lartë, pasi ankuesi nuk ka qenë i mbrojtur ashtu siç duhet për shkak të mungesës së mbrojtjes në procedimet para Gjykatës së Lartë (Vendimi nr.44, datë 18 korrik 2000).

Në rastin e Hyqmet Pishës, Gjykata Kushtetuese ka arsyetuar që bazuar në nenin 42 të Kushtetutës Shqiptare, është e një rëndësie thelbësore për një proces të rregullt, mbrojtja e duhur e të akuzuarit gjatë gjyqimit (vendimi nr. 5, datë 17 shkurt 2003).

Në rastin e Halil Dautit, Gjykata Kushtetuese, duke iu referuar dhe praktikës së mëparshme, ka arsyetuar se mbrojtja e të akuzuarit nga një avokat mbrojtës që ka konflikt interesash, përbën shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor (Vendimi nr. 9, datë 28 prill 2004).

PRETENDIMET

Ankuesi pretendon, bazuar në nenin 6 § § 1 dhe 3 (c) dhe (d) të Konventës, se i është mohuar e drejta për një proces të rregullt ligjor. Ai argumenton që në mënyrë të veçantë, mungesa e avokatit mbrojtës në faza të caktuara të procesit gjyqësor, ka shkelur të drejtën e tij për t'u mbrojtur me ndihmë ligjore. Për më tepër, për shkak të mungesës së avokatit, ai nuk ka pasur mundësi të pyesë dëshmitarë, të cilët ishin të pranishëm ose të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, ekspertëve dhe personave të tjerë në emër të tij.

LEGJISLACIONI

Ankuesi është ankuar sipas nenit 6/1 dhe 3c dhe 3d të Konventës, që atij i është mohuar e drejta për një proces të rregullt gjyqësor, pasi ai nuk kishte qenë i mbrojtur siç duhet me avokat dhe që nuk ka qenë në gjendje të pyesë dëshmitarë të caktuar.

Në pjesët përkatëse, neni 6 i Konventës parashikon:

Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht ....nga një gjykatë e pavarur ....,e cila do të vendosë .... për bazueshmërinë e çdo akuze të natyrës penale që i është drejtuar.

...

3. Çdo i akuzuar ka, së paku, të drejtat e mëposhtme:

...

c. të mbrohet vetë ose të ndihmohet nga një mbrojtës i zgjedhur prej tij dhe, në qoftë se ai nuk ka mjete për të shpërblyer mbrojtësin, t'i mundësohet ndihma ligjore falas nga një avokat i caktuar, kryesisht kur këtë e kërkojnë interesat e drejtësisë;

d. të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes të dëshmitarëve në favor të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;

Kundërshtimi i qeverisë

Qeveria argumentoi se ankimi është i papranueshëm, pasi është depozituar pas kalimit të afatit 6-mujor, sipas nenit 35/1 të Konventës. Në këtë mënyrë, duke u bazuar në karakterin diskrecionar të procedimeve në Gjykatën Kushtetuese dhe në papranueshmërinë *de plano* të kësaj të fundit mbi vendimin lidhur me këtë rast, mjeti i fundit efektiv i ankimit, sipas kuptimit të kësaj dispozite, ishte në fakt vendimi i Gjykatës së Lartë më 7 dhjetor 2000, ndërsa ankuesi e ka paraqitur kërkesën e tij më 3 gusht 2001.

Qeveria argumentoi se një ankim mund të sillet në mënyrë të vlefshme para Gjykatës Kushtetuese vetëm atëherë kur një sistem gjyqësor ka dështuar të identifikojë dhe të adresojë shkeljen e së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Për rrjedhojë, mekanizmi i ankimit sipas nenit 131/f të

Kushtetutës për individët para Gjykatës Kushtetuese, ka karakter subsidiar. Mekanizmi i ankimit përpara Gjykatës vihet në lëvizje vetëm në rast se mjetet e mëparshme të ankimit, të marra si një e tërë, kanë neglizhuar të sigurojnë respektimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, siç parashikohet në nenin 135 të Kushtetutës. Ankuesi ka paraqitur për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese, tërësinë e procedurave nga Gjykata e Rrethit deri në Gjykatën e Lartë. Siç rezulton dhe nga praktika, Gjykata Kushtetuese ka ndërhyrë për rrëzimin e vendimeve të Gjykatës së Lartë, vetëm kur kjo e fundit ka dështuar të respektojë mbrojtjen kushtetuese të të drejtave të individit për një proces të rregullt gjyqësor. Në rastin konkret, Gjykata Kushtetuese ka vlerësuar se procedurat në tërësinë e tyre kanë qenë të drejta dhe për rrjedhojë ka marrë vendim për papranueshmërinë *de plano* të kërkesës.

Më tej, duke iu referuar nenit 35 të Konventës, autoritetet shtetërore argumentuan se në vlerësimin e situatës duhet të merret për bazë dhe konteksti ligjor dhe politik i një vendi. Në kontekstin ligjor shqiptar, një apelim në Gjykatën Kushtetuese nuk është një mjet efektiv që ofron ndryshime të qarta e të sigurta për ndreqjen e situatës dhe për pasojë të mos ezaurohet sipas qëllimit të nenit 35/1 të Konventës. Qeveria i referohet në mënyrë të veçantë vëzhgimit të praktikës së Gjykatës Kushtetuese, nga e cila rezulton që nga viti 2002 deri në 2003, kjo Gjykatë ka deklaruar të pranueshme vetëm 37 ankime që kanë të bëjnë me të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

Ankuesi është përgjigjur duke iu referuar nenit 131/f të Kushtetutës dhe praktikës së Gjykatës Kushtetuese, që në mënyrë që të ezaurohen të gjitha mjetet e brendshme të ankimit në sistemin vendas, individët duhet të ankohen në Gjykatën Kushtetuese, atëherë kur ata pretendojnë shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Për më tepër, e drejta për avokat mbrojtës përfshihet në kuptimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, gjë e cila konstatohet dhe nga praktika e Gjykatës Kushtetuese. Kjo e fundit ka kompetencën dhe detyrimin për të shqyrtuar rastin dhe për të marrë një vendim, në rast se do të ishte e nevojshme. Si rrjedhojë, ankuesi pretendon që ai e ka depozituar kërkesën në Gjykatën Europiane në kohë, pasi vendimi i Gjykatës Kushtetuese i përkiste datës 19 prill 2001, edhe pse ishte një vendim papranueshmërie *de plano*.

Gjykata thekson se rregulli i ezaurimit të mjeteve të brendshme efektive, i parashikuar në nenin 35/1 të Konventës, i detyron ata që kërkojnë të sjellin rastin e tyre kundër shtetit para një organi arbitrazhi ose organi gjyqësor ndërkombëtar, të përdorin fillimisht mjetet e ankimit të parashikuara në sistemin ligjor vendas. Për rrjedhim, shtetet s'janë të detyruara të përgjigjen për veprimet e tyre para një gjykate ndërkombëtare më parë se ata të kenë pasur mundësinë për ta trajtuar çështjen në sistemin gjyqësor vendas. Rregulli është bazuar në supozimin e reflektuar në nenin 13 të Konventës - me të cilën ka ngjashmëri – që duhet të ketë patjetër një mjet ankimi efektiv lidhur me pretendimin e shkeljeve të të drejtave në sistemin e brendshëm, pavarësisht nëse dispozitat e Konventës janë ose jo pjesë përbërëse e sistemit të brendshëm ligjor. Për rrjedhim, ky rregull është një aspekt i rëndësishëm i parimit që mekanizmi mbrojtës i krijuar nga Konventa është subsidiar në lidhje me sistemin e brendshëm të mbrojtjes së të drejtave të njeriut (Akdivar and others.v. Turkey, vendim dt. 16 shtator 1996, raporte të vendimeve dhe gjykimeve 1996-IV, p.1210/ 65). Nga parimi i subsidiaritetit, të përmendur më sipër, rrjedh që gjykatat kombëtare duhet të interpretojnë dhe të zbatojnë kur është e mundur të drejtën vendase në përputhje me Konventën.

Duke iu referuar rrethanave konkrete të çështjes, Gjykata vëren se vendimi i 19 prillit 2001 i Gjykatës Kushtetuese, që deklaroi kërkesën e ankuesit si të papranueshme, nuk ofroi arsytim tjetër, përveçse atij që kërkesa ishte “jashtë juridiksionit të saj”. Në këtë këndvështrim, çështja shtrohet nëse kërkesa kushtetuese e ankuesit përbën një mjet juridik efektiv në sistemin e brendshëm.

Gjykata vëren si fillim, se e drejta për mbrojtje ligjore në procesin penal – që përbën dhe thelbin e ankimit të kërkuar përpara Gjykatës, është parashikuar si një e drejtë kushtetuese në nenet 31 dhe 42 të Kushtetutës dhe kjo pasqyrohet relativisht dhe në praktikën e gjykatave shqiptare. Për më tepër, sipas nenit 131 të Kushtetutës, Gjykata Kushtetuese vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve që pretendojnë ndër të tjera, shkelje të së drejtës së tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor. Ky mjet efektiv është përjashtimor, duke qenë se Gjykata Kushtetuese nuk e shqyrton çështjen në tërësi; juridiksioni i saj është i kufizuar në shqyrtimin e shkeljes së pretenduar për një të drejtë të veçantë kushtetuese, si ajo e procesit të rregullt ligjor. Në anën tjetër, ashtu sikurse autoritetet shqiptare kanë theksuar në përmbushje të këtij qëllimi, Gjykata Kushtetuese shqyrton në tërësi procesin, nga procedurat në gjykatën e shkallës së parë deri në procedurat para Gjykatës së Lartë. Nuk ka asnjë diskutim ndërmjet palëve, që vendimi që merret nga Gjykata Kushtetuese, e cila ka kompetencë të rrëzojë vendimet e gjykatave më të ulta, është ligjërsh i detyrueshëm për t'u

zbatuar. Në këtë kontekst, gjithashtu, Gjykata vlerëson se nga statistikatat e siguruara nga pala shqiptare, rezulton që Gjykata Kushtetuese ka shqyrtuar dhe mbështetur një numër të konsiderueshëm ankimesh, të cilat janë regjistruar në vitet 2002 dhe 2003 dhe që kanë pasur të bëjnë me të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Duket qartë që në këtë rast nuk bëhet fjalë thjesht për një mjet efektiv diskrecionar, në vlerësimin e Gjykatës Kushtetuese. Së fundi, duke qenë se kërkesa e ankuesit është konsideruar jo e plotë, Gjykata Kushtetuese, në vend që ta konsideronte atë të papranueshme, mund t'ia kthente sërish ankuesit për ta plotësuar sipas kërkesave të paragrafit 31 të ligjit nr.8577 për Gjykatën Kushtetuese (organizimi dhe funksionimi).

Kështu, në vlerësimin e Gjykatës Europiane, në këtë rast Gjykata Kushtetuese është vënë në lëvizje për të shqyrtuar kërkesën kushtetuese të ankuesit, të cilin ajo e hodhi poshtë pasi shqyrtoi faktet e çështjes në kuadrin e së drejtës kushtetuese të ankuesit për një proces të rregullt ligjor.

Si rrjedhim, ankimi kushtetues në Gjykatën Kushtetuese shqiptare mund të konsiderohet një mjet efektiv ankimi, ezaurimi i të cilit kërkohet, në kuptimin e nenit 35 të Konventës. Faktikisht, ankuesi e ka ezauruar këtë mjet. Vendimi i Gjykatës Kushtetuese daton më 19 prill 2001 dhe ankuesi ka paraqitur ankimin e tij më 3 gusht 2001. Ai në këtë mënyrë, është brenda afatit kohor prej 6 muajsh, sipas nenit 35. Për këto arsye, Gjykata e hedh poshtë kundërshtimin e autoriteteve shtetërore.

B.Themeli

Ankuesi ka pretenduar fillimisht që në procesin penal kundër tij, ai nuk ka qenë i përfaqësuar si duhet nga një mbrojtës, siç kërkohet nga neni 6/1 dhe 3c të Konventës.

Qeveria ka argumentuar se që nga periudha e hetimeve e më tej, dhe veçanërisht gjatë gjykimit, ankuesi ka pasur çdo mundësi për të ushtruar të drejtën e tij për një gjykim të drejtë dhe në mënyrë të veçantë të përfaqësohej nga një avokat. Në këtë mënyrë pavarësisht nga mungesa e vazhdueshme dhe e pajustificuar e mbrojtësit të tij, Gjykata e Rrethit ka shtyrë seancat gjyqësore në disa raste, duke i dhënë mundësinë avokatit për t'u paraqitur. Në dosjen e gjykatës nuk ka asnjë deklaratë, sipas së cilës mbrojtësi i ankuesit ka pushuar së përfaqësuari ankuesin. Gjykata e Rrethit i ka caktuar ankuesit një avokate të caktuar kryesisht, sipas skemës së ndihmës ligjore. Kur kjo e fundit është paraqitur më 28 janar 2000, ankuesi ka deklaruar se ai dëshironte të kishte avokatin e tij dhe nuk ka pranuar të mbrohej nga një avokat i caktuar kryesisht nga Gjykata.

Sipas vlerësimit të palës shqiptare, vendimi i marrë nga Gjykata e Rrethit për të vazhduar seancat gjyqësore, pavarësisht nga mungesa ose prania e mbrojtjes ligjore të ankuesit nuk i shkel të drejtat e tij kushtetuese. Në fakt, e drejta e ankuesit për t'u mbrojtur me anë të ndihmës ligjore, i është siguruar madje dhe gjatë seancave gjyqësore në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatën e Lartë, ku ai ishte përfaqësuar nga një avokat.

Ankuesi ka kundërshtuar argumentet e autoriteteve shtetërore, duke pretenduar që avokati i tij nuk e ka përfaqësuar atë gjatë pjesës më të rëndësishme të procedimeve gjyqësore në shkallë të parë. Pavarësisht nga arsyet e mungesës së avokatit të tij, autoritetet e kanë lejuar një mungesë të tillë dhe asnjë masë disiplinore nuk është marrë nga autoritetet kompetente për sjelljen jo korrekte të avokatit. Si rrjedhojë dhe duke pasur parasysh kompleksitetin e çështjes dhe dënimin e rëndë, ankuesi konkludon se ai nuk ka mundur të ushtronte siç duhet të drejtat e tij për t'u mbrojtur, sipas nenit 6/3c të Konventës.

b) Së dyti, përse i përket pretendimit të ankuesit, mbi pamundësinë për të pyetur dëshmitarë të caktuar, siç kërkohet nga neni 6/1 dhe 3d të Konventës, autoritetet shtetërore kanë argumentuar se mosparaqitja e dëshmitarëve në kohën kur mbrojtja ka dashur t'i sjellë ata para Gjykatës së Rrethit, nuk ishte përgjegjësi e Gjykatës. Në veçanti, ankuesi kishte zgjedhur të mbetej pasiv dhe të mos ushtronte të drejtat e tij sipas Konventës. Në të vërtetë, kjo ishte pjesë e strategjisë së tij mbrojtëse, të cilën ai kishte zgjedhur. Gjykimi në tërësi ka qenë i drejtë, në bazë të ligjit dhe të Konventës, dhe ankuesi e ka pasur efektivisht mundësinë për të ushtruar të drejtat e tij gjatë procesit. Ankuesi kundërshtoi, duke deklaruar që Gjykata e Rrethit kishte dështuar në zbatimin e dispozitave të Kodit Penal, të cilat i njihnin atij të drejtën për të thirrur dëshmitarë në favor të tij. Për më tepër, ai nuk mund të pranonte deklaratimet e autoriteteve shtetërore, lidhur me mundësinë për të thirrur dëshmitarë gjatë procedimeve para Gjykatës së Apelit.

c) Duke pasur parasysh pretendimet e ankuesit dhe vëzhgimet e palës shqiptare, Gjykata vlerëson se çështje serioze shtrohen, lidhur me faktet dhe bazën ligjore, përcaktimi i të cilave duhet t'i

nënshtrohet shqyrtimit mbi themelin e çështjes. Kjo pjesë e ankimit nuk mund të konsiderohet si haptazi e pabazuar në kuptimin e nenit 35/3 të Konventës. Nuk ka arsye të tjera për ta deklaruar çështjen të papranueshme.

Për këto arsye, Gjykata vendos me unanimitet të deklarojë ankimin të pranueshëm, pa cenuar themelin e çështjes.

Mark Villiger
Zëvendësregjistruesi

George Ress
President

KËSHILLI I EUROPËS

GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I TRETË

MBI PRANUESHMËRINË E ANKIMIT NR.26937/04 “NIKOLAUS DHE JURGEN TRESKA K. SHQIPËRISË DHE ITALISË”

VENDIM
STRASBURG
29 QERSHOR 2006

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i tretë), i mbledhur më 29 qershor 2006, me trup gjykues të përbërë nga:

z. B.M. ZUPANČIČ, *President*

z. J. HEDIGAN

z. L. CAFLISCH

z. K. TRAJA

z. V. ZAGREBELSKY

znj. A. GYULUMYAN

z. E. MYJER, gjykatës,

dhe z. V. BERGER, regjistruesi i seksionit,

duke pasur parasysh kërkesën e sipërcituar, depozituar më 4 korrik 2000,

duke pasur parasysh informacionin mbi faktet e parashtruara nga pala shqiptare, me kërkesë të Gjyqtarit Relator, në bazë të nenit 49 paragrafi 2 (a) i rregullores së Gjykatës dhe komenteve të bëra në përgjigje të pretendimeve të parashtruara nga ankuesit, pas shqyrtimit vendosi si më poshtë:

FAKTET

Ankuesit, Nikolaus dhe Jurgen Treska janë shtetas shqiptarë, lindur respektivisht në vitin 1934 dhe 1941 dhe banorë të Durrësit. Ata përfaqësohen para gjykatës nga z. M. Lana, avokat, i cili ushtron profesionin e tij në Romë.

A. Rrethanat e çështjes

Siç janë parashtruar nga ana e ankuesve dhe nga pala italiane dhe shqiptare, rrethanat e çështjes, në bazë të nenit 49 paragrafi 2 (a) të rregullores së Gjykatës, mund të përmbliken si më poshtë:

1. Parashtrimet e ankuesve

a) Historiku i çështjes

Në vitin 1950, vila e babait të ankuesve dhe toka ngjitur me të, u konfiskuan nga regjimi pa u kompensuar. Në një datë të papërcaktuar, vilës iu ndërtua një shtesë nga ana e shtetit.

Në një datë të papërcaktuar, Qeveria Italiane vuri në dijeni Qeverinë Shqiptare për qëllimin e saj

në blerjen e godinës së misionit italian në Shqipëri. Në përputhje me rrethanat, ata i kërkuar qeverisë shqiptare të vendoste në dispozicion të tyre, oferta të ndryshme për blerjen.

Në datën 1 korrik 1991, Ambasada Italiane në Shqipëri arriti një marrëveshje për blerjen e dy godinave. Njëra prej godinave, përcaktuar për t'u përdorur si rezidencë private e kreut të misionit, ishte vila e atit të tyre, e konfiskuar në mënyrë të paligjshme.

Në datën 5 gusht 1991, ankuesit informuan Ambasadorin Italian në Tiranë për pretendimet e tyre të pronësisë mbi vilën, në lidhje me faktin se ajo ishte konfiskuar në mënyrë të paligjshme nga babai i tyre.

Transaksioni u përfundua nëpërmjet një marrëveshjeje ndërshtetërore, e vërtetuar me shkëmbime të notave verbale mes dy qeverive.

Sipas dispozitave të ligjit shqiptar të asaj kohe, toka nuk tjetërsohej; si rrjedhim Qeveria Shqiptare transferoi për Qeverinë Italiane vetëm të drejtën e pronësisë mbi ndërtesën.

Të drejtat përkatëse të pronësisë nuk u regjistruan në zyrën e regjistrimit të pasurive në Tiranë.

b) Procesi gjyqësor lidhur me kthimin e pronave

Në një datë të papërcaktuar, ankuesit filluan një proces civil në Gjykatën e Rrethit Tiranë, duke pretenduar të drejtat e pronësisë së tyre mbi pasurinë e konfiskuar në mënyrë të paligjshme.

Në datën 9 shtator 1992, Gjykata e Rrethit Tiranë u njohu ankuesve të drejtën mbi vilën e atit të tyre dhe urdhëroi Ministrinë e Punëve të Jashtme të bënte të mundur që ankuesit të merrnin në zotërim pronën e sipërpërmendur. Vendimi mori formë të prerë, pasi Ministria e Jashtme nuk e ankimoi më tej atë.

c) Procedurat administrative lidhur me kthimin e pronave

Në bazë të ligjit për kthimin dhe kompensimin e pronave (Ligji për pronat), ankuesit paraqitën kërkesë në Komisionin e Tiranës për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, duke pretenduar të drejtën mbi pronën e të atit të tyre.

Në datën 17 dhjetor 1994 Komisioni, duke konstatuar paligjshmërinë e konfiskimit të pasurisë, u njohu atyre vilën dhe ngastrën e tokës ngjitur me të me sip. 2,573 metra katrorë.

Për më tepër, gjykata u njohu ankuesve të drejtën mbi shtesën e ndërtesës së vilës, sipas nenit 13 të ligjit të pronave, ku shpenzimet e bëra nga shteti mbi ndryshimet strukturore dhe shtesat e ndërtesës fillestare ishin më pak, se njëzet për qind (20%) të vlerës fillestare të pronës.

Meqë ishte e pamundur që ankuesit të merrnin gjithë pjesën fillestare të tokës që u ishte njohur atyre, Komisioni ishte i mendimit që shteti kishte detyrim t'i kompensonte ata, në bazë të ligjit të pronësisë për një ngastër toke me sip. 290 metra katrorë dhe urdhëroi kthimin në natyrë të tokës me sip. 2,283 metra katrorë.

Përfundimisht, Komisioni urdhëroi që e drejta e pronësisë e ankuesve të regjistrohet në zyrën e regjistrimit të pasurive.

Gjithashtu, ankuesit u pajisën me një certifikatë regjistrimi pasurie lëshuar nga zyra e regjistrimit të pasurive, regjistrimi nr. 5401, datë 20 dhjetor 1994.

Në përgjigje të kërkesave të ankuesve për kthim të pasurisë së tyre, në datën 20 janar 1995, Ambasadori Italian në Shqipëri i vuri në dijeni ata se pretendimet e tyre për pasurinë lidhur me ambientet e Ambasadës Italiane, duhet t'i zgjidhnin me autoritetet shqiptare.

Në një datë të papërcaktuar, ankuesit ngritën padi kundër Ambasadës Italiane në Shqipëri para Gjykatës së Rrethit Tiranë, me qëllim për të rimarrë në pronësi pasurinë e tyre.

Në datën 31 tetor 2000, Gjykata e Rrethit Tiranë konkludoi se nuk kishte juridiksion për ta trajtuar këtë çështje.

d) Proceset gjyqësore lidhur me tokën e përmasave 2,283 m²

i) Proceset në juridiksionin shqiptar

Në një datë të papërcaktuar ankuesit ngritën padi në Gjykatën e Rrethit Tiranë, ku kërkonin që Ambasada Italiane në Tiranë të paguante për ta dëmin, për shkak të zënies së sipërfaqes së tokës me përmasa 2,283 metra katrorë.

Procesi u shty disa herë nga Gjykata e Rrethit për shkak të mungesës së përfaqësuesit të Ambasadës Italiane në Tiranë.

Në datën 24 prill 1997, Gjykata e Rrethit Tiranë, në mungesë të përfaqësuesit të Ambasadës Italiane, urdhëroi Ambasadën që t'u paguajë ankuesve një tarifë mujore qiraje, në shumën 3,424 dollarë amerikanë, për përdorimin e tokës prej 2,283 metra katrorë. Vendimi mori formë të prerë dhe u bë i detyrueshëm në datën 2 qershor 1997.

Në datën 10 qershor 1997, Gjykata e Rrethit Tiranë, në procedurat ekzekutuese, nxori një urdhër

gjyqësor për ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Tiranës, datë 24 prill 1997.

Në datën 29 maj 1998 dhe 8 nëntor 1999, pasi Ambasada Italiane në Shqipëri neglizhoi ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit, datë 24 prill 1997, ankuesit depozituan dy ankime në Gjykatën Kushtetuese, duke kërkuar ekzekutimin e vendimit të formës së prerë nga ana e autoriteteve shqiptare.

Në datën 27 tetor 1998, Gjykata Kushtetuese nuk pranoi të shqyrtonte ankimin e parë, me arsyetimin se kërkuarit nuk kanë shteruar të gjitha mjetet juridike në dispozicion, me qëllim që të kundërshtojnë pasivitetin e zyrës së përmbartimit.

Në datën 10 mars 2000, Gjykata Kushtetuese nuk pranoi ankimimin e dytë, me arsyetimin se imuniteti i Ambasadës Italiane dhe paprekshmëria e ambienteve të saj, na çon në një rrethanë ku vendimi i Gjykatës së Rrethit Tiranë nuk mund të zbatohet në praktikë.

ii) Proceset në juridiksionin italian

Në datën 18 qershor 2003, me qëllim njohjen dhe ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Tiranë, datë 24 prill 1997, nga ana e gjykatave italiane, ankuesit aplikuan në Gjykatën e Apelit Romë për lëshimin e një urdhri ekzekutimi (delibazione).

Vendimi i Gjykatës së Apelit Romë, datë 22 dhjetor 2004, komunikuar ankuesve më 24 janar 2005, rrëzoi kërkesën e ankuesve, pasi proceset në Gjykatën e Rrethit Tiranë që çuan në marrjen e vendimit të datës 24 prill 1997, janë kryer në shkelje të parimit të barazisë së palëve; kërkesë kjo, themelore në njohjen e një vendimi të huaj në Itali. Sipas gjykatës, duke dërguar njoftime afatshkurtra dhe të ngatërruara lidhur me seancat gjyqësore, gjykatat shqiptare i kanë mohuar Ambasadës Italiane në Shqipëri të drejtën për të parashtruar çështjen në mënyrë efektive dhe të përfitojë nga parimi i barazisë së palëve në proces.

Ankuesit, duke parashikuar një rekurs jo në favor të tyre, nuk ankimuan vendimin e Gjykatës së Apelit Romë, datë 22 dhjetor 2004.

2. Parashtrimet e palës italiane

Në vijim të një kërkesë për informacion mbi faktet, sipas nenit 49, paragrafi 2 (a) i rregullores së Gjykatës, pala italiane, në datën 7 prill 2005, duke pasur parasysh faktin se ambientet e Ambasadës Italiane në Shqipëri janë blerë në mënyrë të ligjshme, i kundërshtoi pretendimet e ankuesve mbi pronësinë *sine titulo*.

Ata pohuan se ligjshmëria e së drejtës së pronësisë mbi ambientet e Ambasadës Italiane në Shqipëri vjen si rezultat i një marrëveshjeje ndërkombëtare të vlefshme mes dy vendeve.

Për më tepër, ata deklaruan se vendimi i Gjykatës Shqiptare, i cili ka vendosur detyrimin e Ambasadës për të paguar një tarifë qiraje në favor të ankuesve për përdorimin e pronës së tyre, nuk ka efekte detyruese në Itali; në fakt, Gjykata e Rrethit Romë nuk e ka pranuar kërkesën e kërkuarve për njohjen e vendimit të sipërpërmendur në Itali.

3. Parashtrimet e palës shqiptare

Në vijim të një kërkesë për informacion mbi faktet sipas nenit 49, paragrafi 2 (a) i rregullores së Gjykatës, pala shqiptare deklaroi në datën 6 prill 2005 se në vitin 1991, në bazë të një kërkesë të Ambasadës Italiane në Shqipëri, Qeveria Shqiptare vendosi në dispozicion të saj, tri ambiente pronë shtetërore. Ambasada Italiane në Shqipëri bleu dy godinat, njëra prej të cilave kishte qenë ish- pronë e të atit të ankuesve. Marrëveshja u quajt e vlefshme në datën 1 korrik 1991, me anë të shkëmbimit të “notave verbale”.

Në datën 5 nëntor 1991, nëpërmjet notës verbale nr. 2183, Ministria shqiptare e Punëve të Jashtme i transmetoi Ambasadës Italiane në Shqipëri, hartat topografike të pasurive të blera dhe konfirmoi ligjshmërinë e pronësisë mbi pronat.

Sipas palës shqiptare, në datën 2 mars 1994, me vendimin nr. 108, Këshilli i Ministrave të Shqipërisë autorizoi Ministrinë e Punëve të Jashtme të përdorë të ardhurat nga transaksioni (një shumë e përgjithshme rreth 1 936 713,37 euro) për blerjen e ambienteve të Ambasadës Shqiptare në Romë.

B. Legjislacioni i brendshëm dhe ndërkombëtar përkatës

1. Ligji ndërkombëtar përkatës

a) Konventa e Vjenës mbi marrëdhëniet diplomatike 1961 (hyrë në fuqi në lidhje me Shqipërinë në datën 8 Shkurt 1998)

Neni 1

“Për qëllimet e kësaj Konvente, shprehjet që vijojnë kuptohen siç përcaktohet më poshtë: i) shprehja “lokalet e misionit” tregojnë ndërtesat ose pjesët e ndërtesave dhe terrenin rreth e rrotull që përdoren për qëllimet e misionit, duke përfshirë edhe rezidencën e shefit të misionit, cilidoqoftë pronari i tyre.”

Neni 22

“1. Lokalet e misionit janë të paprekshme. Agjentëve të shtetit pritës nuk u lejohet të hyjnë brenda, veçse me pëlqimin e shefit të misionit.

2. Shteti pritës ka detyrimin e posaçëm që të marrë gjitha masat e përshtatshme, me qëllim që të ndalojë shkeljen ose dëmtimin e lokaleve të misionit, si dhe prishjen e qetësisë së misionit ose cenimin e dinjitetit të tij.

3. Lokalet e misionit, pajisjet e tyre dhe sendet e tjera që ndodhen aty, si dhe mjetet e transportit të misionit nuk mund të jenë objekt i asnjë kontrolli, rekuizimi, vënie dorë ose masa ekzekutimi”.

b) Konventa e Kombeve të Bashkuara mbi Imunitetet Juridiksionale të Shteteve dhe Pasurive të Tyre (Rezoluta e adoptuar nga Asambleja e Përgjithshme 59/38, datë 2 dhjetor 2004).

Në përputhje me nenet 28 dhe 33 të saj, Konventa u hap për nënshkrim nga data 17 janar 2005 dhe do të mbetet e hapur për nënshkrim deri më 17 janar 2007. Si Shqipëria dhe Italia nuk e kanë firmosur. Në pjesët e saj përkatëse Konventa, citon si më poshtë:

Neni 5: Imunitetet shtetërore

“Një shtet gëzon imunitet në lidhje me territorin dhe pasurinë e tij, nga juridiksioni gjykatave të një shteti tjetër në zbatim të dispozitave të kësaj Konvente”.

Neni 6: Modalitetet për të zbatuar imunitetin shtetëror

1. “Një shtet do të respektojë imunitetin shtetëror, në zbatim të nenit 5, duke iu shmangur ushtrimit të juridiksionit të gjykatave të tij në një proces gjyqësor kundër një shteti tjetër, dhe për këtë qëllim do të garantojë që gjykatat të vendosin me iniciativë të tyre që imuniteti i shtetit tjetër duhet të respektohet në zbatim të nenit 5.”

2. Një proces para gjykatës së një shteti do të konsiderohet i filluar kundër një shteti tjetër, nëse ky i fundit: a) është caktuar si palë në atë proces; ose b) nuk është caktuar si palë në proces, por procesi në të vërtetë kërkon të cenojë pronën, të drejtat, interesat apo aktivitetet e shtetit tjetër”.

Neni 13: Zotërimi, pronësia dhe përdorimi i pasurisë

“Vetëm në rastet kur parashikohet ndryshe mes shteteve të interesuara, një shtet nuk mund të kërkojë imunitet nga juridiksioni i gjykatave të një shteti tjetër, i cili është kompetent në procesin që lidhet me përcaktimin e: a) çdo të drejte apo interesi të shtetit që ka në pronësi apo përdorim pasurie të paluajtshme që ndodhet në shtetin palë në Konventë apo çdo detyrim të shtetit që del nga interesat e tij në lidhje me këto pasuri; b) çdo të drejtë apo interes të shtetit për pasurinë e luajtshme apo të paluajtshme që del për arsye të trashëgimisë, dhuratës apo bona vacantia; ose c) çdo të drejtë apo interes të shtetit në administrimin e pasurisë, të tillë si pasuri trustesh, prona e një falimenti apo pasuria e një kompanie në rastin kur ajo likuidohet”.

Neni 19: Imuniteti shtetëror ndaj masave shtrënguese pas marrjes së vendimit

Pas marrjes së vendimit, asnjë masë shtrënguese, e tillë si sekuestrimi, bllokimi apo konfiskimi i pasurisë së një shteti, nuk mund të merret në një proces para një gjykate të shtetit tjetër, me përjashtim të rastit kur: a) Shteti ka dhënë shprehimisht pëlqimin për marrjen e masave të tilla, të përcaktuara nga: i) marrëveshjet ndërkombëtare; ii) një marrëveshje arbitrazhi ose një kontratë me shkrim; ose iii) një deklaratë para një gjykate ose një njoftimi me shkrim pas ngritjes së një debati mes palëve; ose b) Shteti ka akorduar apo ka caktuar pronën për të përmbushur pretendimin, i cili është objekt i këtij procesi; ose c) është vendosur që prona të përdoret për një qëllim të posaçëm apo është menduar për t’u përdorur nga shteti për qëllime të tjera, të ndryshme nga ato qeveritare jotregtare dhe kur prona gjendet në territorin e Shtetit palë në Konventë, duke pasur parasysh që masat shtrënguese pas marrjes së vendimit mund të merren vetëm ndaj pronës që ka lidhje me subjektin kundër të cilit është drejtuar procesi.”

2. Legjislacioni relevant i brendshëm i Shqipërisë

a) Kushtetuta

Neni 42 (2)

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

Neni 122

1. Çdo marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar përbën pjesë të sistemit të brendshëm juridik pasi botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë. Ajo zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rasteve kur nuk është e vetëzbatueshme dhe zbatimi i saj kërkon nxjerrjen e një ligji. Ndryshimi, plotësimi dhe shfuqizimi i ligjeve të miratuara me shumicën e të gjithë anëtarëve të Kuvendit për efekt të ratifikimit të marrëveshjeve ndërkombëtare bëhet me të njëjtën shumicë.

2. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të.

3. Normat e nxjerra prej një organizate ndërkombëtare kanë epërsi, në rast konflikti, mbi të drejtën e vendit, kur në marrëveshjen e ratifikuar nga Republika e Shqipërisë për pjesëmarrjen në atë organizatë, parashikohet shprehimisht zbatimi i drejtpërdrejtë i normave të nxjerra prej asaj.

Neni 131

Gjykata Kushtetuese vendos për: f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

Neni 142 (3)

3. Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.

b) Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronave (Ligji nr.7698, datë 15 prill 1993, ndryshuar me ligjin nr.8084 në vitin 1996 dhe shfuqizuar me ligjin nr.9235, datë 29 korrik 2004)

Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronave ka pësuar disa ndryshime gjatë dhjetë viteve të fundit.

Ligji i ri për pronat, miratuar në vitin 2004, parashikon dy forma të kthimit të pronave; d.m.th. kthimin e pronës sipas rrethanave të caktuara dhe kompensimin, në rastet kur është e pamundur që autoritetet të kthejnë pronën. Ligji parashikon pesë forma të kompensimit: a) me pronë të të njëjtit lloj; b) me pronë të çdo lloji tjetër, c) aksione në kompanitë në pronësi të shtetit; d) me vlerën e një pasurie shtetërore në procesin e privatizimit, e) me një shumë parash (neni 11).

Ligji i pronave i vitit 1993 (Ligji nr. 7698, datë 15 prill 1993, ndryshuar me ligjin nr. 8084 në vitin 1996), siç ka qenë në fuqi në atë kohë, në pjesët përkatëse, thotë:

Neni 4 (1)

"U njohet e drejta e pronësisë dhe u kthehen ose kompensohen në natyrë ish - pronarëve apo trashëgimtarëve të tyre ligjorë, pronat në formën e kullotës, livadhit, tokës pyjore, apo tokës bujqësore dhe jobujqësore të patrajtuar nga ligji nr. 7501, datë 19.7.1991 "Për tokën", që janë në pronësi të shtetit, kur këto prona do të tjetërsohen në truall duke u përfshirë brenda sipërfaqes së vijave të reja kufizuese ndërtimore të qendrave të banuara. Masa e kthimit ose e kompensimit në natyrë bëhet e plotë, por në të gjitha rastet jo më shumë se 10 000 m²", sipas përcaktimit të bërë në paragrafin e katërt të nenit 1 të dekretit nr. 1359 të datës 5 shkurt 1996, amenduar me ligjin nr. 8084 të datës 7 mars 1996."

Neni 13

Kur në objektin ish-pronë private vlefte e shpenzimeve të kryera përbën 20 deri në 50 për qind të vlefës së objektit, ai mund të kalojë në pronësi të ish-pronarit, pasi të jetë shlyer nga ana e tij kundërvlefte e mësipërme, mbi 20 për qind, e llogaritur në bazë të çmimeve të ndërtimit në kohën e rikthimit të pronës. Kur vlera e shpenzimeve të kryera është mbi 50 për qind të vlerës së objektit, objekti mbetet në bashkëpronësi.

Mosmarrëveshjet midis palëve zgjidhen në rrugë gjyqësore.

Neni 16

Kur trojet janë zënë me ndërtime të përhershme, pronarët kompensohen me kufijtë e shpronësimit, me mënyrat e mëposhtme:

a) me obligacione shtetërore, që do të përdoren sipas vlerës ekuivalente dhe me përparësi në marrëdhënie me shtetin si në procesin e privatizimit të objekteve shtetërore e në veprimtari të tjera që kryhen me kredi.

b) me sipërfaqe trojesh ekuivalente pranë qendrave të banuara në përputhje me planet rregullues të përgjithshëm, por jo më shumë se 5000 m²;

c) me sipërfaqe ekuivalente në zonat turistike, në përputhje me planet rregullues të përgjithshëm, por jo më shumë se 5000 m².

Pjesa tjetër, për pikat b dhe c do të kompensohet sipas mënyrave të tjera të parashikuara në këtë ligj.

3. Legjislacioni italian përkatës

Neni 64 i ligjit nr. 218, datë 31 maj 1995 (Reforma e sistemit italian në të Drejtën Ndërkombëtare Private) parashikon që vendimi i një gjykate të huaj do të njihet në Itali pa një proces në themel, nëse përmbushen kërkesat e mëposhtme:

“ a) Vendimi të jetë dhënë nga një gjykatë kompetente; b) pala kundërshtare është informuar në kohën e duhur lidhur me padinë civile në përputhje me ligjet e brendshme të shtetit ku është kryer procesi dhe që garancitë e të drejtave të mbrojtjes nuk janë shkelur; c) palët në proces janë njoftuar rregullisht për seancën gjyqësore ose janë deklaruar në mungesë, sipas ligjeve të shtetit në të cilin është kryer procesi; d) vendimi ka marrë formë të prerë në bazë të ligjeve të shtetit, ku vendimi është shpallur; e) nuk përmban dispozita, të cilat vijnë në kundërshtim me vendimin e formës së prerë dhënë nga gjyqtari italian; f) nuk po vazhdon në Itali i njëjti proces për të njëjtën çështje dhe mes palëve të njëjta; g) vendimi nuk përmban dispozita, të cilat vijnë në kundërshtim me parimet e rendit ligjor të zbatuara nga shteti italian.

PRETENDIMET

1. Referuar nenit 6, prg 1 dhe nenit 13 të Konventës, ankuesit pretenduan se u ishte cenuar e drejta për akses në gjykatë, përse gjykata italiane rrëzoi kërkesën e tyre me objekt nxjerrjen e një urdhri-ekzekutimi të vendimit të gjykatës shqiptare.

2. Ankuesit u ankuan në bazë të nenit 6, paragrafi 1 dhe nenit 13 për neglizhencën e autoriteteve shqiptare për të ekzekutuar vendimet e gjykatave dhe për t'u mundësuar atyre zotërimin e pronës së kthyer.

3. Ankuesit pretenduan se duke zotëruar pronën e tyre *sine titulo* (tokën dhe ndërtesën shtesë) dhe duke kërkuar imunitet para gjykatave shqiptare, autoritetet italiane kanë cenuar të drejtën e tyre për të gëzuar lirisht pronën, siç është garantuar nga neni 1 i Protokollit të Parë Shtesë.

4. Së fundmi, ankuesit pretenduan se autoritetet shqiptare, duke shitur pronën e tyre, i kanë shpronësuar ata *de facto*, pa i kompensuar, duke shkelur kështu nenin 1 të Protokollit të Parë Shtesë të Konventës. Ata pohuan më tej se pamundësia për të ekzekutuar vendimet në favor të tyre, ka çuar në shkelje të së drejtës së pronës, sipas nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë.

E DREJTA

Ankuesit kanë parashtruar ankime - në bazë të nenit 6 paragrafi 1 të marrë së bashku me nenin 13 të Konventës dhe nenin 1 të Protokollit të Parë Shtesë - kundër Italisë dhe Shqipërisë.

Neni 6 paragrafi 1 parashikon si më poshtë:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht,...nga një gjykatë..., e cila do të vendosë si për mosmarrëveshjet mbi të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile...”

Neni 13 parashikon si më poshtë:

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të bëjë ankim efektiv tek një organ i vendit të tij, edhe kur shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare”.

Neni 1 i protokollit nr.1 thotë si më poshtë:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që t’i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të nxjerrë ligje, që ato i gjejnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve të tjera, ose të gjobave”.

1. Lidhur me ankimet kundër Italisë

a) Ankesa në bazë të nenit 6 (1) dhe 13 të Konventës

i) Parashtrimet e ankuesve

Duke mbajtur parasysh vendimin e Gjykatës së Apelit Romë, ankuesit pretenduan se rrethanat e çështjes nxorën në pah shkelje të së drejtës së tyre për t’u dëgjuar para gjykatës, garantuar nga neni 6 i Konventës. Ata i qëndruan mendimit se Gjykata e Apelit, Romë, e ka interpretuar në mënyrë të gabuar pretendimin e Ambasadorit Italian në Shqipëri se fakti që ai gëzonte imunitet në juridiksionin shqiptar, përbënte një pengesë për të paraqitur çështjen në mënyrë efikase para gjykatës shqiptare dhe për të siguruar barazinë e palëve në proces. Së fundi, ata argumentuan se ata nuk kishin zgjidhje juridike efektive në lidhje me shkeljen e pretenduar (neni 13 i Konventës).

ii) Vlerësimi i gjykatës

Pikësëpari, Gjykata rikujton se nuk është detyra e saj të zëvendësojë gjykatat e brendshme. I takon kryesisht autoriteteve kombëtare, sidomos gjykatave, të zgjidhin problemet e interpretimit të legjislacionit të brendshëm (shih *Eficaciones March Gallego S.A v Spain*,. Vendimi datë 19 shkurt 1998, Raportet mbi gjykimet dhe vendimet 1998-I, p. 290 paragrafi 33). Roli i Gjykatës është i kufizuar për të përcaktuar, nëse procesi në tërësi, përfshirë këtu edhe marrjen e provave, është i rregullt (shih *mutatis mutandis*, *Edwards v the United Kingdom*, vendimi i datës 16 dhjetor 1992, Seritë A nr. 247-B, f. 34-35, paragrafi 34).

Për më tepër, neni 35, paragrafi 1, kërkon që ankimet, të cilat më pas paraqiten në Gjykatë, të paraqiten më parë - të paktën nga pikëpamja e përmbajtjes dhe formës konform kërkesave ligjore të parashikuara nga legjislacioni i brendshëm – para një organi kompetent dhe jo që ankimi të vijojë pas shterimit të mjeteve juridike të papërshtatshme dhe joefektive. (Shih *Aksoy v Turkey*, vendimi i datës 18 dhjetor 1996, Raportet 1996-VI, f. 2275-76, §§ 51-52, dhe *Akdivar et al v Turkey*, vendim i datës 16 shtator 1996, Raportet mbi gjykimet dhe vendimet, 1996-VI, f. 1210, §§ 65-67). Është përcaktuar gjithashtu, se thjesht një dyshim përse i përket perspektivës së çështjes nuk është i mjaftueshëm për të përjashtuar një ankues nga detyrimi i tij për t’u ankuar në organet kompetente vendase (shih *Whiteside v the United Kingdom*, vendimi i datës 7 mars 1994, kërkesa nr. 20357/92, DR 76, f.80).

Duke marrë parasysh sa më sipër, Gjykata vlerëson se, bazuar në nenin 35, paragrafi 1 i Konventës, ankuesit duhet të depozitonin ankesën e sipërpërmendur në Gjykatën Italiane të Kasacionit, me qëllim vendosjen në vend të shkeljeve të sipërcituara. Për më tepër, Gjykata nuk gjen asnjë rrethanë përjashtuese, e cila do t’i shmangë ata nga detyrimi i shterimit të mjetit juridik të brendshëm, të përmendur më lart.

Për pasojë, kjo ankesë nuk duhet pranuar, bazuar në nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës për shkak të moshterimit të mjeteve juridike të brendshme.

Duke pasur parasysh përfundimet lidhur me pretendimet e ankuesve, në bazë të nenit 6, paragrafi 1 i Konventës, Gjykata vlerëson se ankuesit nuk i kanë provuar pretendimet e tyre në mbështetje të nenit 13. Për pasojë, kjo ankesë është haptazi e pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës.

b) Pretendimet në kuadër të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë

i) Parashtrimet e ankuesve

Ankuesit pretenduan se Qeveria Italiane mban përgjegjësi, pasi ajo e dinte ose duhej ta dinte, që ambientet e blera nga shteti shqiptar ishin prona të konfiskuara dhe të pakompensuara. Për më tepër, Qeveria Italiane ka qenë e ndërgjegjshme se në vitin 1991 kuadri ligjor për kthimin dhe kompensimin e pronave për ish-pronarët ishte duke u përgatitur dhe përsëri ajo vazhdoi të kërkonte imunitet në kohën kur mund të kishte hequr dorë prej tij.

Kështu, me blerjen e pronës, Italia, e cila në atë kohë kishte ratifikuar Konventën dhe Protokollin e Parë Shtesë, nuk ka respektuar të drejtën e pronës, duke shkelur përgjegjësitë e pranuar në bazë të kësaj

Konvente.

Sipas ankuesve, përgjegjësitë e shteteve kontraktuese vazhdojnë madje edhe pasi ato pranojnë detyrime të tjera ndërkombëtare, pas hyrjes në fuqi të Konventës dhe Protokolleve të saj. Do të ishte e papajtueshme me objektin dhe qëllimin e Konventës, nëse shtetet kontraktuese, duke pranuar detyrime të tilla, do të çliroheshin automatikisht nga përgjegjësitë e parashikuara në Konventë (shih *Bosphorus Haca Yollary Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v Ireland* [GC], nr. 45036/98, §§ 153 dhe 154 ECHR 2005).

Në lidhje me këtë, i takon Gjykatës të verifikojë nëse masat e ndërmarra nga shteti, në përputhje me detyrimet ndërkombëtare, pajtohen me Konventën dhe protokollet e saj (shih *Matthews v the United Kingdom* [GC], Nr. 24833/94, ECHR 1999-I; *Al-Adsani v the United Kingdom* [GC], nr. 35763/97, ECHR 2001-XI; *Slivenko v Letonia* [GC], nr. 48321/99, § 120, ECHR 2003-X).

Për më tepër, ankuesit pretenduan se duke zotëruar pronën e tyre (tokën me përmasa 2,283 metra katrorë dhe shtesën, që i është bërë vilës, të cilat nuk kanë qenë objekt i marrëveshjes dypalëshe mes Shqipërisë dhe Italisë, në vitin 1991) *sine titulo*, autoritetet italiane kanë shkelur të drejtën e tyre të pronësisë, garantuar nga neni 1 i Protokollit të Parë Shtesë.

Së fundmi, ata u ankuan se Ambasada Italiane, duke kërkuar imunitet, u mohoi atyre mundësinë për të rimarrë pronën e tyre dhe/ose për të përfutur prej saj, duke shkelur kështu haptazi nenin 1 të protokollit nr.1.

ii) Vlerësimi i Gjykatës

Së pari Gjykata duhet të përcaktojë, nëse faktet e kontestuara nga ankuesit janë të tilla, që të vënë para përgjegjësisë shtetin italian, në bazë të parashikimeve të Konventës. Siç është pohuar vazhdimisht, një shtet mban përgjegjësi nëse një shkelje e të drejtave dhe lirive parashikuar në Konventë, vjen si rezultat i shkeljes së nenit 1, sipas të cilit “Palët e Larta Kontraktuese i njohin çdo njeriu, që përfshihet në juridiksionin e tyre, të drejtat dhe liritë e përcaktuara në titullin I të kësaj Konvente”. (shih *Costello-Roberts v the United Kingdom*, vendimi i datës 25 mars 1993, Seritë A nr. 247-C, f.57, §§ 25-26).

Për pasojë, Gjykata duhet të përcaktojë nëse ankuesit ishin “në juridiksionin” e shtetit italian, në kuptim të kësaj dispozite. Me fjalë të tjera, duhet të përcaktohet nëse: pavarësisht faktit se procesi në shqyrtim nuk u zhvillua në shtetin në fjalë, Italia përsëri mund të mbajë përgjegjësi për rezultatet e tij; si dhe për pamundësinë e pretenduar lidhur me ekzekutimin e vendimeve të autoriteteve shqiptare në favor të ankuesve.

Gjykata përsërit se nga pikëpamja e së drejtës publike ndërkombëtare, kompetenca juridiksionale e një shteti është kryesisht territoriale. Praktika e Gjykatës tregon se ajo ka njohur vetëm në raste të jashtëzakonshme ushtrimin e juridiksionit ekstraterritorial nga ana e Palës së Lartë Kontraktuese: ajo ka vepruar kështu në rastet kur shteti i paditur, gjatë kontrollit efikas të territorit përkatës dhe të banorëve të vet jashtë vendit si pasojë e pushtimit ushtarak, pëlqimit, ftesës apo pranimi të heshtur të qeverisë së atij territori, ka ushtruar pjesërisht ose plotësisht të gjitha funksionet publike që normalisht duheshin ushtruar (shih *Drozd and Janousek v France and Spain*, vendimi datë 26 qershor 1992, seritë A nr. 240, f. 29, § 91, dhe *Bankovic et al v Belgium and 16 other Contracting States* (dec.) [GC], nr. 52207/99, § 71, EHCR 2001-XII). Edhe kur nuk ushtron kontroll efektiv në një territor jashtë kufijve të tij, shteti përsëri ka një detyrim kategorik, sipas nenit 1 të Konventës për të ndërmarrë masa diplomatike, ekonomike, juridike apo masa të tjera, të cilat janë kompetencë e tij dhe në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, për t’u garantuar ankuesve se të drejtat e tyre janë respektuar në përputhje me Konventën (shih *Ilaşcu et al v Moldova and Russia* [GC] nr. 48787/99, paragrafi 331, EHCR 2004-VII).

Në linjë me këtë përjasje, Gjykata konstaton se pjesëmarrja e një shteti në mbrojtje të procedimeve të filluara ndaj tij në një shtet tjetër, nuk përbën ushtrim të juridiksionit ekstra-territorial (shih *McElhinney v Ireland and the United Kingdom* (dec.) [GC], nr. 31253/96, 9 shkurt 2000).

Gjykata ripohon konkluzionet në çështjen *Kalogeropoulou et al v Greece and Germany* (dec.), nr. 59021/00, ECHR 2002-X). Çështja kishte të bënte me një padi civile ngritur nga ana e ankuesve në gjykatat greke, me objekt kompensimin nga shteti gjerman. Gjykata shpalli se shteti gjerman nuk duhet bërë përgjegjës që Ministri i Drejtësisë refuzoi të lejonte procedurat e ekzekutimit dhe më pas konfirmimin e vendimit të ekzekutimit nga autoritetet greke, përse ankuesit nuk arritën të provonin se ata përfshiheshin në juridiksionin gjerman për qëllime të nenit 1 të Konventës.

Në rastin konkret, është e qartë se ankuesit nuk përfshiheshin në juridiksionin italian. Megjithatë, duhet të vërtetohet se Italia nuk ushtroi ndonjë juridiksion mbi ankuesit; proceset në shqyrtim u kryen vetëm në territorin e Shqipërisë; Gjykatat shqiptare ishin të vetmet organe me pushtet sovran mbi kërkuesit; dhe autoritetet italiane nuk kishin ndikim të drejtpërdrejtë ose të tërthortë mbi vendimet e marra nga ana e gjykatave shqiptare.

Fakti që ankuesit informuan Ambasadorin Italian lidhur me pretendimet e tyre mbi të drejtën e pronës dhe se qeveria italiane ka hyrë në marrëveshje për blerjen e ambientit apo se është dhënë një vendim në favor të tyre për të kthyer vilën dhe tokën ngjitur me të dhe se Ambasada informoi ankuesin se ajo e konsideronte veten si pronare e ambienteve, duke përfshirë edhe vilën për të cilën është urdhëruar kthimi për ankuesit, nuk mjafton për t'i përfshirë ata nën juridiksionin e shtetit italian për qëllimet e nenit 1 të Konventës. Asnjë rrethanë tjetër nuk justifikon një konkluzion të ndryshëm.

Për pasojë, Italia nuk mund të mbajë përgjegjësi në lidhje me situatën për të cilën ankuesit janë ankuar; konkretisht për refuzimin e autoriteteve vendase për të ekzekutuar vendimin e gjykatës në favor të tyre, si dhe për vendimet në të cilat gjykatat shqiptare nuk kanë pranuar pretendimin e tyre për marrjen e masave ekzekutuese, me arsyetimin se autoritetet e paditura nuk kishin detyrim për të marrë pjesë në proceset gjyqësore. Pala italiane nuk mund të bëhet përgjegjëse në bazë të nenit 1 të Konventës, as për mospërbushje të ndonjërit prej detyrimeve pozitive të shtetit për të garantuar të drejtat e parashikuara në Konventë, siç u pretendua nga ankuesit.

Në vijim të sa u parashtrua më lart Gjykata çmon se ankuesit nuk provuan se ata mund të përfshiheshin “brenda juridiksionit” të shtetit italian. Kjo do të thotë se kjo pjesë e ankimit është *ratione personae* e papajtueshme me dispozitat e Konventës brenda kuptimit të Nenit 35, paragrafi 3 dhe duhet të mos pranohet në përputhje me Nenin 35, paragrafi 4.

2. Lidhur me ankimet kundër Shqipërisë

a) Ankesa në bazë të nenit 6 (1), marrë së bashku me nenin 13 të Konventës

i) Parashtrimet e ankuesve

Ankuesit, në bazë të nenit 6 (1), marrë së bashku me nenin 13 të Konventës, pretenduan, se autoritetet shqiptare neglizhuan të ekzekutonin vendimet e gjykatave dhe t'u mundësonin atyre zotërimin e pasurisë së kthyer.

ii) Vlerësimi i Gjykatës

Sipas praktikës së saj, Gjykata arsyetoi se garancitë procedurale, të parashikuara në nenin 6 lidhur me procesin e rregullt, publik dhe të shpejtë, nuk do të kishin kuptim nëse do të mungonte kushti paraprak për gëzimin e këtyre të drejtave, konkretisht: e drejta për akses në gjykatë. Gjykata evidentoi këtë të drejtë si pjesë të qenësishme të garancive të mishëruara në nenin 6, duke iu referuar parimeve të shtetit të së drejtës dhe shmangies së kompetencave arbitrare që vendosen në themel të pjesës më të madhe të kësaj Konvente. Kështu, neni 6, paragrafi 1 i garanton çdo personi të drejtën për të paraqitur para një gjykate pretendimet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile (shih *Golder v the United Kingdom*, vendimi i datës 21 shkurt 1975, Seria A nr. 18, f. 13-18, paragrafët 28-36).

E drejta për akses në gjykatë, pavarësisht se është absolute, mund t'i nënshtrohet kufizimeve; të cilat interferohen, sepse e drejta për t'i drejtuar gjykatës nga vetë natyra e saj kërkon rregullim nga ana e shtetit. Në këtë drejtim, Shtetet Kontraktuese gëzojnë një shkallë të caktuar vlerësimi, megjithëse i takon Gjykatës për të vendosur përfundimisht, nëse janë respektuar kërkesat e Konventës. Duhet të sigurohet që kufizimet e përdorura të mos pengojnë, apo reduktojnë të drejtën e individit në mënyrë apo në masë të tillë, që të dëmtohet vetë thelbi i së drejtës. Për më tepër, kufizimi nuk mund të jetë në përputhje me nenin 6 (1), nëse nuk i shërben një qëllimi legjitim apo nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme proporcionaliteti, ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që kërkohet të arrihet (shih *Waite and Kennedy v Germany* [GC], nr. 26083/94, ECHR 1999-I, paragrafi 59).

Gjykata së pari duhet të shqyrtojë nëse kufizimi ka ardhur si pasojë e një qëllimi legjitim. Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se imuniteti sovran është një koncept i së drejtës ndërkombëtare, dalë nga parimi *par in parem non habet imperium*, me anë të të cilit një shtet nuk mund t'i nënshtrohet juridiksionit të shtetit tjetër. Gjykata çmon se njohja e imunitetit sovran për një shtet në proceset civile përbush qëllimin legjitim të pajtimit me të drejtën ndërkombëtare për të përkrahur sjelljen e njerëzishme dhe marrëdhëniet e mira mes shteteve, nëpërmjet respektimit të sovranitetit të shtetit tjetër.

Më tej, gjykata duhet të vlerësojë nëse kufizimi ishte në proporcion me qëllimin e ndjekur. Ajo rikujton, se Konventa duhet të interpretohet nën dritën e rregullave të përcaktuara në Konventën e Vjenës, datë 23 maj 1969, mbi Ligjin e Marrëveshjeve dhe se neni 31, paragrafi 3 (c) i kësaj Konvente parashikon se duhet të merret parasysh “çdo rregull relevant i zbatueshëm i së drejtës ndërkombëtare në marrëdhëniet mes palëve”. Konventa, përfshirë dhe nenin 6, nuk mund të interpretohet në boshllëk. Gjykata duhet të jetë e ndërgjegjshme për karakterin e veçantë të Konventës si një marrëveshje e të drejtave të njeriut, dhe gjithashtu duhet të mbajë parasysh rregullat përkatëse të së drejtës ndërkombëtare (shih *mutatis mutandis*,

Loizidou v Turkey, vendimi i datës 18 dhjetor 1996, Raporte mbi gjykimet dhe vendimet 1996-VI, § 43). Konventa, aq sa është e mundur, duhet të interpretohet në harmoni me rregullat e tjera të së drejtës ndërkombëtare, pjesë e së cilës është, duke përfshirë edhe ato që lidhen me dhënien e imunitetit shtetëror.

Duke u kthyer tek çështja, duket se pasuria që iu kthehej ankuesve me vendim të Komisionit, ishte caktuar si rezidencë private e Ambasadorit Italian në Shqipëri dhe në përputhje me rrethanat ajo përbën “lokalet e misionit” në kuptimin e nenit 1 të Konventës së Vjenës mbi Marrëdhëniet Diplomatike.

Problemi që ngrihet në këtë çështje është nëse autoritetet shqiptare mund të bëhen përgjegjëse se refuzuan ekzekutimin e vendimit të Gjykatës, datë 27 prill 1997, lidhur me pronën e zënë nga Ambasada Italiane, dhe më konkretisht, faktit që ato nuk ndërmorën veprimet e kërkuara nga ankuesit për të kthyer pronën, e cila u është dhënë me vendim të Komisionit, datë 17 dhjetor 1994.

Në lidhje me këtë, Gjykata vlerëson se masat e marra nga Palët e Larta Kontraktuese në zbatim të rregullave të njohura të së drejtës ndërkombëtare mbi imunitetin shtetëror nuk mund të konsiderohen sikur vendosin në tërësi një kufizim disproporcional të së drejtës për akses në gjykatë, siç është përcaktuar në nenin 6(1). Gjithashtu, Gjykata ka mbajtur qëndrimin se ashtu sikurse e drejta për akses në gjykatë është pjesë e qenësishme e garancisë për një gjykim të drejtë në atë nen, ashtu edhe disa kufizime duhet të konsiderohen të qenësishme, si për shembull kufizimet përgjithësisht të pranueshme nga bashkësia e kombeve si pjesë e doktrinës së imunitetit shtetëror (shih *Al-Adsani v the United Kingdom* [GC], nr. 35763/97, §§ 52-56, ECHR 2001-XI; *Fogarty v the United Kingdom* [GC], nr. 37112/97, § 36, ECHR 2001-XI; dhe *McElhinney v Ireland* [GC], nr. 31253/96, § 37, ECHR 2001-XI, *Manoilescu and Dobrescu v Romania* (dec) nr. 60861/00, ECHR 2005, *Kalogeropoulou et al*, cituar më sipër).

Në rastin konkret, nuk ekziston asnjë arsye që të përligjë shmangien nga ky konkluzion. Duke marrë parasysh rregullat e së drejtës ndërkombëtare të përcaktuara më sipër, nuk mund t’i kërkohej palës shqiptare të nëpërkëmbë, kundër vullnetit të vet, rregullin e imunitetit shtetëror, i cili është përcaktuar për të garantuar funksionimin më optimal të misioneve diplomatike (në impeditur legatio) dhe më gjerësisht, për t’i dhënë shtytës sjelljeve të njerëzishme dhe marrëdhënieve të mira mes shteteve sovraane.

Prandaj, vendimet me anë të të cilave gjykatat kombëtare kanë refuzuar të urdhërojnë autoritetet për të marrë masa shtrënguese përse i takon pronës së zotëruar nga Ambasada Italiane në Shqipëri dhe gjithashtu mosekzekutimi i vendimit të gjykatës, datë 24 prill 1997, mund të konsiderohet si një kufizim i justifikuar mbi të drejtën e ankuesve për akses në gjykatë.

Për pasojë, kjo ankesë duhet të shpallet e papranueshme pasi është haptazi e pabazuar, në përputhje me nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës.

Përse i takon parashtrimit të ankuesve se nuk kanë pasur mjete juridike efektive për pretendimet e sipërpërmendura, Gjykata ripërsërit se neni 13 zbatohet vetëm në rastet kur individit ka një “pretendim të pranueshëm” se ka qenë viktimë e shkeljes të së drejtës së parashikuar nga Konventa (shih *Boyle and Rice v the United Kingdom*, vendimi i datës 27 prill 1988, Seritë A nr. 131, f. 23, § 52). Gjykata çmon se pretendimi i ankuesve, në mbështetje të nenit 6(1), është haptazi i pabazuar. Ankuesit nuk paraqesin ndonjë “pretendim të pranueshëm” dhe si rrjedhim neni 13 nuk gjen zbatim në këtë çështje.

b) Ankimi sipas nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë

i) Parashtrimet e ankuesve

Ankuesit pretenduan se janë zhveshur nga e drejta e pronës, për shkak se autoritetet shqiptare u kanë transferuar palëve të treta pronën e tyre, në mënyrë të paligjshme. Ata parashtruan se në pritje të një zgjidhjeje përfundimtare të proceseve mbi ankimin e tyre për kthim të pronës, realisht u ndaluan të tjetërsonin pronën e tyre.

Për më tepër, ankuesit argumentuan se përfitimi nga shitja që iu bë pronës së tyre nga ana e palës shqiptare, çoi *de facto* në shpronësimin e tyre, brenda kuptimit të pranuar në praktikën e gjykatës.

ii) Vlerësimi i Gjykatës

Si fillim, Gjykata vëren se ankimi, në mbështetje të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë, përbëhet nga tre aspekte të dallueshme: i pari ka të bëjë me paligjshmërinë e pretenduar për transferimin e pronës Qeverisë Italiane; i dyti ka të bëjë me përvetësimin e paligjshëm nga ana e palës shqiptare të fitimit të siguruar nga shitja e pasurisë së ankuesve; aspekti i tretë ka të bëjë me dështimin e autoriteteve shqiptare për t’u garantuar ankuesve gëzim të pasurisë së tyre, kthyer nëpërmjet vendimeve administrative dhe gjyqësore.

Përse i takon pretendimit të ankuesve se transferimi i pronës së të atit të tyre autoriteteve italiane ka qenë i paligjshëm, Gjykata vëren se transaksioni midis palës shqiptare dhe palës italiane, të cilin

ankuesit e quajnë të pavlefshëm, u krye në vitin 1991, me fjalë të tjera para 2 tetorit të vitit 1996, datë në të cilën Shqipëria ratifikoi Konventën dhe Protokollin e Parë Shtesë të saj. Për pasojë, kjo pjesë e ankimit është e papajtueshme *ratione temporis* me dispozitat e Konventës dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 paragrafët 3 dhe 4 i Konventës.

Përsa i takon pretendimit të dytë, Gjykata vëren se ankuesi dështoi në depozitim të pretendimit të mësipërm në gjykatat e brendshme dhe rrjedhimisht, kjo pjesë e ankimit nuk duhet të pranohet në përputhje me nenin 35, paragrafët 1 dhe 4 të Konventës (për mosshkrim të të gjitha mjeteve të brendshme juridike). Si rrjedhim, analiza e ankimit duhet të përqendrohet në dështimin e autoriteteve shqiptare për t'u garantuar ankuesve gëzim të pasurisë së tyre, kthyer me vendim administrativ, datë 17 dhjetor 1994 dhe vendimi i gjykatës, datë 24 prill 1997.

Gjykata vlerëson se vendimi administrativ i Komisionit për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave dhe vendimi pasues i gjykatës, sipas të cilit ankuesve iu njoh e drejta mbi pasurinë e paluajtshme përbëjnë pretendim ndaj Shqipërisë, që mund të thuhet se është i mjaftueshëm për t'u kualifikuar si një "aset", i cili kërkon mbrojtjen e nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë. Ankuesit nuk u mbështetën vetëm në shpresën e thjeshtë për kthimin e pronës apo ndonjë kërkesë të kushtëzuar, përmbushja e së cilës varej nga përmbushja e kritereve të parashikuara me ligj (në dallim me qëndrimin në *Gratziner and Gratzinergova v the Czech Republic* (dec.) [GC], nr. 39794/98, §§ 71-73, ECHR 2002-VII, dhe *Kopecky v Slovakia* [GC], nr. 44912/98, § 58, ECHR 2004-IX), por një vendim i cili mori formë të prerë, pasi nuk u kundërshtua në gjykatë prej autoriteteve kompetente dhe i cili ishte marrë nga autoritetet administrative kompetente për të urdhëruar kthimin e pronës në bazë të ligjit nr. 7698/1993.

Për më tepër, vendimi administrativ në favor të ankuesve nuk u shfuqizua nga ndonjë vendim gjyqësor i mëpasëm. Përsa kohë vendimi ka marrë formë të prerë, ai përbën titull ekzekutiv për pronën, të cilin ankuesit mund t'a përdornin si bazë për të regjistruar pronën në regjistrin e pasurive si pronë të tyre, pa filluar proceset e mëtejshme administrative dhe gjyqësore. Për pasojë, vendimi duhet të konsiderohet se gjeneron një shpresë të ligjshme të bazuar lidhur me të drejtën e pronës.

Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se ankuesit nuk u ankuan për ndonjë veprim të caktuar të autoriteteve shqiptare, por më tepër për mosveprimin e tyre dhe refuzimin për të ndërmarrë hapa për garantimin e kthimit të pronës së tyre. Në të vërtetë, nuk u debatua që ankuesit nuk ishin në gjendje të merrnin në zotërim pronën e tyre, për shkak se autoritetet administrative përkatëse pretenduan që ata nuk kishin kompetencë për të ndërmarrë veprime të tilla, por për arsye se pretendohesh të ishte e pamundur që të filloheshin procedurat e ekzekutimit, pasi ndërtesa në fjalë ishte në pronësi të Ambasadës Italiane në Shqipëri.

Gjykata do të përcaktojë në dritën e parimit të përgjithshëm të së drejtës për pronën, parashikuar në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë, nëse autoritetet shqiptare, duke u shmangur nga ndërmarrja e veprimeve të pretenduara nga ankuesit, kanë cenuar balancën e drejtë mes kërkesave të interesit të përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave për mbrojtjen e të drejtave themelore të individit (shih, mes shumë autoriteteve të tjera, *Sporrong and Lönnroth v Sweden*, vendim i datës 23 shtator 1982, Seritë A nr. 52, f. 26 § 69).

Në çështjen konkrete, Gjykata ka konstatuar tashmë se refuzimi i kërkesës së ankuesve nga autoritetet kombëtare për një urdhër ekzekutimi të vendimeve administrative dhe të gjykatës në favor të tyre, nuk përbën një kufizim disproporcional mbi të drejtën e aksesit në gjykatë, sipas nenit 6, paragrafi 1 i Konventës. Gjithashtu, ky konstatim është i vlefshëm në shqyrtimin e kësaj ankese.

Duke marrë në konsideratë rrethanat e kësaj çështjeje, gjykata nuk ka dyshim se mosveprimi nga ana e autoriteteve shqiptare për të marrë masa ekzekutuese, ishte "në interes të përgjithshëm", përsa i takon nevojës për të shmangur prishjen e marrëdhënieve midis Shqipërisë dhe Italisë, pengimin e mirëfunksionimit të atij misioni diplomatik shtetëror në Shqipëri.,

Për më tepër, Italia kishte njoftuar autoritetet shqiptare nëpërmjet Ministrisë së Punëve të Jashtme, se kishte të drejtë pronësie lidhur me ndërtesën në shqyrtim. Megjithatë ankuesit pretenduan se ky titull pronësie ishte i paligjshëm, Gjykata vëren se deri më sot nuk ekziston ndonjë vendim gjyqësor i formës së prerë në mbështetje të këtij pretendimi.

Megjithatë Gjykata pranon se mosekzekutimi për një periudhë disavjeçare i vendimeve të formës së prerë dhënë në favor të ankuesve, duhet t'u ketë shkaktuar atyre një ndjenjë padrejtësie dhe zhgënjimi, prapëseprapë ata nuk e kanë humbur pretendimin e tyre kundër Shqipërisë. Gjykata vëren se asnjë gjykatë e brendshme nuk e ka shfuqizuar të drejtën e ankuesve ndaj pronave në fjalë. Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se gjykatat kombëtare thjesht kanë refuzuar pretendimin e tyre për ekzekutimin e vendimeve, me arsyetimin se autoritetet shqiptare të paditura u mungonte cilësimi i nevojshëm për të marrë pjesë në gjykime, pa shqyrtuar vlefshmërinë e dokumenteve konfliktuale mbi të drejtën e pronës apo pa i krahasuar

ato – për shkak të natyrës ligjore të padisë së ngritur nga ankuesit në gjykatat vendase.

Për më tepër, e drejta e ankuesve për pronën në fjalë, nuk mund të humbasë fuqinë me kalimin e kohës; në të kundërt, në të ardhmen mund të konvertohet në një të drejtë për kompensim që duhet të paguhet nga autoritetet e paditura konform legjislacionit të brendshëm në fuqi mbi kompensimin e ish-pronarëve.

Në të vërtetë, neni 11 i ligjit mbi pronat u njeh ish- pronarëve të drejtën e pronësisë dhe nëse s’është i mundur kthimi në natyrë i pronës, të paktën të merren masa alternative për kompensim në formën e parashikuar nga ligji.

Përderisa kthimi në natyrë i pronës ishte i pamundur, ankuesit kanë të drejtë të kompensohen nga shteti shqiptar, megjithatë ata nuk përfituan nga kompensimi.

Në këto rrethana, fakti që autoritetet shqiptare nuk vepruan për të marrë masa për t’u kthyer pronën ankuesve – me arsyetimin e “interetit të përgjithshëm”, lidhur drejtpërdrejt me respektimin e parimit të imunitetit të shtetit, mishëruar në mënyrë universale në të drejtën ndërkombëtare konvencionale dhe të zakonshme – nuk prish balancën e kërkuar midis mbrojtjes së të drejtave të individit për të drejtën e pronës dhe kërkesat e interesit të përgjithshëm.

Për rrjedhojë, ky ankim duhet të shpallet i papranueshëm si haptazi i pabazuar, në përputhje me nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës.

Për këto arsye, Gjykata unanimisht
Deklaron kërkesën të papranueshme

Vincent BERGER
Regjistruar

Boštjan ZUPANČIČ
President

Abonimet vjetore mund të bëhen pranë Postës Shqiptare ose pranë Qendrës së Publikimeve Zyrtare, në adresën: Bulevardi "Zhan d'Ark", prapa ish-ekspozitës "Shqipëria Sot", nr.tel: 042 555 63; ose 04 267 468
Çmimi i abonimit për Fletoret Zyrtare 2006 është 18 000 lekë.

BOTIMET E QENDRËS SË PUBLIKIMEVE ZYRTARE

- 1. KUSHTETUTA E SHQIPËRISË**
- 2. KODET E LEGJISLACIONIT SHQIPTAR**
- 3. REGJISTRAT E NOTERISË**
- 4. PËRMBLEDHJE LEGJISLACIONI**

1. PËR PROKURIMIN PUBLIK	1500
(2006).....	
2. PËR NËPUNËSIN CIVIL (2005)	600
.....	
3. PËR SISTEMIN E DREJTËSISË (Vëllim I-rë dhe vëllimi i II-të-2006)	1500
4. PËR TAKSAT DHE TATIMET...(+ suplement 2006).....	1500
5. PËRMBLEDHJE LEGJISLACIONI NË FUSHËN E ARSIMIT.....	500

BOTIME TË REJA

1. TREGUESI KRONOLOGJIK I LEGJISLACIONIT-2006 (Vëllimi I).....	1000
2. TREGUESI KRONOLOGJIK I LEGJISLACIONIT-2006 (Vëllimi II).....	500
3. TREGUESI TEMATIK I LEGJISLACIONIT-2004 (Vëllimi I).....	1000
4. TREGUESI TEMATIK I LEGJISLACIONIT-2006 (Vëllimi II).....	500
5. PËRMBLEDHJE MARRËVESHJESH NDËRKOMBËTARE NË FUSHËN E DREJTËSISË.....	1000
6. PËRMBLEDHJE LEGJISLACIONI PËR PUSHTETIN VENDOR.....	800
7. PËRMBLEDHJE LEGJISLACIONI PËR NDËRTIMET.....	500
8. PËRMBLEDHJE VENDIMESH UNIFIKUESE TË GJYKATËS SË LARTË (2000-2006).....	1000
9. PËRMBLEDHJE LEGJISLACIONI PËR SHOQËRITË TREGTARE.....	500

Hyri në shtyp më 2007
Doli nga shtypi më 2007

Tirazhi: 3500 copë

Formati: 60x88/8

Shtypshkronja "Nënë Tereza"
Tiranë, 2007

Çmimi 87 lekë